

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Historie

Studijní program: B7106 Historická studia

Studijní obor: Kulturněhistorická a muzeologická studia

ZÁKLADNÍ ŠKOLA V HLAVICI 1882-2010
BASIC SCHOOL IN HLAVICE 1882-2010

Bakalářská práce: 2011–FP–KHI– 066

Autor:

Pavĺína HOZÁKOVÁ

Podpis:

_____

Vedoucí práce: PhDr. Miloslava Melanová

Konzultant: Mgr. Robert Filip

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
135	1	8	132	10	10

V Liberci dne: 20. 04. 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra historie

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Pavlína Hozákovou
adresa: Hlavičky 79, Všelibice, 463 48
studijní obor (kombinace): KULTURNĚHISTORICKÁ A MUZEOLOGICKÁ STUDIA
Název BP: Základní škola v Hlavici 1882 - 2010
Název BP v angličtině: Basic School in Hlavičky 1882 - 2010
Vedoucí práce: PhDr. Miloslava Melanová
Konzultant: Mgr. Robert Filip
Termín odevzdání: 15. 4. 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 22. 4. 2010

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): PAVLÍNA HOZÁKOVÁ

Datum: 25. 6. 2010

Podpis: Pavlína Hozáková

Název BP:	ZÁKLADNÍ ŠKOLA V HLAVICI 1882 - 2010
Vedoucí práce:	PhDr. Miloslava Melanová
Cíl:	Cílem práce je odborné zpracování vzniku a vývoje základní školy v zemědělské obci Hlavičky na Českoselsku v období od druhé poloviny 19. století až do současnosti. Práce by měla zároveň formou mikrosondy přispět k obrazu vývoje základního školství v českých zemích v uvedeném období.
Požadavky:	Autorka nejprve stručně popíše na základě existující literatury vývoj obce ve sledovaném období. Dále bude sledovat organizační vývoj školy v měnících se společenských a politických podmínkách. Analýzou pramenů vycházejících z činnosti školy se pokusí nastínit místo školy a postavení učitelů v zemědělské obci.
Metody:	Analýza, komparace, orální historie, syntéza.
Literatura:	prameny a literatura viz příloha

Čestné prohlášení

Název práce: Základní škola v Hlavici 1882-2010

Jméno a příjmení autora: Pavlína Hozáková

Osobní číslo: P08000584

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 20. 04. 2011

Pavlína Hozáková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Miloslavě Melanové za odborné vedení a vřelý přístup k celé práci.

Dále Státnímu okresnímu archívu v Liberci za poskytnutí potřebných materiálů a Základní škole v Hlavici za zapůjčení všech pramenů, které se ve škole nacházely a za poskytnutí mnoha informací.

ANOTACE

Bakalářská práce je věnována vývoji základní školy v malé obci Hlavice na Českodubsku v dlouhém období od roku 1882 do roku 2010.

Cílem práce je popis rozvoje školy v 19. a 20. století a jejího postupného omezování na přelomu 20. a 21. století. Práce stručně sleduje školní budovy, pedagogický sbor působící na škole a žáky, kteří školu navštěvovali. Závěrečná kapitola popisuje měšťanskou školu, která byla v Hlavici umístěna po druhé světové válce.

KLÍČOVÁ SLOVA

- Základní škola
- Obec Hlavice
- Budova školy
- Učitelé
- Žáci

ANNOTATION

The bachelor is devoted to the development of elementary school in the small village Hlavice in Československo, in the long period from 1882 until the year 2010.

The aim of the work is description of school advancement in 19th and 20th century and its gradual downfall on the turn of 20th and 21st century. Bachelor briefly follows the school buildings, teachers and students. The final chapter is about „town“ school, which was moved to Hlavice from Náhlov after second world war.

KEY WORDS

- Elementary school
- Village Hlavice
- Building school
- Teachers
- Students

OBSAH

ÚVOD	10
ROZBOR PRAMENŮ A LITERATURY	12
1. ŠKOLA V HLAVICI.....	16
1.1. Školní budovy, výuka a okolí školy	16
2. ZÁKLADNÍ PROMĚNY ŠKOLSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH V 19. A 20. STOLETÍ.....	20
2.1. Počátky školství.....	20
2.2. Reformy Marie Terezie a Františka Kindermanna	21
2.3. Školství v 19. století.....	23
2.4. Školství ve 20. století.....	25
2.5. České školství v období druhé světové války.....	27
2.6. Školství po druhé světové válce	28
3. DĚJINY OBCE HLAVICE	30
3.1. Historie obce	30
3.2. Obec za první světové války.....	32
3.3. Obec za druhé světové války	32
3.4. Kostel v Hlavici	33
3.5. Škola v Hlavici.....	35
4. BUDOVY ŠKOLY A JEJICH VYBAVENÍ	37
5. PŘEHLED UČITELŮ PŮSOBÍCÍCH NA ŠKOLE V HLAVICI.....	46
5.1. Vzdělání učitelů	47
5.2. Zájmové činnosti	48
5.3. Ženy působící na škole.....	49
5.4. Přehled učitelů.....	50
6. PŘEHLED ŽÁKŮ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE V HLAVICI.....	84
6.1. Přehled žáků 1882-2004.....	84
6.2. Výlety, výstavy a slavnosti.....	87

6.3. Očkování a zdravotní prohlídky	88
6.4. Přehled počtu žáků a tříd	89
7. MĚŠŤANSKÁ ŠKOLA V HLAVICI.....	110
7.1. Učitelé na měšťanské škole v Hlavici.....	113
7.2. Náboženství	115
7.3. Přehled žáků na měšťanské škole v Hlavici.....	117
ZÁVĚR.....	121
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY.....	122
SEZNAM ZKRATEK	125
SEZNAM PŘÍLOH.....	126
PŘÍLOHY	127

ÚVOD

„Myslet bez učení je prázdné a učení bez myšlení je zbytečné.“

Jan Ámos Komenský

Pro uvedení své bakalářské práce jsem si vybrala citát Jana Ámose Komenského. J. Á. Komenský je znám všem lidem u nás i ve světě, jako „učitel národů.“ Má práce je zaměřena na vývoj školství na venkově.

Cílem mé bakalářské práce je nastínit vývoj školy v jedné malé vesnici, jakou je Hlavice. V současné době má okolo 120 obyvatelů. Nachází se nedaleko Českého Dubu. Předpokládaný vznik obce je kladen do 12. století. Přestože byla ve svých počátcích poměrně chudá, vznikla zde škola, která svým stářím předčí všechny školy v okolních vesnicích. První zmínky o škole jsou již z roku 1705. Bližší informace o této době však nemáme, proto se ve své práci budu zabývat hlavně obdobím v rozmezí let 1882-2010.

Toto téma jsem si vybrala z jednoho prostého důvodu. V Hlavici bydlím a základní školu jsem zde navštěvovala. Náš ročník byl poslední, který zde ukončil základní vzdělání. Poté byl druhý stupeň zrušen. Studování informací o škole a jejím fungování bylo pro mne zajímavé a myslím, že by má práce mohla potěšit také místní obyvatele, kteří taktéž navštěvovali hlavickou školu a její historie jim není zcela známá.

Celá práce je rozdělena do několika kapitol. První kapitola bude věnována základům školství v českých zemích. Kapitola by měla poskytnout základní představu o hlavních legislativních změnách, které byly v průběhu utváření školství zavedeny. Následující kapitoly jsou zaměřeny na obec Hlavici, počátky jejího vzniku až po současnost. Dále na budovy školy, učitele působící na škole, na jejich postavení v této zemědělské obci, ale také na jejich vzdělání a snahy, které vynakládali pro dobré vzdělávání svých žáků. Předposlední kapitola se vztahuje k žákům, obsahuje informace o počtech žáků, o jejich povinnostech, ale také zálibách. Poslední kapitola je věnována měšťanské škole, která byla v Hlavici umístěna po dobu osmi let.

ROZBOR PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny

Má práce vychází především z dochovaných pramenů. Použila jsem školní kroniky, které se začaly vést od roku 1882 a všechny se zachovaly. Tyto kroniky jsou uloženy dodnes v Základní škole v Hlavici. K dispozici jsem měla tři kroniky, které zahrnují časové období 1882-2005. Kronika k měšťanské škole byla psána samostatně.

První kronika má název „*Pamětní kniha školy Hlavické*“ časově zahrnuje období 1882 – 1940 a jako jediná ze školních kronik je stránkována, celkem má 283 stran. Všechny kroniky zapisovali vedoucí učitelé, případně ředitelé školy. Pamětní knihu školy Hlavické zapisovali: Arnošt Renger, Fr. Streit, J. Patočka, Arnošt Kirschner, Ferdinand Rompoltl, Josef Mach, Miloslav Kánský, J. Šimůnek, Rudolf Jíra. Tato kronika dala jistý vzor dalším kronikám, všechny kroniky jsou si velmi podobné, často je školní rok rozdělen do několika „podkapitol“, které v první kronice například obsahují: Počátek školního roku, Učitelé, Dary, Nucené očkování, Program okresní porady učitelské, Jeho Milost' královská v Čechách, Vyučování o zdravotnictví na ústavech učitelských, Vyřizená žádost' sboru učit. za upravené cestov. a stravného, Důstojný p. farář Josef Srb, Vyčování náboženství, Dary pro chudou mládež, Dar pro knihovnu učitelskou, 300leté narozeniny J. A. Komenského, Dar pro dětskou knihovnu školní, Školní nářadí, Stromky, Zdravotní stav mládeže, Změna ve sboru učitelském, P. Ferd. Kuchař, Přehledka Školy, Změna v duchovní správě, Služby Boží, Zkouška z náboženství, Výkaz o stavu školy, Resignace slečny Marie Strobachové.¹ Zápisy se samozřejmě vždy trochu mění, ale základní údaje (zmínky o začátku školního roku, o učitelích a žácích, o závěru školního roku, o změnách které nastaly) zůstávají stejné. V období válek jsou v kronice také zápisy z válečného dění.

Druhá kronika nese název „*Školní kronika*“, zápisy zahrnují časové rozmezí let 1940-1972. Tuto kroniku zapisovali: Rudolf Jíra, Čeněk Novotný, Doubravka

---

¹ Zápis za školní rok 1891/92.

Nečásková, Adolf Fanta, Alois Habřinský, Miroslav Roudný, Jiřina Dvořáková, Jiří Hylmar, František Louda. Také v této kronice začíná zápis počátkem školního roku, následuje zmínka o učitelském sboru, Rozdělení žactva podle tříd a náboženství a podle bydliště, Stravování, Spoření, Vzpomínky a oslavy, Brigády, Školní výlet, Ukončení školního roku.² Struktura zápisu se mění nástupem Františka Loudy roku 1958, v kronice jsou poprvé přiloženy fotografie, které zobrazují např. děti na školním výletě, divadelní vystoupení, budovu školy, pionýrský slib apod. Zápisy obsahují nejen průběh školního roku, ale také dění v obci a okolí, zajímavosti ze světa. Zmiňuje se například o prvním kosmonautu světa J. A. Gagarinovi.

Poslední školní kronika má název „*Kronika školy*“, zahrnuje období 1972-2005. Zapisovali ji: Fr. Louda, Václav Kunst, Zdeněk Starý, Milan Tvrzník. Od roku 2005 je ředitelkou školy Romana Pytlounová, ta prý zápisy vede, ale do kroniky je zatím nezapisuje. V této kronice jsou také přiložené fotografie, první je z roku 1992. Na fotografiích je vždy vycházející třída se všemi učiteli.

Kroniky nám postačí k základnímu přehledu o hlavické škole, obsahují základní údaje o průběhu školních let, některá podstatná data nejsou ale v kronikách uvedena. Myslím tím například, že v kronikách je popis umístění školní jídelny na faře, od kdy však už neuvádí, podobně tomu bylo například u dopravy žáků do školy, nikde není zmínka, kdy do Hlavice začal jezdit první autobus, víme však, že v roce 1964 se spoje zlepšily. Je tedy jisté, že autobusová linka musela být v Hlavici zavedena už dříve. Některé údaje nejsou tedy zcela přesné, ale většinou se dají alespoň přibližně odhadnout.

Kronika o měšťanské škole, jejíž přesný název je „*Měšťanská škola v Hlavici*“ zahrnuje období, kdy se nacházela v Hlavici, tedy v rozmezí let 1946-1953. Úvodní strana popisuje vznik školy v Náhlově a její následné stěhování do Hlavice, do Všelibic a pak opět do Hlavice. Tuto kroniku zapisovali Josef Holeček, Rudolf Hnídek, Josef Kvaček. Opět je zapisována podle školních let, strukturou je velmi podobná předešlým školním kronikám. Zápisy Josefa Kvačka jsou více rozšířené, velmi podrobně se věnuje učitelům a žákům. Také v této kronice je několik fotografií. Jako jediná kronika je napsána na stroji, ostatní kroniky jsou psány ručně.

---

² Zápis za školní rok 1952/53.

Nejzajímavějším kronikářem z Hlavice byl Josef Kvaček. Tento učitel se narodil 1. 3. 1901 ve Šlikově Vsi u Jičína. Učitelský ústav navštěvoval v Jičíně, způsobilosti pro školy měšťanské nabyl v Praze a v Soběslavi. Vyučoval na mnoha národních školách například ve Smržově, Bílé a v Proseči pod Ještědem. Na středních školách v Rovensku pod Troskami, v Novém Hrádku, v Hodkovicích a dalších. Na měšťanských školách v Chrastavě, a Vlastibořicích. Na měšťanské škole v Hlavici vyučoval od roku 1948. Po svém nástupu byl ustanoven zatímním ředitelem školy. Působil zde do roku 1950, poté odešel na místo odborného učitele na střední školu v Jablonci nad Nisou. Po dobu svého působení na měšťanské škole, bydlel v bytě řídícího učitele, který se nacházel v Kampeličce. Mimo školní profesi byl členem předsednictva sokolské župy Ještěd. Přispíval odbornými články do časopisů a vlastivědných sborníků. Pro mou práci byla však nejdůležitější jeho kronika „*Z dějin obce Hlavice na Turnovsku*“. Tato kronika je psána na stroji a má více výtisků, jeden je uložen v ZŠ Hlavice a jeden ve Státním okresním archivu v Liberci. Napsána byla v roce 1951. Josef Kvaček v úvodní listině píše, že vycházel z výpovědí pamětníků, zpráv ze spisů obce a MNV a „Pytlounovy kroniky“. Kronika má 181 stran. Z této kroniky jsem čerpala především informace o vzniku obce Hlavice a jejím okolí, o místním kostele a taktéž o škole.

Dále napsal Dějiny vlastibořické školy, Příspěvek k dějinám obce Radimovice, Příspěvek k dějinám obce Kamení, k dějinám obce Soběslavic, průzkum k okresu turnovskému, k Újezdu Svijanskému.

Do rukou se mi dostala také „*Hlavická pamětní kniha*“. Ta ale obsahuje spíše kusé informace, je poměrně nepřehledná. Kdo ji zapisoval, nevíme, v knize nejsou žádné podpisy, (občas je někde dopsané jméno tužkou, podle mě nemusí být doplněné části věrohodné) podle různorodosti písma je však zřejmé, že pisatelů bylo mnoho. Tato kniha mi však poskytla velmi pěkné údaje například o průběhu slavností po první světové válce. Celkově kniha zahrnuje různá období, je zde velmi stručný popis kostela a školy, není tedy možné z ní vycházet v celé práci. Myslím si, že tato kniha byla uložena někde na místním úřadě a lidé zapisovali to, co se právě událo. Několikrát jsou zápisy doplňovány jiným písmem, do zápisů bylo tedy několikrát zasahováno i jinými lidmi. Nyní je uložena v ZŠ v Hlavici.

Pro moji bakalářskou práci jsou významné dva fondy Státního okresního archivu

v Liberci. Jeden z nich je „*Archiv obce Hlavice*“, časově zahrnuje léta 1880-1945. Fond obsahuje Knihu domovských listů a spisy, které se týkají obecních dluhů, volebních spisů, hasičské zbrojnice, trestního rejstříku a podobně. Informace z tohoto fondu mi neposkytly bližší údaje o vývoji školy.

Druhý fond „*Obecná a měšťanská škola Hlavice*“ zahrnuje období 1883-1947. Obsahuje třídní výkazy pro všechny třídy, konferenční protokoly, informace týkající se docházky a matriky žáků. Informace z těchto matrik jsem využila pro objasnění původu některých žáků, například odkud pocházely děti německé národnosti.

Pro vývoj školy v posledních letech jsem také využila výpovědi pamětnice.

Literatura

O dějinách školy ani o dějinách obce Hlavice nebyla doposud vydána žádná publikace. Vycházela jsem především z již zmíněné kroniky Josefa Kvačka. Při zpracování kroniky o Hlavici vycházel z „Pytlounovy kroniky“, kterou zapisoval zřejmě místní kronikář, z výpovědí pamětníků, ze spisů obce a z vlastního pohledu. Jedná se o jediný celistvý pramen, který jsem měla k dispozici pro pozorování vzniku obce a jejího následného rozšiřování. Josef Kvaček napsal několik dalších kronik a přispíval odbornými články do časopisů a sborníků.

Cenné jsou však také práce, zabývající se dějinami Československa. Rudolf Anděl a Svatopluk Technik vydali roku 1991 knihu pod názvem „Český Dub“, fotografie dodala Iva Borisjuková. Českému Dubu a jeho blízkému okolí se po celý život také věnoval Tomáš Edel. V roce 2006 vydal knihu „Československo v památkách 12. - 20. století“. Nejnovější práce byla vydána roku 2009 pod názvem „Český Dub a okolí na dobových obrázcích“. Autorem této knihy je Zdeněk Jodas.

Pro poznání vývoje školství v českých zemích ve sledovaném období jsem mohla využít starších prací Otakara Kádnera „Vývoj a dnešní soustava školství“. Tato práce vyšla ve dvou dílech. První díl byl vydán roku 1929, druhý roku 1931. Taktéž i monografií nejnovějších. Publikace „Pedagogika pro učitele“ byla vydána roku 2007. Na zpracování této monografie se podílelo několik autorů. V této knize je také kapitola, která se zabývá vývojem školství do současnosti, sestavila ji Růžena Váňová. Z monografií, které jsem použila pro poznání vývoje školství v českých zemích, byla tato jediná, kde je popsán také vývoj školství po druhé světové válce.

Většina publikací končí popisem školství v roce 1939. O rok později vyšla publikace „Dějiny pedagogiky“ od Tomáše a Dany Kasperových. Tato monografie zahrnuje vývoj školství nejen v českých zemích, ale zabývá se také důležitými zahraničními reformami, kterými se částečně české školství inspirovalo. Kniha se zabývá vývojem školství do roku 1939, vývoj školství po druhé světové válce zde není zmíněn.

1. ŠKOLA V HLAVICI

1.1. Školní budovy, výuka a okolí školy

První zmínky o hlavické škole jsou z roku 1705. Hlavická pamětní kniha³ uvádí, že zde byla od 13. století také farní škola, z tohoto období se však nedochovaly žádné údaje, nemůžeme tedy s jistotou určit, zda tomu tak bylo, či ne.⁴ Nejvíce dochovaných informací máme až od roku 1882, kdy místní škola začala vést školní kroniky.

Jisté je, že roku 1794 byla tesařským mistrem V. Vlkem z Hlavice postavena dřevěná školní budova. Nová školní budova (nacházela se vedle dřevěné školy) byla vystavěna roku 1877. Na této stavbě se podílel stavitel František Kučera. Škola se nachází téměř ve středu vesnice vedle kostela, kolem 70. let 20. století byla v blízkém okolí vybudována přírodní estráda, která sloužila pro dětské besídky a jiné kulturní akce, pořádané obcí (v dnešní době se na estrádě konají spíše letní zábavy). Kostel i školu obklopují staleté lípy, některé z nich byly vysazeny místními žáky a jejich učiteli. Roku 1879 byla jedna lípa vysazena školními dětmi při oslavách stříbrné svatby císaře Františka Josefa I. a císařovny Alžběty. Další dvě lípy byly vysazeny při oslavách sňatku prince Rudolfa s princeznou Štěpánkou v květnu roku 1881.⁵ U budovy staré školy byl po první světové válce, vystavěn pomník na památku padlým. V 70. letech 20. století byl vystavěn také pomník u „malé“ školy na památku osvoboditelům z druhé světové války. V roce 1968 bylo rozhodnuto o postavení ještě jedné školní budovy, která měla být pro I. stupeň, tedy pro první až pátý ročník. Ještě téhož roku byla dokončena a 1. září byla slavnostně otevřena. Společná tělocvična byla postavena v roce 1975.

V 19. století začínalo vyučování vždy až druhý den po vykonání služeb Božích. Ke konci roku se konaly zkoušky z náboženství. Během celého působení školy se několikrát měnily školní osnovy, například v roce 1885 hlavická škola vycházela z osnov, vydaných pro trojtřídní školy. Žáci byli ve třídách rozděleni do

---

³ *Hlavická pamětní kniha*, s.70. (uložena v ZŠ Hlavice.)

⁴ Osobně si myslím, že farní škola zde patrně nebyla, pokud ano, tak spíše později.

⁵ *Pamětní kniha školy Hlavické*, 1882-1940, uložena v Základní škole v Hlavici. (dále už jen PkšH, 1882-1940)

dvou oddělení. V první a druhé třídě byla dvě oddělení vždy po jednom ročníku, ve třetí třídě byl v jednom oddělení spojen pátý a šestý ročník a ve druhém sedmý a osmý. Vyučovalo se náboženství, „vyučovací jazyk“ (čeština), počty a nauka o tvarech měřických, přírodověda, zeměpis a dějepis, psaní, kreslení, zpěv, tělocvik, a pro dívky nauka ručních pracích. Přírodověda, zeměpis a dějepis se vyučoval od druhé třídy (tedy od 3. ročníku), psaní, kreslení a zpěv se nevyučoval v první třídě v prvním oddělení.⁶ Ostatní předměty byly pro všechny žáky stejné, náročnost výuky se odvíjela od stáří dětí (čím starší, tím výuka složitější a obsáhlejší). Tělocvik byl vyučován hlavně v letních měsících, kdy se mohlo využívat venkovních prostor. Vzhledem k tomu, že tělocvična byla zřízena až o mnoho let později, se v zimě během tělovýchovy nacvičoval především bezpečný únik ze školy, aby všichni žáci byli připraveni bezpečně se dostat ze školy, kdyby v budově vznikl požár. Roku 1885/86 byla při škole postavena prozatímní tělocvična, nacházela se tam bradla, hrazda a „sloupy“, pravděpodobně na šplh. Tělocvična byla zřejmě dřevěná a malých rozměrů, více informací, jak přibližně vypadala a kde se nacházela, nemáme.

Od počátku vzniku školy probíhala výuka od pondělí do soboty, čtvrtek byl volný. Pětidenní výuka, tak jak ji známe dnes, byla vyhlášena v roce 1968. V průběhu 19. století se každý podzim konaly učitelské porady učitelů turnovského okresu, program začínal mší svatou, poté se zasedalo k jednání, kde se projednávaly připomínky okresního školního inspektora, zprávy okresních knihoven, volba vyslance do učitelské konference zemské, knihovní komise a konferenčního výboru. Dále se ustanovil měsíční rozvrh mluvnických a slohových hodin. Samozřejmě program byl následující podle toho, jaká byla příslušný rok vydaná nová školní ustanovení. Každoročně byl okresní radě na konci roku předán výkaz o stavu školy. Podle výnosu okresního inspektora patřila hlavická škola v roce 1888 mezi jednu z nejlepších v prospěchu žáků. Takto hodnoceny byly ještě například školy v Turnově, Malém Dubu, Světlé, v Bílé, Letařovicích, Všelibicích.⁷

Po první světové válce nejsou na začátku školního roku pořádány mše svaté. Od roku 1920 začíná výuka nového náboženství, a to československého. Během druhé světové války bylo vyučování přizpůsobováno nelehkým podmínkám, které

---

⁶ Tamtéž.

⁷ PkšH, 1882-1940.

válka přinesla. Třídy musely být často spojovány pro nedostatek vyučujících. Po roce 1948 se začal vyučovat ruský jazyk, z kroniky hlavické školy není jisté, kdy se s výukou tohoto jazyka přesně začalo, ale víme jistě, že ve školním roce 1950/51 byl jazyk vyučován.

Nový zákon vydaný ministerstvem školství zavedl od 1. 9. 1968 pětidenní vyučovací program. V první, druhém a třetím postupném ročníku byl snížen počet hodin tělocviku ze tří na dvě. Ve čtvrté a páté třídě bylo zrušeno psaní jako samostatný předmět a začlenilo se do hodin českého jazyka. Šestá třída přišla o jednu hodinu pracovního vyučování a sedmá třída přišla o hodinu občanské nauky. Takovéto drobné změny nastaly vždy po nových školských úpravách. Události 17. listopadu 1989 přinesly ve školní organizaci mnoho změn. Opět se začalo vyučovat náboženství, ale jen jako dobrovolný předmět. Svou činnost ukončila místní pionýrská organizace, ZO KSČ, cizí jazyk se od roku 1990 začal vyučovat německý, nahradil tak doposud povinný jazyk ruský.

Žáci byli od 80. let 19. století let vedeni k zemědělské práci a hospodaření v domácnosti. Starali se o školní zahrádku, kde pěstovali běžné zemědělské plodiny, jako byly brambory, mrkev, cibule a jiná zelenina. Zahrada také zahrnovala místa pro pěstování květin, jednalo se o typické macešky, astry, jiřiny a podobně. Řezané květiny se dávaly do váz na ozdobu tříd, macešky se vysazovaly kolem válečných pomníků, které sousedí v blízkosti školních budov. Tyto činnosti se vedly i za mého školního věku (1995-2004), kdy jsem navštěvovala právě hlavickou školu. Mezi praktické hodiny patřilo také vaření.

Učitelé vedli své žáky nejen k slušnému chování, ale i k charitativním činům. Již za první světové války se začalo s různými druhy sběru, zprvu to byly spíše listy z ovocných keřů na výrobu čaje pro vojáky, poté různé sběry kostí, papíru, gumy a nebezpečných odpadů. Po druhé světové válce děti uspořádaly několik sbírek na podporu jiných lidí v nesnazi. K takovýmto sbírkám patřila i sbírka pro Slovensko, která byla uspořádána po druhé světové válce.

Snahou učitelů bylo poskytnout všem žákům dobré zázemí, velmi jim také napomáhali dobrovolníci z okolí obce Hlavice, patřili mezi ně například i důchodci, kteří ve svém volném čase pomáhali s opravou a údržbou školní budovy. Důležité funkce vykonávala také místní školní rada, která byla v období Protektorátu roku

1943 zrušena. Roku 1935/36 se poprvé přemýšlelo o založení „Rodičovského sdružení“. Rodiče se společně s učiteli sešli ve škole, kde probíhala diskuze o důležitosti spolupráce školy a rodičů. Žádný spolek však ustanoven zatím nebyl, až od roku 1937/38 byl pojat jako sdružení a poprvé byl zvolen jeho výbor, předsedou se stal pan Arnošt Vlk z Hlavice.⁸ První ze společných prací byla dohoda o výpomoci rodičů při stravovací akci, která se ve zdejší škole konala tohoto roku poprvé. V zimních měsících se od roku 1937 vyvařovaly polévky a kakao, případně káva. Po první světové válce, kdy nastalo období bídy, byly těm nejchudším dětem obstarávány boty, oblečení, nebo jen látky na zhotovení šatů.

Děti každoročně pořádaly spolu se svými učiteli mnoho oslav, zpočátku se jednalo o narozeniny císaře a příslušníků habsburské rodiny a od vzniku republiky prezidentů. Slavila se také významná výročí, například vznik republiky, osvobození po druhé světové válce a podobně. Žáci se účastnili mnoha školních výletů, zpočátku se jednalo o výlety v blízkém okolí pořádaných pěšky. Po rozkvětu autobusové dopravy ve 30. letech 20. století jezdili na výlety do vzdálenějších míst Česka, jednalo se i o výlety dvoudenní. Děti také každoročně pořádaly besídky a divadelní představení.

Zásadní přelom v historii školy byl rok 2003/04, kdy pro nedostatek žáků a finančních prostředků byl zrušen 2. stupeň. Žáci museli přejít do škol v Českém Dubu, nebo do Mnichova Hradiště. V působnosti zůstal pouze první stupeň, který byl pro malý počet žáků (pouhých 22), organizován jako dvoutřídní. Působili zde dva učitelé. Roku 2005 probíhají další změny, vyučující je zde už pouze jeden a škola je otevřena jako jednotřídní. Roku 2010 škola pořád funguje, jsou otevřeny dvě třídy a navštěvují ji žáci od 1. - 5. třídy, ustanoveni byli opět dva učitelé.

Stará budova školy byla v roce 2006 prodána. Noví majitelé si ji přestavěli na obytný dům.

---

⁸ Tamtéž.

2. ZÁKLADNÍ PROMĚNY ŠKOLSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH V 19. A 20. STOLETÍ

Výchova dětí je jednou ze základních lidských vlastností. Měla by být záměrná a cílevědomá. Výchova by měla vést k vytvoření osobnosti člověka, k jeho soběstačnosti a zodpovědnosti, přinést nové znalosti, dovednosti a postoje, které jsou důležité pro utváření společnosti a pokládá se za důležité, předat je dalším generacím. V průběhu času vzniklo několik školských reforem, které daly základ dnešnímu školství.

2.1. Počátky školství

První pedagogická činnost je spjata s výchovou v domácnosti, kdy děti přebíraly výchovu od svých rodičů, matka většinou vychovávala dcery, otec naopak syny. Poté co se člověk začal usazovat ve větších sídlech, nahrazuje rodinnou výuku hromadné a kolektivní vyučování pod dohledem učitelů. Společné vyučování bylo bráno za lepší metodu, děti se lépe naučily společenskému životu, poznávaly a učily se navazovat přátelství. Předpokladem také bylo, že škola probere učivo podrobněji a rozsáhleji, nežli výuka domácí, která mohla být přizpůsobena pouze schopnostem jedince. Městské a farní školy začaly vznikat v období středověku v 12. a 13. století. Na takovýchto školách byly vyučovány základní předměty – psaní, čtení, zpěv a náboženství. Počátky školství nebyly jednoduché. Učitelé se na školách často střídali, osnovy byly nepřesné a často se nedodržovaly, učitelé většinou vyučovali tak jak uměli. Za zakladatele moderního školství je považován Jan Ámos Komenský (1592-1670). Jako první shrnul všechny školní a výchovné potřeby a pokusil se o vybudování vědecké a soustavné pedagogiky. Elementární školství se mělo dostávat všem dětem, urozeným, bohatým i chudým, chlapcům i dívkám. Proslavil se především svými díly, jedním z nich byla učebnice latiny, Brána jazyků otevřená. Pro rodiče vydal knihu Informatorium školy mateřské.

2.2. Reformy Marie Terezie a Františka Kindermanna

Výrazný pokrok ve školství nastal za vlády Marie Terezie, která vydala nový školský zákon. Na její popud přijíždí roku 1774 opat Johann Ignác Felbiger, reformátor škol v duchu německých filantropistických myšlenek. Brzy po svém příjezdu připravuje k vydání Všeobecný školní řád pro německé normální, hlavní a triviální školy ve všech císařských dědičných zemích (Allgemeine Schulordnung für die deutschen Normal-,Haupt-und Trivialschulen in den sämtlichen kaiserlichen Erbländern).⁹ Marie Terezie nový školský řád vyhlásila v prosinci roku 1774.

Školní docházka byla stanovena pro děti od šesti do dvanácti let. Děti mezi 9. a 12. rokem mohly být osvobozeny od výuky v letních měsících. Výuku náboženství měli vést výhradně kněží. Ve školách se začaly kromě základních předmětů nově vyučovat předměty praktické, pletení, šití a pěstování. Marie Terezie prohlásila školství za věc státu, nikoli tedy církve, jak tomu bylo po dlouhá staletí.

Řád zaváděl školské instituce, kterým bylo při navštěvování placeno. Děti z chudých rodin byly poplatků zproštěny. Vznikly tedy triviální školy, které vznikaly ve všech menších městech a při venkovských farách, vyučoval v nich jeden učitel, který vyučoval základní předměty a základy hospodaření. Škola měla zpravidla jednu až dvě třídy. Vyučovací jazyk byl buď německý, nebo český podle uskupení obyvatelstva.¹⁰ Hlavní školy vznikaly v obvodu při farách nebo zrušených klášterech. Učební předměty byly rozšířené o poznatky vojenské, zemědělské, řemeslné. Náboženství se vyučovalo rozšířeněji. Na takovýchto školách působili tři až čtyři učitelé a katecheta.¹¹ Normální školy měly dávat příklad ostatním školám, měly vzdělávat jak mládež, tak měly být pořádány vzdělávací kurzy pro učitele. Vedle učitelů a katechet zde působil i ředitel. Výuka byla rozšířena o základy latinského jazyka, dějepisu, přírodopisu, zeměpisu, stavitelství, kreslení a jiných předmětů. Vyučovalo se v jazyce německém. V Praze byla Normální škola otevřena v roce 1775.¹²

---

⁹ Tomáš KASPER - Dana KASPEROVÁ, *Dějiny pedagogiky*, Praha 2008, s. 85.

¹⁰ Tamtéž, s. 85.

¹¹ Tamtéž, s. 85.

¹² Tamtéž, s. 85-86.

Nové metody výuky spočívaly v tom, že učitelé měli své žáky vést od lehčího k těžšímu, od známého k neznámému a od jednoduchého ke složitějšímu. Při výuce měly být dětem pokládány otázky, aby byly více zapojené do výuky. Byly zavedeny schválené učebnice, byl vytvořen rozvrh hodin. Děti byly rozděleny do tříd podle věku a svých schopností. Třídy by měly být přizpůsobeny tak, aby všude bylo dostatečné světlo, prostory by měly být upraveny na dostatečný počet dětí, neměly by být však příliš velké, aby se v zimě daly snadněji vytopit a nebylo spotřebováno mnoho dříví. Třídy musely být vybaveny příslušným počtem lavic, aby každý žák měl dostatečné místo na psaní, do tříd byly umístěny tabule, stoly a přihrádky na odložení učebnic. Zkoušky měli žáci vykonávat každé pololetí, těm lepším měly být uděleny dárky v podobě knih a jiných školních pomůcek. Děti, které dosáhly dvanáctého roku a chodily do školy šest let, dostaly osvědčení o svých znalostech. Žáci, kteří nedosáhli dobrých znalostí, zůstávali ve škole i nadále. Také pro vzdělání učitelů byly od roku 1775 zřizovány přípravné kurzy.

Na triviálních školách měl být užíván jazyk mateřský. V hlavní škole měla výuka probíhat v češtině, v postupných dvou ročnících pouze v němčině, normální škola vyučovala pouze v jazyce německém. Na vyšších školách se od roku 1781 vyučovalo pouze německy. Reformy Marie Terezie pozvedly školní instituce v ohledu státním oproti církvi. Dohled nad triviálními školami měl farář, nad školami normálními a hlavními ředitel. Nově byli ustanoveni dozorcí nad školami, kteří dohlíželi na stav škol, způsobilost učitele a podobně. Zřízena byla školní komise, ta měla napravovat zjištěné chyby ve školství. Všechny reformy Marie Terezie vyvrcholily za vlády Josefa II. Jeho hlavním cílem bylo zesvětštění a zestátnění všech škol.

Mezi další významné reformátory školství patřil František Kindermann (1740-1801). Principem jeho reformy bylo vedení žáků k „industrii“. Děti měly být vedeny k pracovitosti, pílí, dovednosti řemeslných prací. Chtěl obyvatelstvo osvobodit od chudoby, aby si samo dokázalo vyrobit nástroje potřebné pro život. Od roku 1779 byly podle jeho plánu zaváděny industriální kurzy. Jeho představou bylo, aby u každé školy byly dílny, zahrady a pole na obdělávání. Triviální školy měly do svého programu zapojit nauku o přírodě, zemědělství, stavitelství chování a pěstování. Děvčata se měla především věnovat pletení, šití a vaření a podobným

předmětům v ohledu na domácnost. Od roku 1780 byly jeho plány na povzbuzení průmyslu postupně schvalovány. V roce 1792 působilo v Čechách při triviálních školách zhruba pět set industriálních škol. Pomáhal mu Aleš Vincenc Pařízek, autor mnoha učebnic a příruček. Po smrti F. Kindermanna nebyla jeho reforma více rozšiřována.¹³

2.3. Školství v 19. století

Ve druhé polovině 19. století byl vydán nový školský zákon. Byl nazván podle svého strůjce dr. Hasnera. Hasnerův zákon byl vydán v roce 1869 a zaměřoval se především na školy obecné. Podle nového zákona měly být veřejné školy zřízeny všude, kde v obvodu 8 km je více jak 40 dětí školou povinných. V každém politickém okrese by měla být měšťanská škola. Obecné školy měly být všeobecně povinné a všem dostupné. Novým zákonem je na první místo kladena výchova mravní, nežli výchova náboženská. Škola byla přístupná tedy všem dětem bez rozdílu náboženského vyznání. Vyučovací jazyk byl nově ustanoven podle rozhodnutí zemského úřadu. Zrovnoprávnění jazyků nebylo zcela vyřešeno a jazyk německý leckde ještě převažoval. Počet škol, tříd i učitelů vzrostl. Novým nařízením smělo být ve třídách nejvíce 80 žáků, školní docházka byla rozšířena na osm let.

Také vzdělávání učitelů bylo lépe zorganizováno. Nově byly zřízeny čtyřleté učitelské ústavy ukončené zkouškou. Dále se projednávala otázka poskytnout všem učitelům pedagogické semináře na univerzitě nebo technice. Vzdělání učitelů mělo být jednotné, což přispělo k pokroku na venkově. Učitelem se mohl stát kdokoli, kdo prokázal dostatečnou způsobilost, nebylo tedy nahlíženo na náboženské vyznání, jak tomu bylo doposud. Učitelské platy byly ustanoveny normou, která poukazovala na to, že nejmenší plat má být takový, aby se učitel mohl plně věnovat svému povolání, byla jim zajištěna penze. Na celkovém uspořádání škol dohlíželo i nadále ministerstvo vyučování.

Přes veškeré nesouhlasy hlavně ze strany církve na novou školskou reformu, byl roku 1870 vydán zemský zákon týkající se zřizování a udržování veřejných národních škol, školní a vyučovací řád pro školy obecné. Vznikl nový typ

---

¹³ Otakar, KÁDNER, *Vývoj a dnešní soustava školství*, Praha 1929. s. 64.

měšťanských škol. Čtvrté třídy při hlavních školách už nenahrazovaly jejich funkci. Od roku 1868 vznikaly měšťanky jako samostatné a nově byly také zřízeny školy reálné.¹⁴

Místní školní rady podléhaly pouze nařízením okresních a zemských školních úřadů. Místní rady spravovaly školní budovu a její zařízení, vedly soupisy dětí školou povinných a dohlížely na celkovou kontrolu nad školou. Okresní školní rady dohlížely ve školním okrese na všechny národní školy, veřejné i měšťanské a mateřské školy. Dále dohlížely na řádný stav školství a plnění nových zákonů. Řídily jednání, která se týkala zakládání nebo rozšiřování škol, dosazovaly nové učitele, překládaly učitele na jiná pracovní místa apod. Zemské školní radě podávaly veškeré zjištěné posudky. Ta dohlížela všeobecně na veškeré národní školy, střední školy a učitelské ústavy. Zemská školní rada měla právo podávat návrhy o učebních osnovách, knihách a pomůckách. Státní dozor nad školami prováděli zemští a okresní inspektoři, kteří byli ustanovení ministrem kultu a vyučování.¹⁵

Také učitelé se začali více uplatňovat v ohledu na školní politiku, značně zasahovali svými spolkovými projevy, vydávali své časopisy a účastnili se několika sjezdů. Ve 40. letech 19. století vzniklo pedagogické a literární sdružení pod názvem „Učitelské porady v Budči“¹⁶ toto sdružení bylo vůbec první středisko učitelstva. Roku 1867 vznikla v Praze „Beseda učitelská“¹⁷ a o rok později jednota „Budeč“.¹⁸ Poté vzniklo několik obdobných jednotek také na Moravě. Roku 1879 byl zřízen „Ústřední Spolek Jednot Učitelských v království Českém“¹⁹. Učitelé konali několik sjezdů, kde se projednávaly základní otázky a problémy školství. Vydávali také učitelské časopisy, patřil mezi ně časopis „Posel z Budče“ (původně týdeník pod názvem Národní škola), který ale vycházel pouhé čtyři roky, následoval časopis „Škola“, který byl pozměněn na „Školu a Život“ a vycházel až do roku 1890.

---

¹⁴ F. MORAVEC, Česká politika obecněškolná, in: *Česká politika*, díl V. Kulturní, zvláště školské úkoly české politiky. (red. Z.V.Tobolka), Praha 1913, s. 248.

¹⁵ Tamtéž, s. 249.

¹⁶ Tamtéž, s. 257.

¹⁷ Tamtéž, s. 257.

¹⁸ Tamtéž, s. 257.

¹⁹ Tamtéž, s. 258.

2.4. Školství ve 20. století

Po roce 1918 se školství vyrovnávalo především s následky první světové války. Nebyl vydán žádný zásadní školský zákon. I když v rozmezí let 1917-1920 proběhlo několik návrhů na školskou reformu. Byl vydán pouze tzv. Metelkův zákon, který upravoval menšinové školství. Nové reformy navrhovali představitelé z řad učitelstva např. J. Úleha, M. Šilha, V. F. Moravec, dále učitelské organizace, politické strany a vědecké instituce. Většina návrhů byla totožná s těmi, které byly projednávány již po roce 1870. Projednávaly se spíše otázky výchovy, kdy se měla škola více zapojit do výchovy žáků, kterým například ve válce zemřel jeden z rodičů. Výchova se měla vést v duchu nově utvořeného československého státu k národnímu sebevědomí, kázni a spravedlnosti. Více byly akceptovány ruční práce, které měly sloužit k výchově vůle, žáci by měli mít příležitost a zároveň povinnost dovést práci tak, aby pocítili pocit uspokojení.²⁰

Roku 1922 byl vydán zákon o základním školství. Celý název zákona byl „Zákon, jímž se mění a doplňují zákony o školách obecných a občanských“.²¹ Tímto zákonem se prováděly pouze dílčí změny. Zabýval se školní docházkou, obsahem vzdělání a počtem žáků ve třídách (za 10 let po vydání zákona, měl být počet žáků snížen z 80 na 60 ve třídě). Zákonem byla potvrzena osmiletá školní docházka, v Čechách a na Moravě to znamenalo zrušení úlev zavedených roku 1883, na Slovensku byla docházka do té doby šestiletá, tudíž se protáhla o dva roky.²² Přibýly dva předměty, nově se začala vyučovat občanská nauka a výchova a ruční práce pro chlapce.

Vydání nového zákona bylo bráno kriticky, především z řad učitelů, kteří nesouhlasili s výukou náboženství, které zůstalo mezi povinnými předměty a s výukou nově zavedené občanské nauky.

Ve 30. letech 20. století se začaly ozývat hlasy po nové reformě škol, tento pokus se nazýval „příhodovskou reformou“. Reforma, na níž se především podílel Václav Příhoda, měla školy přetvořit na jednotné, vnitřně diferenciované. Václav

---

²⁰ R. VÁŇOVÁ, K. RÝDL, J. VALENTA, *Výchova a vzdělání v českých dějinách IV. díl*, Praha 1996, s. 96.

²¹ Tamtéž, s. 125.

²² Tamtéž, s. 126.

Příhoda odjel v lednu 1922 do Chicaga, kde vyučoval na střední škole. Zapsal se také na univerzitu, kde dva roky studoval experimentální metody v psychologii a v pedagogice²³. Právě v Americe získal inspiraci na nové reformy, které chtěl zřídit také v Československu. V roce 1927 se představy o obsahu a organizace jednotné školy začaly vyjasňovat. Představy o jednotné škole vyvrcholily během „Prvního pedagogického týdne“, který se konal 27. 10 - 4. 11. 1928 v Praze. Na organizaci se podílela především nejvýznamnější učitelská sdružení, jako byly Československá obec učitelská, Škola vysokých studií pedagogických a Socialistické sdružení učitelské.²⁴

Podle reformy V. Příhody si měl žák sám určit, kterou školu chce navštěvovat. Měl mít možnost zvolit si některé volitelné předměty a zčásti si vytvořit svůj vlastní rozvrh. Příhoda kritizoval především druhý stupeň školství. Připravil tedy koncept jednotné vnitřně diferencované školy druhého stupně pod názvem Komenium. Tento koncept navazoval na první stupeň a byl připraven i na následující třetí stupeň. Takto rozdělené stupně měly těm nejnadanějším žákům poskytnout rozsáhlejší vzdělání, těm slabším zase vzdělání, které by odpovídalo jejich schopnostem. Škola měla být vedle výchovné také společenskou institucí. K 1. září 1929 vzniklo několik takovýchto pokusných obecných a měšťanských škol. První školy byly otevřeny v Praze-Nuslích, Praze-Michli a v Praze-Hostivaři, mimo Prahu byly také v Humpolci a ve Zlíně, v Brně, v Horní Čermné, v Českém Krumlově a mnoha dalších místech, otevřeny byly také na Slovensku. Reforma byla podporována především dvěma komisemi, jedné předsedal Václav Příhoda a druhé Bohumil Bydžovský.²⁵

Realizace pokusných škol nedosáhla předpokládaného stavu, problémem bylo hlavně zázemí a materiální vybavení škol. Hospodářská krize 30. let zasáhla i oblast školství.

Vedle reformních škol zde stále byly školy dosavadní, učitelé se na těchto školách obávali vydání nových osnov, které měly obsahovat organizační a metodická opatření, která se právě prověřovala na reformních školách. V polovině 30. let se

---

²³ Tamtéž, s. 132.

²⁴ Tamtéž, s. 134.

²⁵ Tamtéž, s. 141.

začalo mluvit o nových osnovách pro měšťanské školy. Učitelé se k novým osnovám stavěli velmi kriticky, pravděpodobně to bylo způsobeno tím, že učitelé nebyli při projednávání příhodovské reformy. Proto na celou reformu shlíželi s obavami. Roku 1935 byl vyhlášen zákon o újezdních měšťanských školách, učitelé měšťanských škol žádali o tuto reformu již od počátku 20. století. Zákon měl význam pro zvýšení počtu měšťanských škol a tím zvýšení úrovně vzdělanosti. Osnovy pro školy obecné byly přijaty téměř bez protestu, vydané byly v roce 1930 prozatímně na 3 roky. V podstatě nepřinášely zásadní změny.

2.5. České školství v období druhé světové války

Po zřízení Protektorátu Čechy a Morava začali nacisté ohrožovat české školství. Zpočátku předstírali respekt k autonomii protektorátního území. Boj proti českým školám vedli jako jednotlivé akce. Vybírali si lepší budovy, kde by zřídili své německé školy. Ve školách musely být odstraněny obrazy T. G. Masaryka a E. Beneše. Novým zákonem, který vyšel ještě v období tzv. druhé republiky 21. 12. 1938, bylo zakázáno po 2 roky přijímat nové zaměstnance. Po vzniku Protektorátu začaly české školy ubývat, německé naopak nově vznikaly, do poloviny září 1939 vzniklo na území Protektorátu na 68 nových německých škol. Od roku 1940 byly zavedeny povinné školní sběry, jednalo se o sběr bylin, kovu, papíru, gumy a podobně. Po roce 1941 měly být veškeré české školy vedeny podle německého vzoru. Po nástupu E. Moravce na místo ministra školství se situace českých škol zhoršovala. Nacisté se začali zajímat o řízení škol. Na školách byl zaveden větší počet hodin výuky německého jazyka a tělesné výchovy. Od roku 1939 byla němčina povinným předmětem na měšťanských školách o rok později také na obecných. V roce 1941 už byla povinná na všech školách, v tomto roce musely být dány do tříd obrazy E. Háchy a A. Hitlera. Učitelé museli prokazovat „čistotu krve“ (zda nepocházejí ze židovské rodiny, prokazovali se rodnými listy) a A. Hitlerovi skládat slib věrnosti a vykonat zkoušky z německého jazyka. Po roce 1943 byly likvidovány veškeré české pedagogické časopisy. Adolf Hitler chtěl vychovávat děti tak, aby byly tělesně zdatné. Na první místo vyzdvihoval tělesnou výchovu, poté rozvíjení vlastního charakteru a až na poslední místo kladl výchovu vzdělávání. Podle

nacistických pedagogů byl člověk, který je méně vzdělaný, ale zato tělesně schopný cennější, než učený a slabý.²⁶

2.6. Školství po druhé světové válce

Po druhé světové válce lze školství rozdělit do několika etap, v nichž se utvářely nové školské reformy a zákony. Prvním obdobím je rozmezí let 1945-48, kdy se dramaticky jednalo o charakteru školství, převážná část pedagogických pracovníků a některých politiků byla pro zanechání podoby školství, jakou měla před válkou. Komunistická strana naopak chtěla školství zásadně pozměnit. Reformou se měla vytvořit jednotná škola. V čele reformátorů stál Zdeněk Nejedlý, který v roce 1945 nastoupil na místo ministra školství. Zdeněk Nejedlý stejně jako komunisté prosazoval pro všechny stejnou jednotnou školu. Tato reforma vyšla v podobě „Zákonu o jednotné škole“ po komunistickém převratu v únoru 1948. Nově bylo zavedeno stejné základní obecné vzdělání pro všechny děti od šesti do patnácti let. Školní docházka byla prodloužena na 9 let. Povinným se stalo i navazující základní odborné vzdělání. Školská soustava se nově členila na školy mateřské, národní (pětiletý 1. stupeň jednotné školy), střední (čtyřletý 2. stupeň jednotné školy) a na školy 3. stupně.²⁷ Školy 3. stupně se dále dělily na povinné a výběrové, povinné byly tzv. základní odborné školy a do výběrových škol patřila gymnázia a vyšší odborné školy. Dosavadní typy středních škol byly zrušeny. Odborné školství se postupně začalo začleňovat do školské soustavy. „Výchova měla vést žáky k politicky uvědomělým občanům lidově-demokratického státu, ochránce vlasti, zastánce pracujícího lidu a socialismu.“²⁸ s novou reformou vyšly také nové osnovy, učební plány a učebnice. Zákon zůstal v působnosti pouhé 4 roky.

Nový zákon vydaný roku 1953 zaváděl osmiletou školu a jedenáctiletou střední školu. Poslední tři ročníky jedenáctileté střední školy byly výběrové a nahrazovaly dosavadní gymnázia.²⁹

Zákon vydaný roku 1960 měl přinést více pracovních činností žáků. Ve škole měly

---

²⁶ František BOSÁK, *Česká škola v době nacistického útlaku*, Praha 1969, 65 s.

²⁷ Růžena VÁŇOVÁ, Školský systém v českých zemích – vývoj a současný stav, in: *Pedagogika pro učitele*, Praha 2007, s. 69-90.

²⁸ Tamtéž, s. 85.

²⁹ Tamtéž, s. 85

být mimo vědy vyučovány také základy výroby. Studenti středních všeobecných škol měli ve škole nabrat zkušenosti pro nastávající dělnické povolání. Opět byla prodloužena docházka na 9 let. Povinná školní docházka měla probíhat v základních devítiletých školách, ve středním školství vznikla odborná učiliště, učňovské školy a střední odborné školy. Nově byla zavedena také střední škola pro pracující. Na základních školách byly obnoveny předměty vlastivěda a psaní a nově byla zavedena hudební, výtvarná a tělesná výchova a cizí jazyk (ruský).³⁰

Modernizační kroky v 60. letech 19. století byly možné uvolněnou politickou atmosférou. Změna nastala po roce 1968. Celé školství prodělávalo zásadní strukturální ideologické a obsahové změny. Socialistický charakter školství měl být obnoven. Roku 1978 byl vydán nový školský zákon, který zaváděl desetiletou povinnou školní docházku. Osm let žák absolvoval základní školu a poté 2 roky na vybrané střední škole. Poprvé tedy základní škola neodpovídala délce povinné školní docházky. Poprvé byla rozdělena na dva čtyřleté stupně. Ke středním školám přibyl nový typ školy a to střední odborné učiliště.³¹

Poslední zákon, který vyšel před rokem 1989, byl vydán roku 1984, nezaváděl však žádné zásadní změny.³² Po roce 1989 došlo ve školství k řadě změn. Zásadní kroky nastaly v řízení a financování škol. Dosavadní centralizovaný systém byl rozdělen do krajů, obcí a do jednotlivých škol. Školy se staly samostatnými právními subjekty, veškeré rozhodování o personálních, organizačních a finančních otázkách zůstalo na nich. Na financování škol se vedle státu podílejí obce a rodiče. Vznikly nové typy škol – víceletá gymnázia, nové druhy odborných škol, vyšší odborné školy, vysoké školství bylo strukturováno do bakalářských a magisterských oborů. Vedle státních škol vznikly školy soukromé, zřizované osobou, církví nebo společností.³³

Velký rozvoj po roce 1989 také zaznamenalo speciální školství. Vzdělání pro osoby se zdravotním postižením, zdravotním nebo sociálním znevýhodněním.³⁴

---

³⁰ Tamtéž, s. 85-86.

³¹ Tamtéž, s. 86-87.

³² Tamtéž, s. 87.

³³ Tamtéž, s. 88.

³⁴ Tamtéž, s. 89.

3. DĚJINY OBCE HLAVICE

3.1. Historie obce

Hlavice je malá víska nedaleko Českého Dubu. Leží na dvou výšinách, středem protéká potok Mohelka, kde byly také pravděpodobně vystavené první domy, soudím tak podle čísla popisného. Nejvyšší bod v Hlavici je u kostela 406 m n. m., kde stojí také škola. Nejnižší bod je u Mohelky a činí 342 m n. m. Předpokládaný vznik Hlavice je kladen na počátek 12. století. Jména obcí v okolí Hlavice vznikla podle Šimáka z rodových jmen, značící potomky, čeled', poddané končící na -ici, dnes -ice. Například Hlava - Hlavice, Jan - Janovice, Přibyslav - Přibyslavice apod. Jména obcí značící povolání: Dehtárov – výroba dehtu, a některá jména jsou podle porostu, který se v okolí nacházel, například Borek – borový les, Lísky – lískové keře.³⁵

Hlavice patřila od svého počátku, tedy od 12. století k Mnichovohradištskému panství. Byla farní osadou na církevním panství hradištských cisterciáků, jejich panství Hlavici končilo a nedaleké Všelibice náležely již k Dubu (dnešní Český Dub).

Roku 1834 obec měla 25 domů s 254 obyvateli (Sommer: Království české II. díl.) tzn., že na každý dům připadalo zhruba 10 lidí. Kostel i škola patřily stále k patronátu hradištskému. Roku 1848 bylo v Hlavici 36 domů s 273 obyvateli. (Palacký: Popis království českého.) Vidíme, jak se obec Hlavice začínala postupně rozrůstat a zlepšovaly se tak životní podmínky pro obyvatele.³⁶

Přehled počtu obyvatelstva

Rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Počet obyvatel	310	315	289	296	266	260	217	151	145	164	181	172	125

Poznámka: Uvedené počty jsou bez okolních osad.³⁷

³⁵ Josef KVAČEK, kronika: *Z dějin obce Hlavice*, 1951, s. 8, SOkA Liberec (dále už jen J. Kvaček, k:ZdoH, 1951, SOkA Liberec). Josef Kvaček uvádí vysvětlení J. V. Šimáka o názvech obcí (Od Ještědu k Troskám I. str. 10.).

³⁶ Tamtéž, s. 39.

³⁷ J. RŮŽKOVÁ, J. ŠKRABAL, *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. I. díl*, Praha

Roku 1931 byla v Hlavici a okolních obcích zavedena elektrika a postavena silnice.³⁸ Vodovod byl zřízen již v roce 1913.³⁹ V roce 1850 Hlavice náležela k okresu Český Dub, 1869-1950 k okresu Turnov a od roku 1961 náleží k okresu libereckému, do kterého spadá do dnešní doby.

Roku 1869 bylo v Hlavici 310 obyvatel, roku 2009 (i s lidmi z přičleněných obcí) celkem 213.⁴⁰ Pokles obyvatel je téměř o sto lidí, hlavní příčinou je stěhování mladších lidí do měst, kde mají lepší pracovní podmínky. V Hlavici není žádná firma, která by mohla zajistit práci pro větší počet obyvatelstva.

Celková katastrální plocha obce Hlavice je 827 ha. V dnešní době jsou k Hlavici přičleněny obce Doleček, Lesnovek a Vápno. Dříve se přičlenění obcí velmi měnilo. Německý název pro Hlavici byl Hlawitz.⁴¹

I v dnešní době obyvatel v Hlavici stále ubývá. Mladí lidé odcházejí a kulturní život s nimi. Po ukončení působení druhého stupně základní školy se nekonají ani velké dětské besídky. Ještě za působení druhého stupně chodila na besídky větší část obce. Nyní se pořádají besídky v prostorách malé školy, kde není dostatečný počet míst pro větší publikum. Nejvíce tato skutečnost zasáhla starší obyvatelstvo, které přišlo o jedno z jejich potěšení. Jediné, co se zde koná v letních měsících, jsou fotbalové zápasy a na podzim obecní zábava. Dříve se v Hlavici konaly i plesy, které jsou už také minulostí. Před obecními volbami na podzim roku 2010 zde probíhaly diskuze o tom, zda ponechat do dalšího působení mateřskou školku a první stupeň základní školy. Obyvatelstvo se rozdělilo na dva proudy, kdy jeden bojuje za další zachování těchto institucí, a druhý prohlašuje, že školy zbytečně odebírají velké množství financí z obecní kasy. Rozhodnuto bylo o dalším zachování škol, kdyby byla zrušena i tato zařízení, přijde Hlavice i o ten poslední dětský smích, který se line ze školních lavic. I když si myslím, že toto období jednou nastane, snad to nebude tak brzy, jak někteří obyvatelé chtěli.

2006, s. 440-441.

³⁸ *Hlavická pamětní kniha*, s. 75.

³⁹ J. KVAČEK, k: ZdoH, 1951, s. 109, SOkA Liberec .

⁴⁰ Český statistický úřad, [online], staženo [2011-04-14], dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/home>>.

⁴¹ Tamtéž. s. 38.

3.2. Obec za první světové války

První světová válka se dotkla také obce Hlavičky. Z kostela byly odvezeny dva zvony, které byly roztaveny na vojenský materiál. Zabavené byly také svícny a cimbály. Zemědělci museli odvádět seno, slámu, obilí a dobytek, tím přišli o značnou část své úrody. Tak jako všude jinde byly zavedeny přidělové lístky. Z obcí příslušejících k odvodu školnímu nastoupilo na vojenskou službu 113 mužů a chlapců. Odveden byl také jeden z učitelů z obecní školy pan Josef Mácha. Konec války a vznik Československého státu oslavila Hlavičky po 28. říjnu 1918 (v sobotu 2. 11. 1918) průvodem s hudbou a lampiony. Účastnili se ho představitelé Sokola, hasičské sbory z Hlavičky i z Vápna, školní děti a jejich učitelé, lidé mladí i starší z obce. Průvod šel z Hlavičky na Vystrkov a z Vystrkova na Vápno. Na Vápně byla zapálena hranice za zpěvu „Kde domov můj“ a lidé se většinou rozcházelí až k půlnoci. Druhý den se pochod sešel znovu a tentokrát se vydal do Českého Dubu. Celé náměstí Českého Dubu se zaplnilo lidmi z okolních obcí. Řečníci spolu s francouzským a italským důstojníkem hlásali o vítězství „českého“ národa a státní samostatnosti. Při pochodu byly strhávány veškeré německé nápisy. Ulice i náměstí byly pojmenovány česky. V září 1930 byl na památku padlých v první světové válce vystavěn v Hlavici pomník, který stojí v blízkosti staré školní budovy.⁴²

3.3. Obec za druhé světové války

V době druhé světové války byla Hlavičky začleněna do Protektorátu Čechy a Morava, který byl zřízen Hitlerovým výnosem z 15. března 1939. V hlavičské škole byly od té doby zavedeny Polévkové akce, za které žáci platili poplatky 50 haléřů, 25 haléřů a děti z chudých rodin byly od poplatku osvobozeny. Od roku 1939 bylo vyučování velmi nepravděpodobné. Z okolních vesnic byl v Sudetech například Cetenov, který leží od Hlavičky zhruba 2 kilometry, je tedy jisté, že hranice nebyla od Hlavičky daleko.⁴³ Vedle stravovací akce byla ve škole uspořádána také akce ošacení. V dubnu 1945 obsadili Hlavici a okolní vesnice ruští vojáci a partyzáni. Lidé jim ochotně

---

⁴² Hlavičská pamětní kniha, s. 65-69.

⁴³ Rudolf, JÍRA, *Pamětní kniha školy Hlavičské, 1882-1940*, zápis za školní rok 1939-1940, Základní škola Hlavičky. (dále už jen R. Jíra, PkšH, 1882-1940).

pomáhali a dávali jim své jídlo. Od 6. května se přestalo vyučovat, lidé rozhlasem poslouchali dění pražského povstání. Každý den se shromažďovali na návrší u hřbitova. Pozorovali letecké útoky na Mimoň a naslouchali dělostřelecké palbě. Než se nepokoje přesunuly k Hlavici, byla podepsána kapitulace Německa. Devátého května se začaly objevovat skupiny německých vojáků, hlavická strážní četa v čele s J. Cimrmanem je začala odzbrojovat. Škola se stala místem pro zřízení kasáren a skladiště na odebranou munici. Získanými zbraněmi se vyzbrojili obyvatelé okolních vesnic až po Klášter Hradiště. Připravovala se slavobrána pro přijíždějící ruské jednotky. Hlavice byla první českou vesnicí pro oddíly přijíždějící ze Sudet od Osečné. Poručíkem Havelkou byla připravena uvítací řeč v ruském jazyce. Při příchodu osvoboditelů byla obec plná jásotu a nadšení. Lidé jim přinášeli nejlepší jídlo, které měli. Veškerá výzbroj byla po oslavách vítězství odvezena do vojenských skladišť. Ke konci května začalo opět pravidelné vyučování ve zdejší škole.⁴⁴

3.4. Kostel v Hlavici

První zmínky o kostelu jsou již z 12. století⁴⁵. V té době stál v Hlavici dřevěný kostelík, byl na místě, kde se nachází přibližně kostel v dnešní době. Dříve se tomuto místu říkalo Na hrobkách“ býval zde totiž malý hřbitov. Podobu tohoto dřevěného kostelíka můžeme vidět pouze na obraze, který se nachází v kostele a zachycuje jednu z prvních poutí, které byly ke kostelu pořádány.⁴⁶

Kostel je zasvěcen sv. Linhartovi, patronovi zemědělců. Roku 1747 byly celé severní Čechy zachváceny morem dobytka, Hlavici se však tento mor vyhnul a proto se toto místo stalo centrem slavných poutí. Kostel sv. Linhartovi byl pravděpodobně zasvěcen již před rokem 1620, můžeme se tak domnívat podle toho, že byl na velkém oltáři v původním kostele malý obraz sv. Linharta. Tento obraz se až do dnešní doby stále uchovává.⁴⁷

Dříve kostel neměl vlastní faru, nejprve patřil k Mimoní, poté k Mnichovu Hradišti. Lidé však chtěli, aby se v hlavickém kostele mše a obřady pořádaly častěji.

---

⁴⁴ R. JÍRA, PkšH, 1882-1940, zápis za šk.r. 1944-1945.

⁴⁵ Josef, KVAČEK, k: ZdoH, 1951.

⁴⁶ J. KVAČEK, k: ZdoH, 1951, s. 116-119, SOkA Liberec.

⁴⁷ Tamtéž, s, 116-119.

Proto bojovali o vznik vlastní fary. Žádosti bylo vyhověno roku 1705, kdy byla fara postavena. Prvním farářem byl Karel Filman. Pod hlavickou faru pak spadl například také kostel z Mukařova. Roku 1726 se kostel od fary odpojil. Roku 1867 byla postavena hlavní věž kostela, již dříve roku 1823 byla hlavickým tesařem Václavem Vlkem postavena malá věž. Václav Vlk mimo jiné také postavil školní budovu.

Kostel se tedy stavěl postupně, nejvíce však v období baroka. Stavba je jednodlná, podélná se středovým rizalitem, na obou stranách s obdélným kněžištěm. Je z lámaného pískovce, průčelí zdobí věž, která má cibulovitou báň. Věž je členěna lizénami. Okna kostela jsou velmi jednoduchá. Vchody v průčelí mají kamenné ostění. Loď kostela je dlouhá 18,9 m. zaklenutá valenou klenbou. U hlavního oltáře jsou dvě sochy dominikánských světců v nadživotní velikosti. Jsou zde také dva postranní oltáře s obrazy sv. Linharta, Panny Marie a sv. Josefa.⁴⁸ Kostel, tak jak ho známe dnes, nechal pravděpodobně vystavět František Heřman z Valdštejna.⁴⁹

Vedle kostela stojí socha sv. Linharta a sv. Jana Nepomuckého. Pochází z první poloviny 18. století. Vedle sochy sv. Linharta, byla na podstavci umístěna čtyři zvířata - býk, kůň, ovce a koza. Bohužel sochu takto už neuvidíme, neboť neznámí vandalové odcizili tři zvířata a zbývá tam pouze býk. Socha sv. Jana Nepomuckého je také z doby okolo roku 1740.

Hlavice je velmi proslulá tradičními hlavickými poutěmi, které mají již dlouholetou tradici. Poutě ke kostelu se pořádaly zpravidla vždy po sv. Bartolomějovi, tedy po 24. srpnu (tato tradice se stále zachovává). Byly velmi bohaté, chodilo na ně mnoho lidí. Poutě byly doprovázeny prodejnými stánky, prodávala se zde například obuv, šaty, různé nástroje, koňské postroje a mnoho dalších potřebných věcí. Lidé ubytovávali poutníky ve svých domovech. Pro vesnici to znamenalo každoroční oživení a možnost prodat nějaké zboží⁵⁰.

V dnešní době má Hlavice okolo 120 trvale žijících obyvatel, pout' se koná každý rok, i když dnešní poutě jsou zcela jiné. První co uvidíte při návštěvě hlavické poutě v dnešní době, bude mnoho lidí, atrakcí a stánků. Při dnešních poutích

---

⁴⁸ E. POCHE, *Umělecké památky Čech – A/J*, Praha 1977, s. 378.

⁴⁹ J. KVAČEK, k: ZdoH, 1951, s. 118-119, SOKA Liberec.

⁵⁰ Tamtéž. s. 120.

neprodávají své zboží místní obyvatelé, jak tomu bylo dříve. Stánky už nejsou bohužel zaměřené na ruční práce a řemesla. Potkáte zde však mnoho stánků, které vlastní vietnamská společnost. Perníkové srdce si zde ale jistě koupíte, nebude to však „hlavický perník“, ale perník „pardubický“. Jediné co se stále traduje, jsou mše svaté, které jsou pořádány o pouťové neděli a v každé domácnosti se tradičně pečou pouťové koláče. Řekla bych, že většina místních obyvatel považuje i nadále tyto dva dny za slavnostní. Hlavický kostel, který je dominantní stavbou celé vesnice, bude vždy připomínkou na staré časy. Kostel je první, co v Hlavici uvidíte, je vidět ze všech stran. Mimo jiné je obklopen několika staletými lípami, které tomuto místu jistě dávají malebnou atmosféru. Poslední celková rekonstrukce kostela proběhla v roce 2008.

3.5. Škola v Hlavici

V Hlavici byla údajně již od 13. století zřízena farní škola. Sloužila pro okolních 15 osad. Probírány byly základní vědomosti- čtení, psaní, počítání, zpěv a náboženství. Pro období po Bílé hoře se nedochovaly žádné zprávy, proto nemůžeme s jistotou určit, zda tomu tak opravdu bylo, či nebylo. Obecná škola zde byla zřízena již roku 1705. Roku 1794 byla tesařským mistrem Vlkem postavena nová dřevěná budova. Stála na místě, kde se dnes nachází bývalá školní zahrádka. Byla zde až do roku 1878, kdy byla postavena nová budova, která přetrvává do dnešních dob. Předchozí budova byla zbořena a vytvořila se tam již zmíněná školní zahrádka.⁵¹

Prvního října 1938 byla do Hlavice přemístěna měšťanská škola z Náhlova, který byl okupován. Roku 1967 byla zahájena stavba nové školní budovy, která měla sloužit jako první stupeň, probíhala zde výuka 1. - 5. třídy. V hlavní budově byl druhý stupeň. Vznikly tak nové prostory pro nové budování tříd. Roku 1975 se začala uskutečňovat výstavba tělocvičny.⁵²

---

⁵¹ Tamtéž, s. 90-104.

⁵² Rudolf HNÍDEK, *Kronika měšťanské školy v Hlavici*, Základní škola v Hlavici. (dále už jen R.Hnídek, KmšvH).

Zásadní přelom v historii školy byl rok 2003/04, kdy byl pro nedostatek žáků a finančních prostředků zrušen 2. stupeň základní školy. Žáci museli přejít do škol v Českém Dubu, nebo do Mnichova Hradiště. V působnosti zůstal pouze první stupeň.

4. BUDOVY ŠKOLY A JEJICH VYBAVENÍ

Pamětní obecní kniha⁵³ se o škole v Hlavici zmiňuje již od roku 1705, kdy se nacházela v domě, který měl později číslo 9. (tato budova již v dnešní době nestojí, ale nacházela se blízko toku Mohelky). V roce 1794 se škola stěhovala do nově postavené dřevěné budovy, kterou postavil tesařský mistr V. Vlk z Hlavice. Za stavbu dostal 50 zlatých. Budova se nacházela na pozemku dnešní školní zahrádky, tedy kousek od nynější školy. Roku 1878 byla zbořena a na jejím místě vytvořena již zmíněná školní zahrádka. Novou školní budovu vystavěl František Kučera v letech 1877-1878. Náklad na stavbu činil 13 500 zlatých. V roce 1878 byla vysvěcena místním farářem Josefem Srbem. Po celou dobu se v nové školní budově vyučovalo ve dvou třídách, změna nastala roku 1885, kdy se škola pro větší počet žáků měla rozšířit na trojtřídku. Přeměna měla nastat k 1. 1. 1885, nábytek byl opatřen, ale pro nedostatek učitelů se tak nemohlo stát. Školní rada však stále žádala o rozšíření, řídící učitel vyhověl až 1. března 1885. První třída se nacházela v přízemí, druhá třída byla umístěna v nové místnosti v prvním poschodí a třetí třída byla umístěna do místnosti bývalé první třídy. Dle zápisu v kronice⁵⁴ nelze s jistotou určit, kde se první třída nacházela. Můžeme pouze soudit, že pravděpodobně byla v prvním poschodí. V tomto roce bylo také okresním školním inspektorem vybídnuo k zařízení tělocvičny. Roku 1887/88 byla do všech tříd umístěna umývadla (vzhledem k tomu, že byl v obci vodovod zaveden až roku 1913, jednalo se zřejmě o plechové lavory), která zakoupila místní školní rada. Každý rok také věnovala chudým dětem některé školní pomůcky, sešity a do školní knihovny dodávala knihy. Následující rok nechala zhotovit velkou skříň na umístění učebnic a knih. Škola nechala kvůli bezpečnosti umístit roku 1888 na budovu školy hromosvod. Další vybavení školy nechala místní školní rada zhotovit roku 1891, kdy truhlář Beránek z Hlavice vyrobil do každé třídy věšáky (1 velký a 1 menší), dvě lavice do druhé třídy, dveře ke chlévu, který sloužil pro chov domácích zvířat řídícího učitele a ve všech třídách opravil prahy. Čtrnáctého května 1893 byla na škole zhotovena nová břidlicová střecha. Materiál stál něco přes 500 zlatých a práce klempíře pana Švance

---

⁵³ *Hlavická pamětní kniha*, s.70.

⁵⁴ Fr. STREIT, PkšH, 1882-1940, zápis za šk.r. 1884-85.

téměř 100 zlatých. Školní pomůcky, jako byly různé matematické tabulky, knihy, obrazy, mapy, fyzikální pomůcky, a různé drahé kameny, získala škola většinou darem od slavné císařské královské okresní školní rady. Roku 1895 zakoupila místní školní rada říšský prapor. Zemský prapor byl zakoupen až později v roce 1913. Následující školní rok byly na krátký čas spojeny druhá a třetí třída, důvodem byla dovolená Josefa Resla, který v té době vykonával zkoušku z německého jazyka. Během prázdnin roku 1897 byly nově upraveny všechny třídy, částečně záchody a schodiště, byl postaven nový plot ke školní zahradě. Toho roku zachvátila místní kraj vichřice s kroupami, poškodila školní zahradu a částečně budovu, proto byly opravy tak důležité. Stavební úpravy byly provedeny také v bytě řídícího učitele, především byla vyměněna kamna v kuchyni, která už byla zcela nevhodná. Následující rok byla o prázdninách nově vymalována třetí třída a ostatní třídy a chodba byly tento rok pouze opraveny, vymalovány byly až o rok později. Ve třetí třídě byla zakoupena nová kamna. Je zřejmé, že o každých letních prázdninách se škola snažila zlepšit podmínky pro její fungování. Bylo zhotoveno dřevěné zábradlí u schodů vedoucí do vyšších pater, u záchodů byly vyměněny dřevěné trubky za kameninové a odpadní jámy byly vylity cementem. Téměř každý rok byl kontrolován také hromosvod, zda funguje, jak by měl. Od roku 1898 byly celkem pravidelně každé prázdniny vybíleny všechny třídy. Roku 1904 byla na část školy zakoupena nová okna. Ve školním roce 1906/07 škola zatím neměla žádné tělocvičné nářadí.

V roce 1909 proběhla na hlavické škole komisionální kontrola, škola byla označena za celkem přijatelnou, našlo se však několik závad, mezi něž patřily- pouze jeden východ, záchody neoddělené od budovy, zápach se tedy linul po celé škole, učebny měly slabé denní osvětlení, u dvou učeben se dveře otvíraly dovnitř, třídy byly těžko větratelné. Některé z těchto bodů musely být v následujících letech vyřešeny. Místní školní rada se proto rozhodla nejprve udělat plány nové přestavby školy, určit rozpočet a podle toho pokračovat. O prázdninách se proto udělaly nejdůležitější úpravy, v místnosti řídícího učitele byla vyměněna podlaha, a protože se nově bílil kostel, zažádali místní občané o stejnou úpravu také na škole. Byly tedy nabíleny alespoň tři čelní strany školy a zadní byla zanechána ve stavu dosavadním. Ta byla upravena až po přestavbě zadního vchodu a záchodů. Na podzim roku 1913 byl ve zdejší a o okolních vesnicích zřízen vodovod, škola si po dlouhém jednání

vyjednala odbočku také ke škole. V prosinci byla voda zavedena za částku 268 korun.

Další spojení tříd nastalo během první světové války v roce 1916, kdy musel v červnu zdejší učitel Jan Mlejnek, nastoupit na vojenskou službu. Druhá třída byla spojena s ostatními třídami, nastalo střídavé vyučování ve druhé a třetí třídě, vyučovalo se střídavě obden, tato změna trvala do 1. listopadu a od 1. května do konce školního roku. V době, kdy tomu tak nebylo, tedy od 1. října do 30. dubna se střídala zase první třída s druhou. Takto probíhalo vyučování po celý školní rok. Podobně se vyučovalo také následující rok, J. Mlejnek byl stále na vojně. Výuka byla ustálena až v dubnu roku 1919, kdy byl na školu ustanoven František Bursa z Bukoviny u Turnova, který přebíral výuku ve třetí třídě. V tomto roce byly na školu umístěny věžní hodiny, které byly zakoupeny z peněz vydělaných na divadelních představeních místních ochotníků, spolek ustanovil starosta Josef Kešner. Roku 1921 byla školní radou zakoupena mapa Československé republiky. Nově založený Spořitelní a záložní spolek v Hlavici pořídil pro zdejší školu v roce 1924/25 šicí stroj v ceně 1500 Kč. K dalšímu dočasnému spojení došlo roku 1927 a 1928, v jednu třídu byly spojeny druhá a třetí třída, vyučovala ji Marie Horáčková. Již zmíněný záložní spolek věnoval všem žákům prvního školního roku vkladní knížku s 85 korunami. Činil tak především proto, aby propagoval akci spořivosti. Je zajímavé, že roku 1929/30 byly dětem dány opět vkladní knížky od místního spořitelního spolku, vklad byl však pouze 1 Kč, což je oproti 85 korunám, které dostaly děti před dvěma roky, značný rozdíl. O rok později dostaly děti knížky s vkladem 5 Kč.

V roce 1928 konečně došlo k již dlouho plánovaným přestavbám školy, hlavně tedy záchodů. Budova byla celá opravena ze vnějšku, v poschodí byla zasazena nová okna (zřejmě tedy větší). Malbu ve třídách i ze vnější strany školy provedl malíř Jaroslav Svoboda z Benešovic. Výstavba nových záchodů probíhala i v roce následujícím, kdy byla úprava dokončena. Celkový náklad na opravu činil přes 53 tisíc Kč. Vodovod byl zaveden i do kuchyně bytu pana ředitele.

O prázdninách roku 1931 proběhly běžné opravy, ale nově bylo v přízemních místnostech školy zavedeno elektrické osvětlení. Od roku 1933 bylo žákům umožněno poslouchat vysílání československého rozhlasu školského, radiový přijímač dodal sám ředitel školy. Školní zahrada byla nově z jedné strany oplocena

železným plotem, který začal nahrazovat rychle chátrající plot dřevěný. Před druhou světovou válkou byly škole darem dávány mimo jiné potraviny na polévky. Roku 1938 zakoupila místní školní rada pro první třídu zcela nový nábytek. Zhotovil ho místní truhlář Ladislav Moc. Jednalo se o 16 dvousedadlových lavic se sklápěcími sedátky, jednu otáčecí tabuli, jednu katedru, pódium, příslušnou skříňku k tabuli a dvě skřínky na obuv žáků. Dosavadní dveře, okna, skříň a věšáky byly nově natřeny. Třída byla tedy zcela nově uspořádána. V kabinetě proběhla jakási evidence, všechny pomůcky byly nově označeny a zapsány do nových inventářů. Poškozené školní pomůcky byly dány na opravu, stejně tak knihy a časopisy, které se nechaly nově svázat.

V září 1939, tedy v době vypuknutí druhé světové války, byl dobrovolnou prací rodičů a místních obyvatel zřízen druhý vchod ze školní zahrady do sklepa domu Melicharů, který sousedí s budovou školy do dnešní doby. Vchod byl rozšířen a upraven tak, aby v případě nebezpečí poskytl úkryt pro všechny školní děti.⁵⁵ Do druhé třídy byl zakoupen nový nábytek za 6 tisíc korun, zhotovil ho opět Ladislav Moc roku 1941. V tomto roce se zdejší škola mění z dvoutřídní na trojtřídní, situace se ale rázem mění následující rok, kdy je škola vedena jako dvoutřídní o pěti postupných ročnících. Ve volné učebně byla umístěna pobočka II. ročníku měšťanské školy působící ve Všelibicích. Následující rok je škola organizována jako dvoutřídní o osmi postupných ročnících. Česká zemská školní rada pro Čechy v Praze zde chtěla výnosem z 16. září 1942 zřídit zatímní třídu pomocné školy. Třída však nebyla otevřena pro nedostatek vyučujících. Od 9. dubna 1945 se ve škole vyučovalo střídavě, do Hlavičky byla přemístěna měšťanská škola ze Všelibic. Tamější budovu zabrali vojenské oddíly Vlasovců, tedy oddíly ruské armády, která byla pojmenována podle svého velitele generála Vlasova. V blízkém okolí budovali protitankové překážky a osvobozovali české obyvatelstvo od německých jednotek. V blízkých lesích a mnoha sklepeních se připravovaly kryty. Ve škole se přestalo učit německy. Od 6. května se přestalo vyučovat úplně. Devátého května se v okolí začaly objevovat první zajaté německé jednotky. Škola se stala kasárnami a skladištěm získaných válečných zbraní a válečného materiálu. Následujícího dne místní

---

⁵⁵ R. JÍRA, PkšH, 1882-1940, zápis za šk.r. 1938-1939.

obyvatelé připravovali slavobránu pro ruské osvoboditele. Zabraný vojenský materiál byl odvezen do vojenských skladů. Vyučování začalo 25. května. Všichni žáci V. - VIII. ročníku přestoupili do měšťanské školy. Škola se tak změnila na obecnou školu o pěti postupných ročnících. Školní rok byl prodloužen do 20. července, aby byla alespoň částečně nahrazena zameškaná výuka.

Roku 1948 byly za 5 tisíc od místní školní rady zakoupeny některé tělocvičné pomůcky. Škola zakoupila 30 krátkých švihadel a jedno dlouhé, lano pro šplh, pískalku, několik knih o tělesné výchově, dvojitý žebřík, švédskou bednu, ocelové pásmo, oštěp a míče. Během prázdnin byly vybíleny dvě třídy v prvním patře a chodby. Opravena byla také omítka, výmalbu provedl místní malíř Josef Kotrman a opravu omítky zedník z Hlavičky Josef Cimrman. Truhlářské opravy se ujal Ladislav Sluka z Kozmic. Veškeré náklady činily přibližně 30 tisíc korun. V čele budovy byla umístěna konzole pro vlajky. Do vybavy školy přibýlo loutkové divadlo, zakoupené od Josefa Kotrmana za 2000 Kčs. Od roku 1950 byla škola pro malý počet dětí vedena jako jednotřídní o pěti postupných ročnících. Od roku 1953 byl v platnosti nový školský zákon, který zaváděl osmiletou školu a jedenáctiletou střední školu. Do národní školy se z dosavadní měšťanské školy vrátila VI. a VII. třída. Tyto třídy byly spojeny v jednu třídu jako oddělení národní školy. Čtrnáct dní vyučovala v této třídě střední školy B. Hnídková, která se následně odstěhovala do Zákup za svým manželem. V období, než byl ustanoven nový učitel (Vladimír Vrabec), se ve výuce střídali učitelé národní školy. Škola otevřela tři třídy. O prázdninách proběhly značné opravy, v přízemí v jedné třídě byla vyměněna okna i s rámy, v prvním poschodí v jedné třídě nově vyměněna podlaha. Kuchyň (zřejmě se jednalo o kuchyň řídícího učitele) byla upravena na sborovnu. U vodovodního potrubí byly vyměněny trubky, jednalo se o pevnější a tím kvalitnější materiál. Na začátek školního roku byla naplánována oprava střechy a zavedení rozhlasu do tříd. O rok později byly otevřeny čtyři třídy, ve škole byly doposud ale pouze tři. Je tedy jisté, že byt řídícího učitele byl přebudován na jednu třídu a kuchyně příslušného bytu změněna na sborovnu. Přibývala VIII. třída, protože zde byl VI. - VIII. ročník „střední školy“. Ministerstvo školství výnosem z 1. července 1955 zrušilo dosavadní národní školu v Hlavici a nově byla od 1. září 1956 přejmenována na osmiletou střední školu. Název se změnil roku 1960, kdy byl vydán školský zákon, jímž se místní osmiletá střední škola mění

na „Základní devítiletou školu“. Devátý ročník byl zaveden po prázdninách roku 1961. O prázdninách se provedla již plánovaná výměna střešní krytiny, třídy byly vybíleny a opadaná omítka opravena. Železný plot byl nově natřen, taktéž i okna. Opraveny byly dveře a nově zasklena rozbitá okna, místní školní rada zakoupila do VI., VII, a VIII. třídy nové lavice za 5 600 Kčs a dvě třídy byly opatřeny novými kamny. Roku 1958 byla druhá třída přemístěna do budovy Kampeličky (dnešní obecní úřad, název Kampelička je dnes stále zažitý a často je mezi občany používán). Místnost bývalé druhé třídy posloužila k zařízení školní dílny, která byla zanedlouho vybavena stoly a příslušnými nástroji na opracovávání dřeva a kovů. Škola získala pro žáky další pozemek, kde děti prováděly praktická cvičení a zkoušely si pěstovat zemědělské plodiny. Roku 1961 byla zřízena školní dílna na zdejší faře (údajně tato místnost sloužila pro školní jídelnu, podle zápisů však nejde určit, kdy tomu tak bylo), všechny třídy byly umístěny v budově školy. Do kampeličky se přestěhoval místní národní výbor. Ve školním roce 1963/64 se ke stravování školních dětí zařídila nově upravená jídelna Mateřské školy. Mateřská škola byla v Hlavici zřízena na počátku 60. let 20. století. Umístěna byla v bývalé budově hostince, možná právě proto byly přízemní místnosti označeny za vhodné ke zřízení školní jídelny. V přízemí školy byla jedna třída upravena na pracovnu pro výuku fyziky a chemie. O rok později bylo otevřeno šest tříd. Roku 1966 byla v Hrubém Lesnově pro nedostatek dětí, zrušena základní škola. Do Hlavice byla převezena část inventáře, dětem ze zrušené školy bylo umožněno dojíždět do místní školy.

Důležité datum pro rozvoj místní školy a obce bylo 27. 4. 1968, kdy se začala stavět další školní budova pro I. - V. postupný ročník. Pro novostavbu byl určen pozemek vedle dosavadní školní budovy. V červnu téhož roku byla budova dostavěna a od 1. září byla otevřena. Náklady na novou školní budovu činily 680 tisíc Kčs. Při otevírání školy byl dětmi uspořádán slavnostní program, tuto událost si nenechali ujít téměř žádní obyvatelé Hlavice a okolních obcí.

V prosinci 1968 vypukl ve staré budově školy požár, který byl však včas uhašen, škoda byla minimální, oheň zasáhl postranní přistavěnou část chlapeckých záchodů, hlavní budova nebyla poškozena vůbec. Vzplanutí proběhlo od starých kamen a nedobře vezdřeného dřevěného trámu do komína. Tyto problémy s vytápěním byly vyřešeny následující rok, kdy bylo na škole zavedeno ústřední

topení. Také byla položena nová dlažba v chodbách a šatnách.⁵⁶ Roku 1975 se začala stavět tělocvična, byla postavena v blízkosti obou školních budov (stojí dodnes a stále slouží účelu výuky tělesné výchovy I. - V. třídy, při pořádání zábav a při podobných kulturních akcí). Rekonstrukce probíhala také na školách, učitelé během prázdnin vybílili všechny místnosti, do všech tříd byly obstarány konzole na závěsy, starší tabule byly nahrazeny novými. V roce 1980 nebyla otevřena devátá třída, znovu se otevřela až o dva roky později, ale pouze na jeden rok, poté byla škola organizována i nadále o osmi ročnících. Během těchto dvou let proběhly obvyklé úpravy. Ve staré škole se začalo s výměnou všech oken a proběhla kontrola elektrického vedení. V roce 1983 bylo na prvním stupni 70 žáků, proto byli žáci rozděleni do tří tříd, takovéto rozdělení bylo naposledy před téměř třiceti lety. Rozdělené třídy se příští školní rok opět spojily ve dvě. První třídu vedla Jaroslava Šámalová, třída byla umístěna v klubovně SPO (Sboru pionýrského oddílu). Třídy byly jako každý rok vymalovány, bylo zakoupeno několik nových lavic, židlí a tři nové katedry. Protože byli žáci vedeni k hospodářským pracím, snažila se škola o rozšiřování svých pozemků na školní zahrádky a také byl postaven skleník u budovy staré školy. Svým účelům sloužil až do roku 2004, kdy byla škola zrušena. S kanalizací a topením byly stále problémy, roku 1985 se muselo vyměnit kanalizační potrubí a bylo třeba vyřešit otázku topení tak, aby kotelna dostatečně vytopila obě školní budovy a tělocvičnu. Nové kotle byly vyměněny o dva roky později, kdy byly našetřeny potřebné peníze. Nově byly položeny elektrické přípojky k oběma školám a tělocvičně.

O provoz školy se od roku 1991 starala paní Vladimíra Petrláková, vykonávala práci školnice a zároveň se starala o veškerý úklid. Její syn Miroslav Petrlák se staral o topení a školní údržby o čtyři roky později ho v pozici údržbáře a topiče nahradil jeho otec pan Josef Petrlák. O prázdninách byly opraveny věžní hodiny, a nad nimi postavena stříška, tato úprava činila dohromady přes 25 000 Kč.⁵⁷ Ve staré škole byla nutná úprava parket, finanční náklady zaplatil místní obecní úřad. Roku 1995 byla v jedné třídě staré budovy zařízena jazyková třída. Hlavním z důvodů zřízení této učebny, bylo pořádání konkurzu na vzdělávací projekty, který

---

⁵⁶ Školní kronika, 1940-1972, uložena v Základní škole v Hlavici. (dále už jen Šk, 1940-1972).

⁵⁷ Šk, 1940-1972.

místní škola vyhrála a dostala 76 400 Kč. Úpravu provedla firma z Vizovic. Ve školním roce byl provoz školy vyčíslen celkem na 310 000 Kč. Mezi nejdražší položky patřilo palivo a úprava tříd v Kampeličce. Ke stravování používali žáci a učitelé školní jídelnu v mateřské škole. Z celkového počtu docházelo do jídelny 92% žáků. Ceny obědů se pohybovaly od 8,50-11,90 Kč. Rozdíl byl podle rozdělení žáků ve třídách, ve vyšších ročnících platili více, vůbec nejvíce platili učitelé.

Organizace školy se změnila ve školním roce 1996/97, kdy škola otevřela devátou třídu. První stupeň byl organizován jako pětitřídní, v jedné třídě byly spojeny tři třídy, ve druhé třídě byl samostatný ročník. Pátá třída byla umístěna na Obecním úřadě. Pro větší počet tříd, bylo rozhodnuto o přístavbě na nové budově školy. Stavba začala roku 1996, v přístavbě byla plánována výstavba jednoho bytu pro učitele a dvě nové třídy. Z finančních důvodů se stavba prováděla postupně. Peněžní odhad byl spočítán na téměř jeden milion korun. Stavba nebyla dokončena tak, jak se původně plánovalo. Problémem byl nedostatek peněz, státní dotace byla pozdržena. Proto byly třídy umístěny stejně jako předešlá léta. Jen první stupeň byl spojen do dvou tříd. Nová přístavba byla otevřena v září 1999. Toho roku nastoupila na školu Lucie Tancibudková (absolventka Pedagogické fakulty v Liberci), která pochází z Dolní Čermné u Ústí nad Orlicí. Nově vystavěný byt dostala právě ona, jako jediná z učitelů pocházela z větší dálky, ostatní učitelé pocházeli z blízkého okolí. Na škole působila pět let, odešla v roce 2004, kdy bylo rozhodnuto o zrušení 2. stupně školy. Nová přístavba však nebyla postavena tak kvalitně, jak by měla být. Již od počátků se ukázalo několik závad, podlahy pro velkou vlhkost plesnivěly a téměř do všech tříd zatékalo nesprávně osazenými okny. Stavbu prováděla stavební firma.⁵⁸ Jedna z nových místností byla zařízena počítači, škola získala zdarma sedm počítačů. Internet byl zaveden roku 2002. K počítačovému vybavení přibýly tři počítače pro žáky a jeden pro učitele a laserová tiskárna.

Po nástupu manželů Macháčkových do školy roku 2002 se začal vedle německého jazyka vyučovat jazyk anglický, na který měl pan Macháček aprobaci. Tohoto roku nastala změna v zaměstnaneckých poměrech všech pracovníků v řízení školy. Zrušením okresních úřadů k 31. 12. 2002, byla všechna školská zařízení

---

⁵⁸ Poznámka: O firmě, která se podílela na výstavbě nového patra školy, nemáme žádné bližší informace. Zřejmě se jednalo o firmu z okolí.

vedena jako samostatné právní subjekty. Od 1. ledna 2003 Základní škola v Hlavici zahrnovala tedy základní školu, školní klub, školní družinu, mateřskou školu a školní jídelnu. Zřizovatelem se stala obec a veškeré státní dotace byly přidělovány prostřednictvím obecního úřadu. Tato změna byla jednou ze zásadních, která napomohla k zániku školy, ke kterému došlo roku 2004. V následujících letech muselo dojít ke značným úsporným opatřením, dosavadní stav učitelů se musel snížit. I přes veškeré úsporné snahy bylo obecním zastupitelstvem na obecním zasedání 30. června 2004 rozhodnuto o zrušení 2. stupně základní školy. Po tomto rozhodnutí zůstali na škole pouze dva učitelé, Romana Pytlounová a Milan Tvrzník, který se stal od nového školního roku ředitelem. Tato organizace vydržela pouze rok, od 1. září 2005 byla škola vedena jako jednotřídní s I. - III. ročníkem. Ze školy odchází Milan Tvrzník, Romana Pytlounová byla jmenována statutárním zástupcem školy. Kromě paní Pytlounové, byla na škole paní Alena Tvrzníková ve funkci uklízečky, topičky a školnice.⁵⁹ V dnešní době se vyučuje ve dvou třídách o pěti postupných ročnících. Na škole působí Romana Pytlounová jako ředitelka školy a Štěpánka Sichrovská jako učitelka.

Obec se již od počátků působení školy velmi snažila o její rozvoj, téměř každý rok proběhly na školní budově, postupně na obou budovách, základní úpravy. Místní obyvatelé, školní rada a učitelé se zasloužili o to, že škola fungovala téměř tři sta let. Což je pro tak malou obec, jako je Hlavice, velice významné a překvapivé.

---

⁵⁹

Šk, 1940-1972.

5. PŘEHLED UČITELŮ PŮSOBÍCÍCH NA ŠKOLE V HLAVICI

Kapitola se vztahuje k seznamu přehledu učitelů působících na základní škole v Hlavici od roku 1705-2005.

Prvním učitelem, o kterém víme, že zde působil v letech 1705, byl Jiří Tomáš (roku 1710 ho nahradil Martin Malek). Zpočátku nejsou zápisy o učitelích v kronice⁶⁰ přehledné. Pravděpodobně byl na počátku působení školy ustanoven pouze jeden učitel. Jinak tomu bylo již na počátku 19. století, kdy na škole působil řídící učitel a jeden podučitel. Od roku 1878 jsou zápisy v kronice vedeny za každý školní rok, můžeme tedy s přesností určit, kdo byl na škole ustanoven a v jakém počtu. Obec Hlavice patřila mezi menší vesnice. Učitelský plat nebyl tak vysoký jako v jiných lépe prosperujících větších obcích nebo městech. V malých vesnicích jakou byla i Hlavice, měli učitelé vedle učitelského platu možnost přivydělat si chovem domácích zvířat a obděláváním pole. Zdejší učitelé patřili mezi ty, kteří měli své polnosti a mohli vlastnit domácí zvíře v chlívků, který byl u školy. V 18. a 19. století zastávali někteří učitelé také funkci varhaníka v místním kostele a starali se o vyzvánění kostelním zvonem.

Počet učitelů se během celého působení školy velmi lišil, učitelé často byli například po pouhém roce přemístěni na jinou školu nebo sami požádali o přeložení někam jinam. Zpočátku byl počet učitelů k počtu žáků velmi nízký. V jedné třídě měl učitel na starosti kolem 90 žáků.

V průběhu druhé světové války učily ve škole spíše ženy než muži. Ve školním roce 1940/41 byl na škole pouze jeden muž a to řídící učitel Rudolf Jíra a tři ženy (naopak v průběhu první světové války nebyla na škole jediná žena). Za druhé světové války museli všichni učitelé vykonat zkoušku z německého jazyka, vedle výuky vedli zásobovací agendu obce Hlavice. Mimo jiné se od roku 1940 starali také o stravovací akce. Roku 1944 se všichni učitelé účastnili kurzu civilní protiletdecké ochrany v Turnově.

Důležitým mezníkem byl rok 1968, kdy byla přistavěna druhá školní budova. V té

---

⁶⁰

PkšH, 1882-1940.

době bylo na škole šest učitelů a řídící učitel. Počet žáků však začal ve druhé polovině 20. století značně ubývat.

Například ve školním roce 1989/90 bylo v V. třídě 22 žáků, což bylo nejvíce ze všech tříd. Nastala situace vedla k tomu, že se na některých hodinách, jako byla hudební výchova, tělocvik a podobné předměty, třídy úmyslně spojovaly.

Od počátku působení školy navštěvoval školu každý rok stanovený komisař, který kontroloval školy v určitém kraji. Pro zajímavost jsem vybrala Františka Antonína Zenkera, který byl jeden z prvních školních inspektorů v mladoboleslavském kraji na počátku 18. století. Za celou dobu působení školy se vystříдалo mnoho inspektorů, není tedy možné, abych zde vypsala všechny jména.

Místní školní rada se podílela na organizaci školy. Schvalovala potřebné opravy na škole, rozdělovala peněžní položky na opravy budovy, školní pomůcky a podobně. Poprvé byla v Hlavici ustanovena roku 1873, členové byli jak z Hlavice, tak z přiškolených obcí. V první školní radě byl předsedou Florián Šimon z Hlavice, Josef Baudy, Josef Bartoš, Václav Jiránek, Josef Pytloun, Václav Koťátko, Josef Bartoš ml. a Josef Růta.⁶¹ V období Protektorátu byla místní školní rada roku 1943 zrušena. Všechny její kompetence přešly na starostu obce.⁶²

5.1. Vzdělání učitelů

Obecné školy navštěvovali všichni učitelé většinou v místě svého bydliště, případně v nejbližší obci, kde se škola nacházela. Učitelské ústavy navštěvovali v období absolutismu většinou v Jičíně, v Praze a později například v Litomyšli. Přijetí nového učitele se určovalo výběrovým řízením. Vše organizovala okresní školní rada a následné rozhodnutí vynesla zemská školní rada sídlící v Praze.

V seznamech učitelů se často setkáme s pojmem „definitivní“ učitel. Pro vysvětlení: za definitivního učitele byl považován ten, kdo vykonal tříletou praxi na škole.

Specializaci na předměty můžeme sledovat až od roku 1958, kdy se začínají objevovat ve školních zápisech. Například Roman Janků měl aprobaci na ruský jazyk a tělesnou výchovu. V roce 1996 jsou uvedeny aprobace všech působících učitelů.

---

⁶¹ J. KVAČEK, k: ZdoH, 1951, s. 103, SOkA Liberec.

⁶² Šk, 1940-1972.

Jaroslava Šámalová se specializovala na 1. stupeň ZŠ, taktéž i Milan Tvrzník. Květoslava Altmanová měla aprobaci matematika, fyzika, p. Paříková měla vystudovanou pedagogickou střední školu, bakalářské a následně magisterské studium si dodělávala dálkově, při působení na zdejší škole. Ředitel školy Zdeněk Starý měl aprobaci matematiky, Jan Šámal - český jazyk, dějepis. Jiří Zítka – německý jazyk, ruský jazyk a hudební výchova, a pan Kunst – chemie, přírodopis.⁶³ Od počátku působení školy dohlíželi učitelé vedle výuky také na výchovu žáků. Učitel měl na své žáky dohlížet i mimo školu. V případě nevhodného chování měl být žák potrestán. Učitel dohlížel na své žáky v průběhu všech školních výletů. Na výuku náboženství, která probíhala od vzniku školy přibližně do 50. let 20. století, dohlíželi povětšinou místní faráři.

5.2. Zájmové činnosti

V počátcích působení školy se nejednalo přímo o školní kroužky, ale spíše o dětské dny a besídky, které učitelé nacvičovali spolu s dětmi. Kroužky nebylo možné vést z prostého důvodu, v 18. a zpočátku 19. století byl nedostatek učitelů. Také pionýrskou organizaci vzniklou v 50. letech 20. století vedli povětšinou dobrovolníci z obce, případně učitelům vypomáhali, když oni nemohli. V 60. letech vedla PO SSM (Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže) Miloslava Kunstová, poté ji nahradila Alena Krausová, která tragicky zemřela na otravu plynem v roce 1973. Od té doby vedl pionýry (až do ukončení jeho činnosti v roce 1989) Jiří Zítka.⁶⁴ Teprve od 80. let 20. století můžeme mluvit o kroužcích, jako o „zájmových“. Mezi zájmové kroužky po roce 1990 patřil kroužek pěvecký a taneční, který vedl učitel Zítka. Dále sportovní kroužek pro chlapce a dívky, kdy chlapce vedl Z. Starý a dívky K. Altmanová a I. Paříková. Zaveden byl také výtvarný kroužek pod vedením I. Paříkové. Dalšími kroužky byl například kroužek počítačový, anglického jazyka, fotbalový a tenisový kroužek.

---

⁶³ Školní kronika, 1972-2005, uložena v Základní škole v Hlavici. (dále už jen Šk, 1972-2005).

⁶⁴ Tamtéž.

5.3. Ženy působící na škole

První ženou na hlavické škole byla v roce 1885 ustanovena Anna Konečná, vedla výuku domácích ženských ručních prací. Učila dívky ruční práce, které budou potřebovat v běžném životě. Náplní výuky bylo háčkování, pletení, šití, spravování punčoch a jiného prádla. Vedle praktické nauky byly dívkám podávány informace o druhu látek, jejich hodnotě, ale také například o obchodech, kde se dají látky nakoupit.

V roce 1924 nastoupila Irena Šulcová, která byla jako první žena ustanovena za zastupující učitelku, ne tedy jenom za učitelku ručních prací. V roce 1948 vyučuje Jiřina Drahoňovská československé náboženství. Je tedy vidět, že ženy ve své profesi zastávaly lepší místa, roku 1949 byla dokonce J. Dvořáková zvolena za zastupující řídící učitelku. Od 50. let 20. století bylo působení žen na zdejší škole zcela běžné.

PŘEHLED UČITELŮ

Seznam sestavila Pavlína Hozáková na podkladě kronik: Pamětní kniha školy Hlavické 1882-1940, Školní kronika 1940-1972, Kronika školy 1972-2005.

Seznam poskytuje přehled učitelů působících na škole v Hlavici, poznámky popisují bližší údaje o jejich funkci.

Příjmení a jméno	Doba působení na škole	Místo bydliště	Rok narození	Rok úmrtí	Poznámka
Tomáš Jiří					
Malek Martin	1710				
Torský Jan Jindřich					
Riegel Karel	1718				
Beitler František	1741				
Ponocný Jan	1743				
Wenzl Jan	1756	Strnice			
Fibiger Augustin	1800	Bakov			
Bartoš Josef(otec)	1806	Veselá		† 25.12.1828	
Čermák Josef	1828	Kněžmost		† 1842	
Bartoš Josef (syn)	1842	Mukařov			Za jeho působení byla vystavěna nynější podoba školy. Ve škole působil 55 let.
Renger Arnošt	6. 12. 1878- 1885	Jenčovice			
Turek		Bakov			podučitel
Knobloch		Kněžmost			podučitel
Karásek Jan	1842	Trosky			podučitel
Slavík Josef	1852	Lesnov			podučitel
Matečka Josef	1852	Hamštejn			podučitel
Pytloun Florian	12.1.1860	Hlavice			podučitel
Šenberk Josef		Všelibice			podučitel
Žďárský Josef					Zdejší kaplan
Hampl František					
Böhm Antonín	1879				Výpomocný učitel
Hofrichter Josef	1880	Václaví			
Hobrland Josef	-1881	Příšovice			

Renger Arnošt					Řídící učitel
Roštejnský František					Řídící učitel
Kroupa Jan	1885-1897				Řídící učitel
Hodík Josev V.	1897-1899				Řídící učitel
Brunclík František	1899-1925				Řídící učitel
Hobrland Josef					Učitel I. třídy
Dolenský Josef	1887-1906				Učitel I. třídy
Faltys Josef	1906- ?				Učitel I. třídy
Herynk Antonín					Učitel I. třídy
Mach Josef					Učitel I. třídy
Jiránek Václav					Učitel II. třídy
Karban František					Učitel II. třídy
Záznamy podle školního roku					
Bém Antonín	1878-1879	Loučky			Výpomocný podučitel
Hofrichter Josef	1879-1880	Václaví			Výpomocný podučitel v I. třídě
Hobrland Josef	1.10 1880-1881	Příšovice			Výpomocný podučitel
Fr. Streit	1881-1882				
Fr. Streit	1882-1883				
Fr. Streit	1883-1884				
	1885				Řídící učitel Arnošt Renger, ukončil svou činnost- působil zde 6 let
Roštejnský František					Nový řídící učitel
Konečná Anna					Učitelka ručních prací ženských
Jiránek Václav					Pomocný učitel
Hobrland Jan					prozatimní učitel
Kroupa Jan	1885-1886	Vilantice	23.7.1851		Řídící učitel
Hobrland Josef		Příšovice	16.9.1863		učitel

Karban František		Dolní Bousov	27.10.1864		Zastupující podučitel, v pololetí roku 1886 byl přeložen na školu Bílskou- na jeho místo nastoupil Václav Jiránek
Jiránek Václav					Nastoupil místo Fr. Karbana, jako zastupující podučitel
Strobachová Marie		Mnichovo Hradiště	6.9.1863		Industriální učitelka
Srb Josef		Skyšice	1.1.1834		Farář, katecheta
Kroupa Jan	1886-1887				Řídící učitel ve III. třídě
Hobrland Josef					Učitel ve II. třídě. 1.3.1887 byl přeložen do školy ve Světlé
Karban František					Podučitel v I. třídě
Strobachová Marie					Ruční práce
Srb Josef					Ferář, katecheta
Dolenský Josef		Stružnice u Lomnice	3.10.1862		Nastoupil po p. Josefu Hobrlandovi
Kroupa Jan	1887-1888				Učitel ve III. třídě
Dolenský Josef					Učitel ve II. třídě
Karban František					Učitel v I. třídě
Srb Josef					farář
Strobachová Marie					Ruční práce
Kroupa Jan	1888-1889				Učitel ve III. třídě
Dolenský Josef					Učitel ve II. třídě
Karban František					Učitel v I. třídě
Srb Josef					farář
Strobachová Marie					Ruční práce
Dolenský Josef	1889-1890				Učitel v I. třídě
Karban František					Učitel ve II. třídě
Kroupa Jan					Učitel ve III. třídě
Srb Josef					farář

Strobachová Marie					Ruční práce
Dolenský Josef	1890-1891				Učitel v I. třídě
Karban František					Učitel ve II. třídě
Kroupa Jan					Učitel ve III. třídě
Srb Josef					farář
Strobachová Marie					Ruční práce
Dolenský Josef	1891-1892				Učitel v I. třídě, v květnu roku 1892 onemocněl
Karban František					Učitel ve II. třídě
Kroupa Jan					Učitel ve III. třídě, řídící učitel
Jirounek P.					Vyučoval náboženství, místo p. Srba, Josef Srb se odstěhoval 10. 1.1892 do Bakova
Kuchař Ferdinand		Velké Kostomlatech, okr. Nymburský	11.12.1869		Nastoupil 30.5.1892 místo p. Dolenského. Před nástupem byl podučitelem na Proseči. Působil zde do 15. července, pak se vrátil na Proseč
Strobachová Marie					Podala v srpnu rezignaci na své místo výuky domácích prací. Provádala se za Františka Kaisra
Kroupa Jan	1892-1893				Řídící učitel v I. třídě
Dolenský Josef					Učitel ve II. třídě
Karban František					Učitel ve III. třídě
Kroupová Anna		Vlčetín	27.1.1895		Manželka řídícího učitele p. Kroupy, vyučovala ručním pracím ženským
Jirounek Pavel		Poříč	26.6.1862		Vyučoval náboženství v I. třídě, 9.3. 1893 se

					stal špitálním kaplanem v Doksech
Bernat Jan					Farář, vyučoval náboženství ve II. a III. třídě
Kroupa Jan	1893-1894				Řídící učitel v I. třídě
Dolenský Josef					Učitel ve II. třídě
Karban František					Učitel ve III. třídě
Kroupová Anna					Vyučovala ručním pracím ženským
Bernat Jan					Vyučoval náboženství v I. třídě
Hlaváč František		Lužany u Jičína	7.5.1863		Vyučoval náboženství ve II. a III. třídě
Kroupa Jan	1894-1895				Řídící učitel v I. třídě
Dolenský Josef					Učitel ve II. třídě
Jirsa František		Solnice(Rychnov nad Kněžnou)	21.12.1868		Učitel ve III. třídě, prozatímní podučitel
Kroupová Anna					Vyučovala ručním pracím ženským
Bernat Jan					Vyučoval náboženství v I. třídě
Hlaváč František					Vyučoval náboženství ve II. a III. třídě
Kroupa Jan	1895-1896				Řídící učitel v I. třídě
Dolenský Josef					Učitel ve II. třídě
Resl Josef		Turnov	187?		Učitel ve III. třídě, prozatímní podučitel
Bernat Jan					Vyučoval náboženství v I. třídě. 5.7. 1896 se odstěhoval do Bakova, administrátorem na zdejší fáře se stal Fr. Hlaváč

Hlaváč František					Vyučoval náboženství ve II. a III. třídě
Kroupová Anna					Vyučovala ručním pracím ženským
Kroupa Jan	1896-1897				15.2.1897 je okresní radou přeložen na školu ve Světlé
Ressler Josef					15.2.1897 je okresní radou přeložen na školu ve Světlé
Novák František		Husa u Turnova	2.4.1874		Nový podučitel od 1.3.1897
Dolenský Josef					Zvolen za prozatímního řídícího učitele
Hodík František		Držkov	30.12.1852		1.5.1897 byl zvolen zemskou školní radou v Praze za řídícího učitele
Konečná Anna					15.3 1897 nastoupila, jako vyučující ručních prací ženských, manželka řídícího učitele z Vrtek
Pavec Josef					20.12.1896 nastoupil, jako nový duchovní na zdejší fáře
Burjáněk Vojtěch					1.2.1897 nastoupil na místo kaplana
Novák František	1897-1898				
Dolenský Josef					
Konečná Anna					
Hodík Josef	1898-1899				Byl přeložen 8.5.1899 do Radostína
Brunclík František		Březka u Jičína	21.3.1861		Nastoupil 1.6.1899 místo p. Hodíka na místo řídícího učitele
Burjáněk Vojtěch					Byl přeložen do Nábzí u

					Železného Brodu
Fukárek Josef					Nastoupil na nové místo kaplana
Kiršnerová Františka		Hlavice			21.6.1899 byla ustanovena industriální učitelkou
Dolenský Josef					Se stal dočasným řídícím učitelem
Hájek Karel	1899-1900				Nastoupil, jako zástupce po nemocném Josefu Dolenském, byl zvolen za výpomocného podučitele
Holínský Alois		Slané			1.7. nastoupil, jako nový farář
	1900-1901				
Novák František	1901-1902				Byl 26.2.1902 školní radou přeložen do školy ve Všelbicích
Hájek Karel					Nastoupil na místo p. Nováka, jako zatímní podučitel
Dolenský Josef	1902-1903				Učitel v I. třídě
Brunclík František					Řídící učitel, vyučoval ve II. třídě
Hušek Josef		Turnov	27.1.1882		Zastupující podučitel ve III. třídě
Řezáč Antonín					Vyučoval náboženství v I. a II. třídě
Holínský Alois					Vyučoval náboženství ve III. třídě
Kiršnerová Františka					Vyučovala ručním pracím ženským
	1903-1904				Učitelský sbor zůstal stejný
	1904-1905				Učitelský sbor zůstal stejný

Hušek Josef	1905-1906				Učitel II. třídy přechází na školu ve Vyskři
Kendík Václav		Ktová	16.7.1882		22.8.1905 byl zvolen za prozatímního učitele ve II. třídě za p. Huška
Faltys Josef		Dvory u Nymburka	18.6.1884		Zažádal o místo učitele ve II. třídě, nastoupil za p. Kendíka. Nastoupil 1.9.1906
Dolenský Josef	1906-1907			† 27.11.1943	Nastoupil místo řídícího učitele na Bílé, uvolnilo se místo v I. třídě
Faltys Josef					Začal vyučovat v I. třídě
Kendík Václav					Začal vyučovat ve II. třídě
	1907-1908				Učitelský sbor zůstal stejný
	1908-1909				Učitelský sbor zůstal stejný
Řezáč Antonín	1909-1910				Odchází do Mnichova Hradiště
Holínský Alois					Začal vyučovat ve všech třídách
Kendík Václav	1910-1911				6.9.1910 byl školní radou zvolen za definitivního učitele ve II. třídě
Brož Josef		Havlovice u Kobyl	16.1.1888		5.9.1910 byl zvolen za zatímního učitele ve II. třídě.
Řezáč Antonín					Se 1.9.1910 vrací na svou žádost z Mnichova Hradiště zpět do Hlavyce
Holínský Alois	1911-1912			† 20.11.1911	
Řezáč Antonín					Nastoupil na místo faráře
Vítek Karel		Oslovice u	26.6.1884		1.9.1912 byl

		Výškova na Moravě			zvolen za zdejšího kaplana
Brož Josef					Zvolen za zatímního učitele v I. třídě
Faltys Josef	1912-1913				Odchází do školy v Pěnčíně
Herynk Antonín		Cerekvice u Hořic	3.6.1886		Nastupuje, jako učitel v I. třídě, místo p. Faltyse
Mlejnek Jan					Zatímní učitel ve II. třídě
Vítek Karel					Kaplan, byl přeložen do Jenčovic
Řezáč Antonín					Učil náboženství ve všech třídách
Mlejnek Jan	1913-1914				Onemocněl ,od 12.11.1913-28.2.1914 byla jeho výuka nahrazena
Kyksa Josef		Proseč	30.1.1893		Nahradil výuku za p. Mlejnkou v době jeho nemoci
Sobotka Václav		Jenišovice u Turnova	23.6.1893		Zastupoval zde od 12.6.1914 do konce šk. roku
Herynk Antonín					Posledních 14 dní do konce šk. Roku onemocněl zápallem plic, výuku nahradili místní učitelé
	1914-1915				
Brož Josef	1915-1916			† 20.8.1916	Zemřel u San Catarina, učil zde jako zatímní učitel v roce 1912
Mlejnek Jan	1916-1917				Byl odvolán do služby vojenské
Mlejnek Jan	1917-1918				Byl šk. radou zvolen za správce školy (v Turnově)
Mach Josef		Vápno	5.3.1889		Měl nastoupit za p. Mlejnkou, ale byl zajat a nemohl nastoupit

Bursa František	1918-1919	Bukovina u Turnova			Byl povolán, jako výpomocný učitel, začal vyučovat ve III. třídě
Herynk Antonín	1919-1920				Učitel I. třídy, obdržel místo správce ve škole na Rovni
Kučera Antonín		Libáň	3.6.1900		Byl ustanoven, jako zastupující učitel
Mach Josef	1920-1921				Vrátil se z ruského zajetí ze Sibíře a 1.9.1920 nastoupil, jako učitel v I. třídě
Kučera Antonín	1921-1922				1.10.1921 nastoupil na vojenskou službu
Hejduk Jan		Příšovice	3.10.1897		Nastoupil na místo p. Kučery, jako výpomocný učitel
Janků František	1922-1923				9.4.-14.5.1923 vyučoval místo pana učitele ve III. třídě, který onemocněl
Mach Josef					1.9.1922 nastoupil na místo řídícího učitele ve Vrtkách
Hercík Josef		Stěblovice u Sobotky	11.11.1903		Nastoupil od 1.9.-1.10.1922, jako výpomocný učitel, poté odešel do Rovenska
Hejduk Jan					V říjnu nastoupil, jako výpomocný učitel
Zikmund Jan				† 21.7.1923	1.9.1922 byl ustanoven za zastupujícího učitele, v dubnu 1923 onemocněl
Jíra Rudolf		Všelibice			Ustanoven definitivním učitelem

Kučera Antonín	1923-1924				1.10.1923 se vrací z vojenské služby
Jíra Rudolf					Se vrátil vyučovat zpět do Všelbic
Šulcová Irena		Roudnice n. Labem	28.7.1902		Byla ustanovena za zastupující učitelku
Dlouhý František					Farář v Českém Dubu, 8.10.1923 se ujal vyučování náboženství v I. II. třídě společně, vyučoval i ve III. třídě
Kučera Antonín	1924-1925				Byl přeložen do školy na Rašovce
Hejduk Emil		Drahoňovice u Vyskeře	17.10.1904		Nastoupil, jako zastupující učitel místo p. Kučery
Brunclík František					Ochází do důchodu
Šulcová Irena					Začíná vyučovat ruční ženské práce, místo p. Kirschnerová
Kučera Antonín	1925-1926				Kvůli odchodu řídícího učitele p. Brunclíka, se vrací zpět do školy a ochází z Rašovky
Hejduk Emil					Byl přeložen do Vyskeře
Horácková Marie		Štěpánovice u Rovenska	9.3.1902		Nastoupila místo p. Hejduka
David Josef		Český Dub			21.1.1926 vyučoval československé náboženství
Mach Josef	1926-1927	Vápno	5.3.1889		Byl zvolen zemskou školní radou 1.6.1926 řídícím učitelem
Kučera Antonín					Nastoupil na místo řídícího učitele ve Vrtkách

Michl Josef		Hartmanice	26.10.1905		1.1.1927 nastoupil místo p. Kučery, učil zde pouze do konce šk. roku, poté přešel do Litomyšli
Lugr Josef					Vyučoval československé náboženství
Šelbický František	1927-1928	Doubravice u Turnova	26.7.1906		1.9.1928 nastoupil na uvolněné místo
Vavřích František		Voděradý u Turnova	27.7.1906		1.12.1927 začal zde vyučovat, jako výpomocný učitel
Dvořák Josef	1928-1929	Jičín	3.1.1904		1.9.1928 nastoupil na místo výpomocného učitele- vyučoval zde pouze do 30.9.1928
Drahoňovský Josef		Vyskeř u Turnova	3.6.1906		Nastoupil na volné místo po p. Dvořákovi- vyučoval zde do 30.6.1929
Mencl Václav	1929-1930	Jenišovice u Turnova	23.2.1905		1.9.1929 byl zvolen za definitivního učitele-učil pouze do konce roku 1929-1.1.1930 odešel do školy v Cetenově
Hádek Jaroslav		Šumbur nad Desnou u Jablonce	8.4.1911		10.1.1930 nastoupil na místo p. Mencla
Jonský František	1930-1931	Tatobity	8.7.1909		Byl zvolen za zastupujícího učitele
Havrdová Božena		Robousy u Jičína	5.3.1909		Zvolena za výpomocnou učitelku
Pavienská Věra	1931-1932	Largo v Rumunsku	20.9.1911		Nastoupila, jako výpomocná učitelka
Jonský František					Odchází na školu v Bílé

Štenclová Marie		Nymburk	5.8.1912		Nastoupila, jako výpomocná učitelka po p. Jonském
Štenclová Marie	1932-1933				Odchází do Olešnice
Pávková Marie					Zvolena za zastupující učitelku po p. Štenclové- rezignuje a do školy nenastoupila
Pavienská Věra	1933-1934				Od 16.1.1934 onemocněla
Dvořáková Jiřina					Nastoupila za Věru Pavienskou po dobu, co byla nemocna- byla tu do 28.2. 1934
Vrabcová Růžena		Olešnice u Turnova	16.4.1909		Nastoupila od 1.3.1934 za Věru Pavienskou, která byla stále nemocná
Mach Josef					Onemocněl a od 19.5. 1934 byl na nemocenské
Cechová Milada		Praha	2.4.1913		Nastoupila ze nemocného p. Macha
Mach Josef	1934-1935			† 14.2.1935	Pro nemoc nenastoupil tento začátek školního roku-14.2.1935 pro nemoc umírá
Kánský Miloslav		.....řišicích u Turnova	11.11.1913		Nastoupil za p. Macha
Cechová Milada					Byla zvolena za zastupující učitelku
	1935-1936				
Kánský Miloslav					Odchází do školy ve Čtveříně
Hádková- Cechová Milada					Odchází do Dolní Poustevny
Šimůnek Josef		Ujezd u Svijan	10.2.1912		Zvolen za správce školy
Havlíček Karel		Rovensko pod	20.12.1912		Nastoupil, jako

		Troskami			zastupující učitel za p. Hádkovou- Cechovou- 1.10. 1935 nastoupil na vojenskou službu
Livora Otakar		Doubrava	27.2.1914		Nastoupil za p. Havlíčka. Učil 1.10.1935- 30.6.1936
Jíra Rudolf	1936-1937				1.7.1936 byl zvolen za řídícího učitele- nenastoupil
Šimůnek Josef					Byl zvolen zastupujícím řídícím učitelem
Livora Otakar					Přešel na školu v Klášteře
Pavienská Blažena		Largo u Rumunska	2.5.1914		Nastoupila, jako zastupující výpomocná učitelka za p. Livora
Jakubcová Libuše		Radimavice	4.9.1912		Zastoupila v době 1.1.-5.4.1937 nemocnou Františku Kirschnerovou, vyučovala domácí práce
Jíra Rudolf	1937-1938	Všelibice	5.12.1900		Nastoupil, jako řídící učitel
Šimůnek Josef					Odchází do Českého Dubu
Zajíc Jaroslav		Olešnice	28.6.1914		Zvolen za výpomocného učitele
Kirschnerová Františka					Vyučuje domácí ruční práce
Drobníková Rosalie		Kolín	9.6.1912		Od 1.2.- 15.5.1938 zastupovala nemocnou Františku Kirschnerovou
Jíra Rudolf	1938-1939				Řídící učitel, vyučuje v I. třídě
Zajíc Jaroslav					vyučuje v II. třídě
Kirschnerová					Vyučuje domácí

Františka					ruční práce
Řezáč Antonín					Děkan, vyučuje římskokatolické náboženství
Košťál Oldřich					Vyučuje náboženství československé
Kirschnerová Františka					Na svou žádost 1.12. 1938 odchází
Hrušková Anna					Dočasně zastupuje ve výuce domácích ručních pracích
Jůzová-Smutná Anna		Kbelnice u Jičína	1.7.1893		30.3.1939 začíná vyučovat domácí práce
Šteinfestová Marie		Turnov	13.8.1914		V době nemoci p. Jůzové-smutné přebírá výuku domácích prací. Svou práci ukončila 31.5.1939. vrátila se Jůzová-Smutná
Drtinová Jindřiška	1939-1940		9.1.1915		Vybrána, jako nová učitelka- 31.10.1940 odešla
Šteinfestová Marie					vyučuje domácí práce
Siláková Růžena			24.6.1917		1.11. nastoupila za Jindřišku Drtinovou
Nejedlo Jiří			19.10.1910		Nastoupil 1.12.1939
Adamec František					Nastoupil 28.1. - 14.3.1940 za nemocného p. Nejedla
Jíra Rudolf	1940-1941				Řídící učitel
Ševčíková Františka		Těšnovice na Moravě	18.12.1914		20.1.1941 odešla ze školy kvůli nemoci a poté už se sem nevrátila, provdala se na Slovensko za p. Drozda
Siláková Růžena		Šardice okr.	24.6.1917		

		Kyjov na Moravě			
Korostenská Marie		České Budějovice	13.6.1916		Učila domácí nauku
Řezáč Antonín					Vyučuje náboženství římskokatolické
Košťál Oldřich					Vyučuje náboženství českomoravské
Nečásková Doubravka					Zvolena za nástupkyni po Františce Ševčíkové
	1941-1942				Učitelský sbor zůstal stejný
Hejlek Josef					Zvolen za učitelského praktikanta
Hejlek Josef	1942-1943	Kozmice			Byl zvolen za učitele německého jazyka
					Učitelský sbor zůstal stejný
Rybářová Marie					Od 31.3.1943 byla zvolena za učitelku domácích nauk
Beranová Vlasta	1943-1944	Loužek	1.11.1922		Nastoupila, jako učitelka domácích nauk
Hejlek Josef					Byl v září odvolán do pracovny v železárnách v Kladně
Beranová Vlasta	1944-1945				Byla pracovně nasazena v továrně v Semilech v prosinci se vrátila zpět
					Učitelský sbor zůstal jinak beze změn
Čihák Josef	1945-1946				Vyučuje náboženství československé
Nečásková	1946-1947				Vyučuje ve II.

Doubravka					třídě
Piř Josef					Učitel v I. třídě, 11. 11. odchází na měšťanskou školu
Egerlová Jiřina					Vyučuje domácí ženské práce
Čihák Josef					Vyučuje náboženství československé
Řezáč Antonín					Vyučuje náboženství římskokatolické
Fanta Antonín					Nastupuje za p. Piře, učí v I. třídě
Nečásková Doubravka					Od 15.3. 1947 dostala bezplatnou dovolenou
Habřinský Alois	1947-1948				Vede správu školy, byl zvolen za zastupujícího řídícího učitele
Řezáč Antonín					Vyučuje náboženství římskokatolické
Egerlová Jiřina					Vyučuje domácí ženské práce
Drahoňovská Jiřina					Vyučuje náboženství československé
Habřinský Alois	1948-1949				Odchází do národní školy v Odolenovicích
Roudný Miroslav					Nastupuje na místo p. Habřinského
Jará Jiřina					Nastupuje, jako učitelka ručních prací
Řezáč Antonín					Vyučuje náboženství římskokatolické
Drahoňovská Jiřina					Vyučuje náboženství československé
Roudný Miroslav	1949-1950				Byl přeložen na školu ve

					Velenicích
Dvořáková Jiřina					Zvolena za zastupující řídící učitelku
Šourková Jarmila					Vyučuje domácí ruční práce- až od 1.10.1949
Hudcová Jaroslava					Vyučuje náboženství československé
	1950-1951				Učitelský sbor se nemění
	1951-1952				Učitelský sbor se nemění
	1952-1953				Učitelský sbor se nemění
Kolferst František	1953-1954				Učitel I. třídy
Vrabec Vladimír					Učitel ve III. třídě
Dvořáková Jiřina	1954-1955				Ředitelka školy, je třídní učitelkou ve II., IV. a V. třídě
Kolferst František					Třídní učitel v I. a III. třídě
Vrabec Vladimír					Učitel na střední škole- od 1.11.1954 odchází na vojenskou službu
Hylmar Jiří					Nový učitel na střední škole
Čermáková Anna					Nová učitelka na střední škole
Reinhertová Adolfina					Nastoupila na střední školu po p. Vrabcovi
Hylmar Jiří	1955-1956				Byl školní radou zvolen za řídícího učitele
Dvořáková Jiřina					Třídní učitelka v I. a II. třídě
Menšíková Jaroslava					Třídní učitelka pro III. IV. a V. třídu
Kolferst František					Odešel na školu v Bílé
Čermáková Anna					Vyučuje v VI-

				VIII. ročníku
Korba Jan				Pomocný učitel, vyučuje s Annou Čermákovou
Hylmar Jiří	1956-1957			Zůstává ředitelem školy
Dvořáková Jiřina				Třídní učitelka pro I. a III. třídu
Pospíšilová Miloslava				Třídní učitelka pro II. IV. a V. třídu
Menšíková Jaroslava				Nastoupila, jako třídní učitelka v VI. a VII. třídě
Polák Miloš				Třídní učitel v VIII. třídě
Korba Jan				Odešel na národní školu do Treskovic
Hylmar Jiří	1957-1958			Ředitel školy
Polák Miloš				Odešel do školy do Mělníka
Dvořáková Jiřina				Odešla do školy do Turnova
Louda František				Nový učitel, třídní učitel v VI. a VII. třídě
Dudek František				Nový učitel, třídní učitel ve IV. třídě- po dvou měsících odchází do služby vojenské
Pospíšilová Miloslava				Třídní učitelka v I. třídě
Menšíková-Hylmarová Jaroslava				Třídní učitelka ve II. třídě
Vrabec Vladimír				Vrací se z Treskovic, nastupuje za p. Dudka
Hylmar Jiří	1958-1959			Odchází
Louda František				Nastupuje na místo ředitele po p. Hylmarovi
Vrabec Vladimír				Třídní učitel ve III. třídě

Pospíšilová-Kunstová Miloslava					Třídní učitelka v I. třídě
Šťastný Jaroslav					Nový učitel, třídní učitel ve II. třídě
Janků Roman					Vyučoval zde pouze do 1.11. poté nastoupil na vojenskou službu, třídní učitel ve IV. třídě
Kunst Václav					Nastupuje na místo p. Janků
Louda František	1959-1960				Ředitel školy
Šťastný Jaroslav					1.11. nastoupil do vojenské služby
Vrabec Vladimír					Třídní učitel III. třídy
Kunst Václav					Třídní učitel IV. třídy
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka I-V. postupové třídy
Louda František	1960-1961				Ředitel školy
Šámal Jan		Hradčany			Třídní učitel ve II. třídě
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka I. třídy- 24.12.1960 odchází na mateřskou dovolenou
Kunst Václav					Třídní učitel III. třídy
Vrabec Vladimír					Třídní učitel IV. třídy
Mizerová Jarmila					21.1.1961 nastoupila místo paní Kunstové- po návratu z mateřské dovolené, se vrátila zpět do Českého Dubu
Louda František	1961-1962				Ředitel školy
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka I. třídy

Šámal Jan					Třídí učitel ve II. třídě
Vrabec Vladimír					Třídni učitel III. třídy
Kunst Václav					Třídni učitel IV. třídy
Louda František	1962-1963				Ředitel školy
Kunstová Miloslava					Třídni učitelka I. třídy
Šámal Jan					Třídí učitel ve II. třídě
Vrabec Vladimír					Třídni učitel VI. a VIII. třídy
Kunst Václav					Třídni učitel VII. a IX. třídy
Louda František	1963-1964				Ředitel školy
Pytlounová Jaroslava					Třídni učitelka v I. třídě
Šámal Jan					Třídí učitel ve II. třídě
Kunst Václav					Třídni učitel VI. a VIII. třídy
Vrabec Vladimír					Třídni učitel VII. a IX. třídy
Kunstová Miloslava					Odešla na mateřskou dovolenou
Louda František	1964-1965				Ředitel školy
Kunstová Miloslava					Třídni učitelka I. třídy
Pytlounová Jaroslava					Třídni učitelka v II. třídě
Sluková Stanislava		Javorník			Třídni učitelka v VI. třídě
Šámal Jan					Třídí učitel ve VII. třídě
Vrabec Vladimír					Třídni učitel VIII. třídy
Kunst Václav					Třídni učitel IX. třídy
Altman Ladislav					Dojížděl sem, jako učitel hudby z Pěnčína
Louda František	1965-1966				Ředitel školy
Kunstová					Třídni učitelka

Miloslava					I. třídy
Pytlounová Jaroslava					Třídní učitelka v II. třídě
Kunst Václav					Třídní učitel VI. třídy
Sluková- Pavlů Stanislava					Třídní učitelka v VII. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel ve VIII. třídě
Vrabec Vladimír					Třídní učitel IX. třídy
Hartych Josef	1966-1967				1.9.1966 byl třídním učitelem v I. třídě. V březnu odešel do školy do Smržova
Chvalinová Ladislava					Od 1.3.1967 byla třídní učitelkou v I. třídě
Pytlounová Jaroslava					Třídní učitelka v II. třídě
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka VI. třídy
Kunst Václav					Třídní učitel VII. třídy
Vrabec Vladimír					Třídní učitel VIII. třídy
Šámal Jan					Třídní učitel v IX. třídě
Louda František	1967-1968				Ředitel školy
Drbohlavová Marie					Třídní učitelka v I. třídě
Chvalinová Ladislava					Třídní učitelka ve II. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel v VI. třídě
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka VII. třídy
Kunst Václav					Třídní učitel VIII. třídy
Vrabec Vladimír					Třídní učitel v IX. třídě
Louda František					Ředitel školy
Pytlounová Jaroslava					Prováděla se za Jana Šámala,

					13.11.1967 odešla na mateřskou dovolenou
Šetřilová B.					Zde učila po dobu, kdy byla p. Šámalová na mateřské dovolené
Dufek Josef					Působil zde od 1.3.-6.5.1968
Louda František	1968-1969				Ředitel školy
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka I. třídy
Chvalinová Ladislava					Třídní učitelka ve II. třídě
Drbohlavová Marie					Třídní učitelka ve II. třídě od 3.2.1969
Vrabec Vladimír					Třídní učitel VI. třídy
Šámal Jan					Třídí učitel v VII. třídě
Beránková Eva					Třídní učitelka v VIII. třídě
Šámalová Jaroslava					Třídní učitelka v VIII. Třídě od 3.2.1969
Kunst Václav					Třídí učitel v IX. třídě
Louda František	1969-1970				Ředitel školy
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka I. třídy
Drbohlavová Marie					Třídní učitelka v I. třídě od 16.2.- 8.3.1970
Šámalová Jaroslava					Třídní učitelka ve II. třídě
Kunst Václav					Třídí učitel v VI. třídě
Vrabec Vladimír					Třídní učitel VII. třídy
Šámal Jan					Třídí učitel v VIII. třídě
Tomsová Anastázie					Třídní učitelka v IX. třídě
Louda František	1970-1971				Ředitel školy

Kunstová Miloslava					Třídní učitelka I. třídy
Šámalová Jaroslava					Třídní učitelka ve II. třídě
Chvalinová Ladislava					Třídní učitelka v VI. třídě
Kunst Václav					Třídí učitel v VII. třídě
Starý Zdeněk		Hrubý Lesnov			Třídní učitel v VIII. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel v IX. třídě
Louda František	1971-1972				Ředitel školy
Drbohlavová Marie					Třídní učitelka v I. třídě
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka II. třídy
Šámal Jan					Třídní učitel v VI. třídě
Šámalová Jaroslava					Třídní učitelka ve VII. třídě
Kunst Václav					Třídí učitel v VIII. třídě
Starý Zdeněk					Třídní učitel v IX. třídě
Louda František	1972-1973				Ředitel školy
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka v I. třídě
Šámalová Jaroslava					Třídní učitelka II. třídy
Starý Zdeněk					Třídní učitel v VI. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel ve VII. třídě
Krausová Alena					Třídní učitelka v VIII. třídě
Kunst Václav					Třídní učitel v IX. třídě
Šabaka Bohuslav					15.10.1972 nastoupil, jako výpomocný učitel
Louda František	1973-1974				Ředitel školy
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka v I. třídě
Šámalová					Třídní učitelka II.

Jaroslava					třídy
Kunst Václav					Třídní učitel v VI. třídě
Starý Zdeněk					Třídní učitel ve VII. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel ve VIII. třídě
Krausová Alena					Třídní učitelka v IX. třídě
Šabaka Bohuslav					Učil zde do 1.4.1974, poté odešel na vojenskou službu
Krausová Alena				† 28.3.1974	
Louda František	1974-1975				Ředitel školy, 4.3.1975 odchází do důchodu
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka v I. třídě
Hlůžová M.					Třídní učitelka ve II. třídě, od 1.9- 1.10.1974
Drbohlavová Marie					Třídní učitelka ve II. třídě od 1.10.1974
Zítka Jiří					Třídní učitel v VI. třídě
Kunst Václav					Třídní učitel v VII. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel ve VIII. třídě
Starý Zdeněk					Třídní učitel v IX. třídě
Nejedlová Olga					Nastoupila, jako pomocná učitelka v důchodu
Starý Zdeněk					Od 20.1.1975 nastoupil na vojenskou službu, 9.6.1975 se vrátil
Kunst Václav	1975-1976				Ředitel školy
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka v I. třídě
Jáč Jaroslav		Křížany			Třídní učitel ve II. třídě
Starý Zdeněk					Třídní učitel ve

				VI. třídě
Zítka Jiří				Třídní učitel v VII. třídě
Louda František				Třídní učitel v VIII. třídě
Šámal Jan				Třídní učitel v IX. třídě
Nejedlová Olga				Výpomocná učitelka
Kunst Václav	1976-1977			Ředitel školy
Louda František				Odchází vyučovat do Osečné
Jáč Jaroslav				Byl přeložen do Liberce
Cimrman Jaroslav				Nový učitel, třídní učitel ve II. třídě
Šámalová Jaroslava				Vrátila se z mateřské dovolené, třídní učitelka VII. třídy
Kunstová Miloslava				Třídní učitelka v I. třídě
Starý Zdeněk				Třídní učitel ve VI. třídě
Zítka Jiří				Třídní učitel v VIII. třídě
Šámal Jan				Třídní učitel v IX. třídě
Nejedlová Olga				Výpomocná učitelka
Kunst Václav	1977-1978			Ředitel školy
Nejedlová Olga				Odešla do důchodu
Kunstová Miloslava				Třídní učitelka v I. třídě
Cimrman Jaroslav				Třídní učitel ve II. třídě
Šámal Jan				Třídní učitel v VI. třídě
Starý Zdeněk				Třídní učitel ve VII. třídě
Šámalová Jaroslava				Třídní učitelka v VIII. třídě
Zítka Jiří				Třídní učitel v IX. třídě

Kunst Václav	1978-1979				Ředitel školy
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka v I. třídě
Šámalová Jaroslava					Třídní učitelka v II. třídě
Cimrman Jaroslav					Třídní učitel v V. třídě
Zítka Jiří					Třídní učitel v VI. a IX. třídě
Nosková Květoslava					Třídní učitelka v VII. třídě
Starý Zdeněk					Třídní učitel v VIII. třídě
	1979-1980				
Cimrman Jaroslav					Odešel do důchodu
Šámalová Jaroslava					Třídní učitelka v I. třídě
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka v II. třídě
Zítka Jiří					Třídní učitel v V. a VII. třídě
Starý Zdeněk					Třídní učitel v VI. třídě
Nosková Květoslava					Třídní učitelka v VIII. třídě
Tvrzník Milan	1980-1981	Všelibice			Třídní učitel v II. třídě
					Učitelský sbor se jinak nemění
	1981-1982				Učitelský sbor se nemění
Nosková-Altmanová Květoslava	1982-1983				Odchází na mateřskou dovolenou
					Učitelský sbor se jinak nemění
Tomášová Hana	1983-1984	Sobákov			Třídní učitelka ve IV. třídě
Šámalová Jaroslava					Třídní učitelka v I. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel v II. a III. třídě
					Jinak se třídní učitelé neměnili

Tomášová Hana	1984-1985				odešla
					Učitelský sbor se jinak nemění
	1985-1986				Učitelský sbor se nemění
	1986-1987				Učitelský sbor se nemění
	1987-1988				Učitelský sbor se nemění
Altmanová Květoslava	1988-1989				Vrátila se z mateřské dovolené
					Učitelský sbor se jinak nemění
	1989-1990				Učitelský sbor se nemění
Šámal Jan	1990-1991				Vrátil se na zdejší školu. V období 1977-78 ukončil působení v Hlavici a odešel do Hodkovic n. Mohelkou.
Kunst Václav					13.5.1991 byl odvolán z funkce ředitele, zatím byl zvolen za zastupujícího řídícího učitele, než bude ve výběrovém řízení vybrán nový.
Starý Zdeněk					1.9.1991 byl zvolen za nového ředitele školy
Kunst Václav	1991-1992				Přechází do funkce učitele-třídní učitel v VI. třídě
Šámalová Jaroslava					Třídní učitelka v I. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel v II. třídě
Kunstová Miloslava					Třídní učitelka v V. třídě
Zítka Jiří					Třídní učitel v VII. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel v VIII. třídě

Altmanová Květoslava					Vyučovala a zároveň působila jako výchovný poradce
Kunstová Miloslava	1992-1993				9.7.1992 odešla do důchodu
Šámalová Jaroslava					Třídní učitelka v I. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel v I. třídě
Šámalová Lenka					Třídní učitelka v V. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel v VI. třídě
Kunst Václav					Třídní učitel v VII. třídě
Zitka Jiří					Třídní učitel v VIII. třídě
Starý Zdeněk					Ředitel školy
Altmanová Květoslava					Výchovný poradce
Paříková Ivana	1993-1994				26.8.1993 nastoupila na zdejší školu, třídní učitelka v VI. třídě
Šámalová Lenka					31.6.1993 odešla ze školy. Na její místo nastoupila Ivana Paříková
Šámalová Jaroslava					Třídní učitelka v I. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel v II. třídě
Zitka Jiří					Třídní učitel v V. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel v VII. třídě
Kunst Václav					Třídní učitel v VIII. třídě
Starý Zdeněk					Ředitel školy
Altmanová Květoslava					Výchovný poradce
Kunst Václav	1994-1995				1.7.1995 odešel do důchodu, do té doby byl třídní učitel v V. třídě

Šámalová Jaroslava					Třídní učitelka v I. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel v II. třídě
Zítka Jiří					Třídní učitel v VI. třídě
Paříková Ivana					Třídní učitelka v VII. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel v VIII. třídě
Starý Zdeněk					Ředitel školy
Altmanová Květoslava					Výchovný poradce
Šámalová Jaroslava	1995-1996				Třídní učitelka v I. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel v II. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel v V. třídě
Zítka Jiří					Třídní učitel v VI. a VII. třídě
Paříková Ivana					Třídní učitelka v VIII. třídě
Starý Zdeněk					Ředitel školy
Altmanová Květoslava					Výchovný poradce
Kunst Václav					Vyučoval na zkrácený úvazek, byl již v důchodu
Šámalová Jaroslava	1996-1997				Třídní učitelka v I. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel v II. třídě
Paříková Ivana					Třídní učitelka v III. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel v VI. třídě
Pytlounová Romana					Nová učitelka, třídní učitelka v VII. třídě
Zítka Jiří					Třídní učitel v VIII. třídě
Altmanová Květoslav					Třídní učitelka v IX. třídě, výchovný poradce

Starý Zdeněk					Ředitel školy
Kunst Václav					Vyučoval na zkrácený úvazek
Šámalová Jaroslava	1997-1998				1.8.1998 odešla do důchodu, do té doby třídní učitelka v I. třídě
Paříková Ivana					Třídní učitelka v II. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel ve III. třídě
Altmanová Květoslava					Třídní učitelka v VI. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel v VII. třídě
Pytlounová Romana					Třídní učitelka v VIII. třídě
Zítka Jiří					Třídní učitel v IX. třídě
Starý Zdeněk					Ředitel školy
Kunst Václav					Vyučoval na zkrácený úvazek
Paříková Ivana	1998-1999				Třídní učitelka v I. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel v II. třídě
Zítka Jiří					Třídní učitel v VI. třídě
Altmanová Květoslava					Třídní učitelka v VII. třídě
Šámal Jan					Třídní učitel v VIII. třídě
Pytlounová Romana					Třídní učitelka v IX. třídě
Starý Zdeněk					Ředitel školy
Kunst Václav					Vyučoval na zkrácený úvazek
Jan Šámal	1999-2000				Odešel do důchodu
Tancibudková Lucie					Nová učitelka, třídní učitelka v VI. třídě
Paříková Ivana					Třídní učitelka v I. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel ve III. třídě

Zítka Jiří					Třídní učitel v VII. třídě
Altmanová Květoslava					Třídní učitelka v VIII. třídě
Pytlounová Romana					Třídní učitelka v IX. třídě
Starý Zdeněk					Ředitel školy
Kunst Václav					Vyučoval na zkrácený úvazek
Václav Kunst	2000-2001				Přestal učit i na zkrácený úvazek
Paříková Ivana					Třídní učitelka v I. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel v II. třídě
Pytlounová Romana					Třídní učitelka v VI. třídě
Tancibudková Lucie					Třídní učitelka v VII. třídě
Zítka Jiří					Třídní učitel v VIII. třídě
Altmanová Květoslava					Třídní učitelka v IX. třídě
Starý Zdeněk					Ředitel školy
Šámal Jan					Pracuje na částečný úvazek
Paříková Ivana	2001-2002				Třídní učitelka v I. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel v II. třídě
Altmanová Květoslava					Třídní učitelka v VI. třídě
Pytlounová Romana					Třídní učitelka v VII. třídě
Tancibudková Lucie					Třídní učitelka v VIII. třídě
Zítka Jiří					Třídní učitel v IX. třídě
Starý Zdeněk					Ředitel školy
Šámal Jan					Pracuje na částečný úvazek
Macháček Pavel	2002-2003				Nový učitel tělesné výchovy a anglického jazyka, na konci školního roku

					odchází
Macháčková Ludmila					Nová učitelka, dějepisu a českého jazyka, na konci školního roku odchází
Šámal Jan					Přestává učit na zkrácený úvazek
Tancibudková Lucie					Na konci školního roku odchází.
Šámal Jan					V září 2003 nastupuje jako výpomocný učitel na zkrácený úvazek
Paříková Ivana					Třídní učitelka v I. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel v II. třídě
Zitka Jiří					Třídní učitel v VI. třídě
Altmanová Květoslava					Třídní učitelka v VII. třídě
Pytlounová Romana					Třídní učitelka v VIII. třídě
Tancibudková Lucie					Třídní učitelka v IX. třídě
Starý Zdeněk					Ředitel školy
Paříková Ivana	2003-2004				Třídní učitelka v I. třídě
Tvrzník Milan					Třídní učitel v II. třídě
Altmanová Květoslava					Třídní učitelka v VI. a VII. třídě
Pytlounová Romana					Třídní učitelka v VIII. a IX. třídě
Starý Zdeněk					Ředitel školy
Šámal Jan					Pracuje na částečný úvazek
Zitka Jiří					Pracuje na částečný úvazek
	2004-2005				Je zrušen 2. stupeň školy
Pytlounová Romana					Třídní učitelka v I. třídě

Tvrzník Milan					Třídní učitel v II. třídě. Zvolen za ředitele školy
---------------	--	--	--	--	---

6. PŘEHLED ŽÁKŮ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE V HLAVICI

Kapitola se vztahuje k seznamu žáků na základní škole v Hlavici
od roku 1882-2005.

6.1. Přehled žáků 1882-2004

Již od počátků, kdy jsou vedeny zápisy o dětech v obecné škole v Hlavici, byl jejich počet vysoký. Roku 1882 navštěvovalo zdejší školu na 182 dětí. Škola byla dvoutřídní, v první třídě bylo 89 žáků, ve druhé 93. V tomto roce vznikla škola na Vrtkách, pokles žáků byl téměř o 60 dětí. Je tedy jisté, že z doby před rokem 1882, ze které nemáme zápisy, počet žáků překročil číslo 200. Již o dva roky později byla v Hlavici otevřena třetí třída, nárůst žáků byl téměř o 20 dětí. K Hlavici náleželo několik přiškolených obcí, z těchto obcí docházely děti do místní školy. Počet zapsaných dětí dle matriky se mohl lišit od počtu dětí, které v září nastoupily do školy. Bylo tomu tak například v roce 1886, kdy bylo ve školním okrese podle zápisů v matrice 210 dětí školou povinných, do Hlavice se ale zapsalo 200 žáků. Deset dětí tedy zřejmě navštěvovalo jinou školu nebo se se svou rodinou odstěhovalo.

Ve škole byly také od roku 1889 poprvé uvedeny děti národnosti německé, podle zápisu v knize matriky lze určit, že děti pocházely z obcí s německým názvem, jako byly Tölzeldorf u Jablonce, Kratzdorf u Děčína, Engelsberg, Alt Habendorf, Schönbach u Jabloného, Görsdorf. Tyto děti bydlely povětšinou u lidí, kteří bydleli v okolí Hlavice. Byly zde pravděpodobně proto, aby se naučili česky.⁶⁵

Od zavedení školské reformy Marie Terezie bylo každý rok od dětí vybíráno školné, některé byly od školeného osvobozeny. V roce 1886 bylo od školného zproštěno 38 žáků, což je 19% z celkového počtu. Většinou se jednalo právě o žáky jiné národnosti, kteří žili u svých opatrovníků. Nebyly to ovšem jen tyto děti, ale pravděpodobně i děti z chudších rodin, kde například zemřel jeden z rodičů. Chudé děti dostávaly také školní pomůcky, ostatním dětem je museli kupovat jejich rodiče. O dary se starala místní školní rada, jednalo se o věci nejpraktičtější, jako byly tužky, sešity, tabulky, čítanky. Školní úleva byla žákům poskytována hlavně v období

---

⁶⁵ Státní okresní archiv Liberec, Fond: Archiv obce Hlavice, 1880-1945, Matrika školy hlavické, 1885-1902, č. 3. (dále už jen SOkA Liberec., F. AoH, 1880-1945).

sklizeně nebo setby na polích a podobných zemědělských obdobích. Školní docházka proto nebyla vždy u všech žáků pravidelná, jednak tedy kvůli již zmíněným hospodářským pracím, ale také v zimě, kdy byly velké mrazy, nemuseli žáci ze vzdálenějších obcí po dobu nepříznivého počasí do školy docházet. V seznamech jsou někdy zápisy o úmrtí žáků, nejčastěji šlo o úmrtí na následek nemoci, jako byly osypky a záškrt, na který zemřely dvojčata sestry Svobodovy z Vápna roku 1940.

Ve školním roce 1903/04 bylo sepsáno ve školní obci 205 dětí školou povinných, do školy ale nastoupilo 208 žáků. Většinou byl spíše při nástupu pokles dětí, než aby děti přibývaly. Zápisy v matrikách, které jsem měla k dispozici⁶⁶, uvádějí také povolání rodičů, někteří z nich byli obchodníci, předpokládám, že některé děti jsou buď z obchodní rodiny, které se často stěhovaly, nebo děti, které připadly do opatrovnictví některé z místních rodin. Někdy se mohly přistěhovat i celé rodiny, ale to nebylo zřejmě tak časté.

Od roku 1915 jsou v kronice poprvé zapsány přiškolené obce, patřily tam Hlavice, Vystrkov, Malý Lesnov (dnešní Hrubý Lesnov), Doleček, Cetenov, Vápno a Kozmice. Nejdále se nacházejí Kozmice, které leží od Hlavice zhruba 3 km. Celková vzdálenost z obcí, kterou musely děti docházet je zhruba 2-3 km. Během první světové války navštěvovalo místní školu 11 dětí z Tyrol (poprvé od roku 1915). Jednalo se zřejmě o uprchlíky, kteří během války utekli do Čech, a některé rodiny je přijaly. Během první války nastal pokles žáků, nebyl však moc překvapivý, jednalo se zhruba o 50 dětí. Některé děti pravděpodobně pocházely z rodin, ze kterých museli muži odejít do války a jejich potomci museli pomáhat s domácností. Po válce se začal počet žáků zmenšovat. V roce 1922 se poprvé objevují děti, které vyznávají československé náboženství. Dokonce jejich počet přesahuje počet dětí s vyznáním římskokatolickým. Roku 1924 navštěvuje školu pouhých 97 dětí, pokles je daný pravděpodobně tím, že to bylo 6 let po válce, doba kdy jsou děti ve školním věku. Nejsou proto tyto ročníky tak silné, během války se jistě nerodilo tolik dětí, jako v době před válkou. Také se odpojily některé z přiškolených obcí - Vystrkov, Malý Lesnov a Doleček, což je jistě důvod poklesu žáků. Přiškolené obce se odpojily ve chvíli, kdy jim to bylo nařízeno zemskou školní radou nebo když v blízkosti některé

---

⁶⁶ SOKA Liberec., F. AoH, 1880-1945, Mšh 1885-1902, č. 3., Mšh, 1902-1937, č. 4.

obce vznikla nová škola. I v tomto roce navštěvovalo školu 16 dětí německé příslušnosti, tyto děti zde byly (podle zápisu v kronice) „dílem na výměnu, dílem na plat“.⁶⁷ O rok později se počet dětí trochu zlepšuje, v roce 1926 jich je zapsáno 133. V roce 1938 je otevřena v Náhlově Státní měšťanská škola, z místní školní obce tam docházelo 28 žáků.

V 50. letech 20. století, kdy děti pravděpodobně začaly do škol jezdit autobusem, se mohlo stát, že navštěvovaly jinou školu, i když byla dále než hlavická škola, protože měly lepší autobusový spoj. Tento problém se řešil postupem času, kdy se zlepšovaly dopravní linky. První zmínka o zlepšení dopravních spojů byla roku 1964.

Za druhé světové války až do roku 1953 byl pokles žáků velmi značný, počet byl v průměru kolem 30 žáků. Některé důvody budou stejné jako u první světové války, některé rodiny i s dětmi se odstěhovaly. Škola se mění z dvoutřídní na jednotřídní. Děti z VI. - VIII. ročníku přestoupily na měšťanskou školu. V těchto letech převažují v návštěvě školy chlapci, dívek je podstatně méně. Pravděpodobně byly v tuto dobu silné ročníky chlapců. Po roce 1953 se počet žáků zvýšil, školským výnosem byla zrušena měšťanská škola a děti VI-VIII. ročníku se vrátily zpět na národní školu. Škola byla vedena jako čtyř třídní. Také československé vyznání není tak rozšířené jako před třiceti lety. V době poválečné je počet žáků přibližně pořád stejný, pohybuje se okolo 90 žáků. Po roce 1980 se počet mírně zvyšuje a některé roky dosáhne počtu nad 110 žáků. O deset let později počet opět klesá, pravděpodobně byly v těchto letech slabší ročníky. Jelikož nebylo tolik škol jako v době dřívější, dojíždějí žáci ze vzdálenějších obcí, jednou z nich je například Jivina. V roce 2004 nastal zásadní zlom školy a počtu žáků. V tomto roce byl zrušen druhý stupeň základní školy v Hlavici. Následující rok byl otevřen pouze první stupeň, který byl veden jako dvoutřídní o pěti postupových ročnících. Nastoupilo 22 žáků.⁶⁸ Od roku 2005 počet žáků stále klesá, průměrný počet (v rozmezí let 2005-2010) je 15 žáků.⁶⁹

---

⁶⁷ Ferdinand ROMPOTL, PkšH, 1882-1940, zápis za šk.r. 1925-1926.

⁶⁸ Pamětní kniha školy Hlavické, 1882-1940, Školní kronika, 1940-1972, Školní kronika, 1972-2005, uloženy v Základní škole v Hlavici.

⁶⁹ Informace získané z rozhovoru s ředitelkou školy Romanou Pytlounovou, rozhovor je ke zhlédnutí přiložen v příloze.

6.2. Výlety, výstavy a slavnosti

Výlety pořádali pro své žáky učitelé, pravidelně se během roku chodilo do blízkého okolí, kde byli žáci poučováni o přírodě a během vycházky hráli různé hry. Někdy navštěvovali dílny, kde se mohli seznámit s výrobou předmětů, na které se dílna specializovala. Na konci školního roku se pro žáky konal výlet do vzdálenějších míst. Jednalo se o Český ráj, Ještěd, Prahu a její okolí, kde děti navštěvovaly kulturní památky. Žáci jezdili i na dvoudenní výlety například do Českosaského Švýcarska, jižních Čech a na Moravu.

Děti si mimo jiné připravovaly divadelní hry, které předváděly svým rodičům a známým. Za představení se vybíralo vstupné (předpokládám, že dobrovolné), které bylo použito na školní pomůcky. Roku 1926/27 si žáci pod dohledem svých učitelů připravili divadelní vystoupení o „Sněhurce“. V roce 1959 pohádku „O sněhu“. Školní besídky se konaly dvakrát ročně, během nichž žáci předváděli scénky, recitovali, zpívali a předváděli národní tance. Při těchto besídkách se také vybíralo dobrovolné vstupné. Ve školním roce 1933/34 se děti zúčastnily společně se školou v Cetenově, Hrubém Lesnově, Osečné, Polohlavech, Proseči, Všelibicích a Zábrdí „Dětského dne“. Uskutečnil se v Hrubém Lesnově a měl mezi dětmi velký úspěch.

Za druhé světové války se zřejmě nekonaly žádné dětské besídky, v kronice nejsou žádné zmínky až do roku 1946, kdy se konala první vánoční besídka. V tomto roce dostaly místní děti dárky, které jim poslaly americké děti. Žáci jim za to poslali poděkování a fotografie. Některé děti byly od 50. let 20. století v pionýrském sdružení a v Sokolu již o něco dříve. První celostátní Spartakiády, která se konala v roce 1954/55 v Praze, se zúčastnilo 18 žáků zdejší školy. V roce 1957 bylo v Hlavici zřízeno družstvo JZD, od té doby žáci pomáhali při sázení brambor, kukuřice a máku, pomáhali při protrhávání řepy a ve školní dílně zhotovili 100 dřevěných stojanů na sušení píce. Ve škole probíhalo také několik zájmových kroužků, jako bylo vaření, tělovýchova, zpěv, recitace a podobně. V 80. letech 20. století dokonce škola pořádala kroužek myslivecký, který jistě nebyl tak častý.⁷⁰

Jednou z činností, kterou škola pořádala, ale nebyla tak častá, byla výstava žákovských prací. Jednalo se například o výstavu ručních prací od žákyň druhé a třetí

---

⁷⁰ PkšH, 1882-1940, Šk, 1940-1972.

třídy a v roce 1948/49 výstavu obrázků dětí z místní a měšťanské školy a dětí ze školy na Vrtkách a ve Strážišti.

Jednou ze zajímavostí, která mě překvapila, byla návštěva roku 1975 pana Rabštejnk, který byl vězněn v koncentračním táboře v Sachsenhausenu a vyprávěl žákům o hrůzách fašismu. Takováto návštěva byla na zdejší škole poprvé. Je tedy zřejmé, že snaha učitelů, aby poskytli dětem co nejvíce informací, byla opravdu velká.⁷¹

Každý rok se na škole konalo několik oslav, byly to například narozeniny císaře Františka Josefa I. a po vzniku republiky narozeniny prezidentů. Vzpomenuto bylo také na výročí úmrtí a na státní svátky. Při takovýchto oslavách děti zpívaly vhodné písně a některý z učitelů pronesl projev o příslušné osobě, či příležitosti. Za druhé světové války se „slavilo“ výročí vzniku Protektorátu Čechy a Morava a narozeniny říšského vůdce Adolfa Hitlera. Oslavu žáci vyslechli vysíláním rozhlasu, který byl zřízen pro všechny školy. Po druhé světové válce škola pořádala pro žáky Běh vítězství, dále se slavil „Den horníků“, „Den československé armády“, „Den znárodnění průmyslu“, 17. listopad a mnoho dalších, později také MDŽ a 1. květen.⁷²

6.3. Očkování a zdravotní prohlídky

Škola se kromě výchovy starala také o zdravotní stav žáků. Například roku 1940 byly všechny děti 1. postupného ročníku prohlédnuty lékařem vyslaným „Ligou proti tuberkulóze“. Dále školu navštěvovala „Komise péče o chrup“. Děti byly pojištěny u banky Slavie proti úrazu. Od roku 1950 u Československé pojišťovny. Mnoho z nich bylo u Dorostu československého Červeného kříže. Každý rok probíhalo očkování dětí proti běžným nemocem.⁷³

---

⁷¹ Fr., LOUDA, Šk, 1972-2005, zápis za šk. rok 1974-1975.

⁷² Šk, 1940-1972.

⁷³ PkšH, 1882-1940, Šk, 1940-1972.

PŘEHLED POČTU ŽÁKŮ A TŘÍD

Sestavila Pavlína Hozáková na podkladě kronik: Pamětní kniha školy Hlavické
1882-1940, Školní kronika 1940-1972, Kronika školy 1972-2005.

Školní rok 1882-83

Počet žáků	V I. třídě
187	89

Školní rok 1883-84

Počet žáků	Dívky	Chlapci	První třída	Druhá třída
192	v I. tř. 51 v II. tř. 48	v I. tř. 46 v II. tř. 47	97	95

Školní rok 1885

Počet žáků	Poznámka
204	Tento šk. rok byla otevřena III. třída

Školní rok 1885-86

Počet žáků	Poznámka	Místní žáci	Jiná obec	Česká národnost	Německá národnost	Školné	Školní úleva (letní návštěva)
210 6-12 let 136 13-14 let 64 na konci šk. roku 182	10 žáků chodilo na jinou obecnou školu	179	21	197	3	Platilo 162 žáků Neplatilo 38	Byla dána 22. dětem

Školní rok 1886-87

Počet žáků	Poznámka	Místní žáci	Jiná obec	Česká národnost	Německá národnost	Školné
212 6-12 let 163 13-14 let 46	3 žáci navštěvují jinou školu	186	23	204	5	Neplatilo 42 žáků

Školní rok 1887-88

Počet žáků	Třídy
202	I. tř. 73 II. tř. 55 III. tř. 84 cel. 212

Školní rok 1888-89

Počet žáků	Třídy	Školní úleva (letní návštěva)
218	I. tř. 70 II. tř. 58 III. tř. 90 cel. 218	Od 1. května do konce října osvobozeno 24 dětí (16 dívek, 8 chlapců) Úplně zproštěno 12 dětí(7 dívek, 5 chlapců)

Školní rok 1889-90

Počet žáků	Třídy	Poznámka	Místní žáci	Česká národnost	Německá národnost
216 6-12 let 152 13-14 let 56	I. tř. 70 II. tř. 59 III. tř. 85 cel. 214	Během roku přibylo 8 dětí Zemřelo nebo vystoupilo 18. Do jiné obce chodilo 50 dětí	158	201	7

Školní rok 1890-91

Počet žáků	Třídy	Školní úleva	Místní žáci	Česká národnost	Německá národnost
212(117 chlapců, 95 dívek přijato. Nastoupilo 209. Dle matriky zapsáno 223 6-12 let 165 13-14 let 47	I. tř. 72 II. tř. 59 III. tř. 78 cel. 209	30 dětem(21 ch., 9 dívkám)	137	204	8

Školní rok 1891-92

Počet žáků	Poznámka	Třídy
203 školou povinných dětí (113 chlapců, 90 dívek)	Do jiné školy chodilo 7 žáků	I. tř. 51 II. tř. 58 III- tř. 79 cel. 188

Školní rok 1892-93

Počet žáků	Poznámka	Třídy	Místní žáci	Jiná obec	Česká národnost	Německá národnost	Školní úleva	Školné
Přijato 201 žáků(102 chlapců, 99 dívek) Dle matriky povinných 210 6-12 let 13-14 let 48	Na začátku šk. roku 198 dětí(100 ch., 98 dívek) během roku přibyli 3 žáci. Během roku vystoupilo 19	I. tř. 56 II. tř. 59 III. tř. 85 cel. 200	136	62	190	8	Jarní a letní návštěva 2 dětí Září-říjen 6	Neplatilo 52

Školní rok 1893-94

Počet žáků	Poznámka	Třídy	Místní žáci	Jiná obec	Česká národnost	Německá národnost	Školné
199 Přijato 205(106 chl. 99 dívek)	Během roku přibylo 6 dětí. Jinou školu navštěvovalo 9. Zemřelo nebo vystoupilo 31	I. tř. 63 II. tř. 50 III. tř. 87 celkem 200	151	54	190	115	Neplatilo 59

Školní rok 1894-95

Počet žáků	Poznámka	Třídy	Místní žáci	Jiná obec	Česká národnost	Německá národnost	Školné	Školní úleva
Přijato 203(109 chl., 94 dívek). Dle matriky školou povinných 196 6-12 let 145 13-14 let 57	Na začátku šk. roku zapsáno 204 dětí, přibýlo 5. do jiné školy chodilo 6. zemřelo nebo vystoupilo 22	I. tř. 59 II. tř. 51 III. tř. 88 celkem 198	158	46	189	15	Neplatilo 53 (14 cizích)	37

Školní rok 1895-96

Počet žáků	Poznámka	Třídy	Místní žáci	Jiná obec	Česká národnost	Německá národnost	Školné	Školní úleva
Přijato 197 (108 ch., 89 dívek) Dle matriky 193 6-12 let 145 13-14 let 52	Jinou školu navštěvovali 4 žáci. Zemřelo nebo vystoupilo 20	I. tř. 64 II. tř. 55 III. tř. 77 cel. 196	180	17	189	8	Neplatilo 64	34 (30 dětem-1.5.-30.10. 4 dětem 1.9.-30.10.)

Školní rok 1896-97

Počet žáků
Na začátku šk. roku přijatých 192 Na konci šk. roku bylo 162 žáků

Školní rok 1897-98

Počet žáků	Poznámka
Na začátku šk. roku přijatých 198 Na konci šk. roku bylo 184 žáků	Děti byly většinou náboženství katolického

Školní rok 1898-99

Počet žáků	Poznámka
Na začátku šk. roku přijatých 195 Na konci šk. roku bylo 187 žáků Na počátku šk. r. Bylo v obci šk. povinných 200 dětí, přijatých bylo 192, na konci 187 a do školy přijatých 178	Děti byly většinou náboženství katolického

Školní rok 1899-1900

Počet žáků	Poznámka
Na začátku šk. roku přijatých 191 Na počátku v obvodu školní obce bylo 186 dětí, přijatých bylo 180, na konci 181 a do školy přijatých 175	Děti byly většinou náboženství katolického

Školní rok 1900-01

Počet žáků	Poznámka
Na začátku šk. roku přijatých 189 Na počátku v obvodu školní obce bylo 185 dětí, přijatých bylo 172, na konci 179 a do školy přijatých 166	Děti byly většinou náboženství katolického

Školní rok 1901-02

Počet žáků	Poznámka

Na začátku šk. roku bylo přijatých 109 chlapců, 93 dívek. Na počátku v obvodu školní obce bylo 108 chlapců a 91 dívek. Z nichž do vlastní školy nastoupilo 188.	Děti byly většinou náboženství katolického
---	--

Školní rok 1902-03

Počet žáků
Na začátku šk. roku bylo přijatých 106 chlapců, 103 dívek. Na konci šk. roku bylo 96 chlapců a 98 dívek. Na počátku v obvodu školní obce bylo 107 chlapců a 100 dívek. Z nichž do vlastní školy nastoupilo 195.

Školní rok 1903-04

Počet žáků
Sepsáno bylo 205 dětí školou povinných. Do školy nastoupilo 208(107 chlapců a 101 dívek)

Školní rok 1904-05

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku 193	I. tř. 57 II. tř. 64 III. tř. 72 cel. 193	26 32 37	31 32 35	Všechny děti byly náboženství katolického.
Na konci šk. roku 179	I. tř. 58 II. tř. 63 III. tř. 58 cel. 179	27 32 26	31 31 32	

Školní rok 1905-06

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku 197	I. tř. 51 II. tř. 61 III. tř. 85 cel. 197	24 29 43	27 32 42	Žačka I. tř. Kateřina Vlková z Hlavičky byla náboženství augsburského, ostatní děti byly náboženství katolického.
Na konci šk. roku 183	I. tř. 51 II. tř. 59 III. tř. 73 cel. 183	23 27 38	28 32 35	

Školní rok 1906-07

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku 190	I. tř. 56 II. tř. 53 III. tř. 81 cel. 190	30 26 45	26 27 36	1 žákyně byla náboženství augsburského, ostatní děti byly náboženství katolického.
Na konci šk. roku 181	I. tř. 56 II. tř. 53 III. tř. 72 cel. 181	30 26 38	26 27 34	

Školní rok 1907-08

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku 201, nastoupilo 184	I. tř. 64 II. tř. 55 III. tř. 82 cel. 201	32 26 45	32 29 37	1 žákyně byla náboženství augsburského, ostatní děti byly náboženství katolického.
Na konci šk. roku 192, nastoupilo 184	I. tř. 65 II. tř. 55 III. tř. 72 cel. 192	33 26 42	32 29 30	

Školní rok 1908-09

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku 202	I. tř. 58 II. tř. 63 III. tř. 81 cel. 202	26 31 49	32 32 32	1 žákyně byla náboženství augsburského, ostatní děti byly náboženství katolického.
Na konci šk. roku 167	I. tř. 56 II. tř. 53 III. tř. 58 cel. 167	24 30 35	32 23 23	

Školní rok 1909-10

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku 181	I. tř. 56 II. tř. 56 III. tř. 69 cel. 181	26 28 39	30 28 30	1 žákyně byla náboženství augsburského, ostatní děti byly náboženství katolického.
Na konci šk. roku 163	I. tř. 55 II. tř. 54 III. tř. 54 cel. 163	26 26 32	29 28 22	

Školní rok 1910-11

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku 175 Nastoupilo 165	I. tř. 49 II. tř. 55 III. tř. 61 cel. 165	24 24 34	25 31 27	2 děti byly náboženství augsburského, ostatní děti byly náboženství katolického.
Na konci šk. roku 151 Nastoupilo 148	I. tř. 49 II. tř. 53 III. tř. 46 cel. 148	24 24 25	25 29 21	

Školní rok 1911-12

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku 162	I. tř. 44 II. tř. 49 III. tř. 66 cel. 159	24 24 35	20 25 31	Všechny děti byly náboženství katolického. 2 děti byly osvobozeny od školy.
Na konci šk. roku 145	I. tř. 44 II. tř. 46 III. tř. 54 cel. 144	24 23 27	20 23 27	

Školní rok 1912-13

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku 162	I. tř. 43 II. tř. 54 III. tř. 62 cel. 159	20 27 37	23 27 35	Všechny děti byly náboženství katolického.
Na konci šk. roku 143	I. tř. 42 II. tř. 53 III. tř. 43 cel. 143	20 27 27	22 26 21	

Školní rok 1913-14

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci
Na počátku šk. roku 155	I. tř. 38 II. tř. 42 III. tř. 73 cel. 153	16 23 38	22 19 35
Na konci šk. roku 140	I. tř. 38 II. tř. 41 III. tř. 58 cel. 137	16 23 29	22 18 29

Školní rok 1914-15

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku 157	I. tř. 47 II. tř. 41 III. tř. 68 cel. 156	22 20 38	25 21 30	Všechny děti byly náboženství katolického.
Na konci šk. roku 145	I. tř. 47 II. tř. 41 III. tř. 57 cel. 145	21 20 33	26 21 24	

Školní rok 1915-1916

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
-----------------	-------	---------	-------	----------

Hlavice	15	14	I. tř. 30 chl. 26 d. =56	10 dětí bylo z Tyrol
Vystrkov	2		II. tř. 25 chl. 18 d. =43	
Malý Lesnov	10	13	III. tř. 26 chl. 31 d. = 57	
Doleček	2			
Cetenov	4	3		
Vápno	33	31		
Kozmice	7	17		
	Cel. 156			
Na konci šk. roku	I. tř 28 ch. a 26 d.= 54 II. tř. 26 chl., 17 d. =43 III. tř. 18 chl. 23 d. =41 cel. 138		Dle matriky zapsáno 140 dětí.	

Školní rok 1916-1917

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci
Na počátku šk. roku 161 uprchlíci z Tyrol =10 dětí	I. tř. 65 II. tř. 49 III. tř. 32 cel. 166	39 22 27	26 27 25
Na konci šk. roku 146 uprchlíci z Tyrol =10 dětí	I. tř. 65 II. tř. 49 III. tř. 38 cel. 152	39 22 19	26 27 19

Školní rok 1917-18

Příškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice, M. Lesnov, Vystrkov a Doleček	38	31	I. tř. 30 chl. 36 d. =66	11 dětí bylo z Tyrol 1 žačka byla pro nemoc zproštěna školní docházky. Během šk. roku odešlo 18 žáků. Přibýlo 5 dětí. Před 14 rokem propuštěno 6 dětí.
Cetenov	3	5	II. tř. 28 chl. 25 d. =53	
Vápno	32	40	III. tř. 28 chl. 24 d. = 52	
Kozmice	17	14		
	Cel. 156			
Na konci šk. roku	I. tř 29 ch. a 36 d.= 65 II. tř. 27 chl., 24 d. =51 III. tř. 23 chl. 19 d. =42 cel. 158		Dle matriky zapsáno 151 dětí.	

Školní rok 1918-19

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice, M. Lesnov, Vystřkov a Doleček	35	32	I. tř. 27 chl. 21 d. =48	8 dětí bylo z Tyrol, na konci ledna se vrací domů.
Cetenov	4	3	II. tř. 24 chl. 36 d. =60	
Vápno	34	25	III. tř. 36 chl. 22 d. = 58	
Kozmice	15	14		
	Cel. 170			
Na konci šk. roku	Dle matriky zapsáno 150 dětí.			

1919-20

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. tř. 39 II. tř. 49 III. tř. 68 cel. 156	18 29 33	21 20 35	Dle matriky zapsáno 156 dětí. Do jiné školy chodilo 18 žáků. Osvobozeno 1 děvče Cizích dětí 9, do zdejší školy docházelo 12 cizích dětí

1920-21

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. tř. 37 II. tř. 44 III. tř. 67 cel. 148	23 19 38	14 25 29	Dle matriky zapsáno 150 dětí. Do jiné školy chodilo 12 žáků.

1921-22

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice	23	12	I. tř. 14 ch. a 19 d. = 33	Do jiné školy chodí 9 žáků. Přestěhovalo se 8. Přistěhovalo se 7 žáků, z nichž do jiné školy chodí 5 dětí.
Vystřkov	1	3	II. tř. 23 chl., 23 d. =46	
Malý Lesnov	10	12	III. tř. 31 chl. 33 d. =64	
Doleček			cel. 148	
Cetenov	3	4		
Vápno	26	29		
Kozmice	15	10		
	Cel. 148			

1922-23

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Náboženství
Hlavice	35	26	I. tř. 13 ch. a 17 d. = 30	Římsko-katolické =50 dětí československé =67 dětí bez vyznání =18
Cetenov	3	4	II. tř. 14 chl., 24 d. =38	
Vápno	27	25	III. tř. 34 chl. 33 d. =67	
Kozmice	14	8	cel. 135	
	Cel. 142			

1923-24

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku Cel. 127	I. tř. 32 II. tř. 34 III. tř. 61	15 23 30	17 11 31	Římsko-katolické =45 dětí, československé =65 dětí. Bez vyznání =17. Jinam chodilo 14 dětí, cizích dětí bylo 16.

1924-25

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku Cel. 97	I. tř. 24 II. tř. 32 III. tř. 41	12 18 22	12 14 22	Římsko-katolické =42 dětí, československé =44 dětí. Bez vyznání =11. Jinam chodilo 14 dětí, dle národnosti 81 Čechů, 16 Němců. Do jiné školy chodí 27 dětí. Cizích žáků je zde 13.

1925-26

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice	26	18	I. tř. 12 ch. a 17 d. = 29 II. tř. 12 chl., 14 d. = 26 III. tř. 16 chl. 19 d. = 35 cel. 90	Do jiné školy chodí 35 dětí. . Římsko-katolické =44 dětí, československé =41 dětí. Bez vyznání =5 dle národnosti 75 Čechů, 15 Němců.
Tešnov	10	5		
Cetenov	3	4		
Vápno	18	13		
Kozmice	5	7		
	Cel. 109			

1926-27

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice	28	23	I. tř. 17 ch. a 23 d. = 40 II. tř. 10 chl., 11 d. = 21 III. tř. 20 chl. 16 d. = 36 cel. 97	Do jiné školy chodí 36 dětí. . Římsko-katolické =42 dětí, československé =48 dětí. Bez vyznání =7 dle národnosti 79 Čechů, 18 Němců.
Tešnov	10	7		
Cetenov	4	4		
Vápno	23	19		
Kozmice	5	10		
	Cel. 133			

1927-28

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice	29	21	I. tř. 21 ch. a 26 d. = 47 II. tř. 8 chl., 9 d. = 17 III. tř. 10 chl. 14 d. = 24 cel. 88	Do jiné školy chodí 23 dětí. . Římsko-katolické =25 dětí, československé =54 dětí. Bez vyznání =9 dle národnosti 82 Čechů, 6 Němců. Osvobozena 1 žačka
Cetenov	7	4		
Vápno	19	16		
Kozmice	5	11		
	Cel. 112			

1928-29

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice	29	24	I. tř. 22 ch. a 26 d. = 48	Do jiné školy chodí 34 dětí. .

Cetenov	5	3	II. tř. 8 chl., 12 d. =20 III. tř. 10 chl. 4 d. =14 cel. 82	Římsko-katolické =35 dětí, československé =44 dětí. Bez vyznání =3 dle národnosti 70 Čechů, 12 Němců.
Vápno	19	16		
Kozmice	6	14		
	Cel. 116			

1929-30

Příškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice	31	24	I. tř. 23 ch. a 27 d. = 50 II. tř. 13 chl., 13 d. =26 III. tř. 9 chl. 7 d. =16 cel. 92	Do jiné školy chodí 27 dětí. . Římsko-katolické =37 dětí, československé =50 dětí. Bez vyznání =5 dle národnosti 88 Čechů, 4 Němců.
Cetenov	4	4		
Vápno	19	18		
Kozmice	8	11 . cel 119		

1930-31

Příškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice	24	20	I. tř. 11 ch. a 9 d. = 20 II. tř. 12 chl., 13 d. =25 III. tř. 12 chl. 13 d. =25 cel. 70	Do jiné školy chodí 46 dětí. . Římsko-katolické =27 dětí, československé =38 dětí. Bez vyznání =5 dle národnosti 68 Čechů, 2 Němců. Do měšťanské šk. v Náhlově chodilo 11 žáků
Cetenov	4	5		
Vápno	21	20		
Kozmice	9	13		
	Cel. 116			

1931-32

Příškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice	30	26	I. tř. 11 ch. a 10 d. = 21 II. tř. 11 chl., 15 d. =26 III. tř. 10 chl. 11 d. =21 cel. 68	Do jiné školy chodí 60 dětí. . Římsko-katolické =30 dětí, československé =35 dětí. Bez vyznání =3 dle národnosti 65 Čechů, 3 Němců. Do měšťanské šk. v Náhlově chodilo 21 žáků
Cetenov	4	3		
Vápno	27	18		
Kozmice	9	11		
	Cel. 128			

1932-33

Příškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice	31	27	I. tř. 16 ch. a 16 d. = 32 II. tř. 17 chl., 23 d. =40 cel. 72	Do jiné školy chodí 67 dětí. . Římsko-katolické =30 dětí, československé =40 dětí. Bez vyznání =2 dle národnosti 68 Čechů, 4 Němců. Do měšťanské šk. v Náhlově chodilo 26 žáků
Cetenov	5	5		
Vápno	35	15		
Kozmice	8	13		
	Cel. 139			

1933-34

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Poznámka
Hlavice	27	29	Do jiné školy chodí 72 dětí. Do měšťanské šk. v Náhlově chodilo 30 žáků
Cetenov	5	5	
Vápno	34	19	
Kozmice	8	12	
	Cel. 130		

1934-35

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice	28	27	I. tř. 15 ch. 19 d. = 34 II. tř. 11 chl., 19 d. = 30 cel. 64	Do jiné školy chodí 64 dětí. . Římsko-katolické = 32 dětí, československé = 32 dětí. dle národnosti 62 Čechů, 2 Němců. Do měšťanské šk. v Náhlově chodilo 27 žáků
Cetenov	4	5		
Vápno	31	16		
Kozmice	8	11		
	Cel. 130			

1935-36

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice	23	23	I. tř. 5 ch. , 4 d. = 9 I. tř. 9 chl., 19 d. = 18 cel. 27 II. tř. 9 chl. 14 d. = 23 II. tř. 3 chl. 9 d. = 12 cel. 35 = 62 žáků	Do jiné školy chodí 57 dětí. . Římsko-katolické = 33 dětí, československé = 29 dětí.
Cetenov	1	6		
Vápno	28	14		
Kozmice	9	11		
	Cel. 115			

1936-37

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice	26	20	I. tř. 5 ch. , 8 d. = 13 I. tř. 7 chl., 8 d. = 15 cel. 28 II. tř. 11 chl. 14 d. = 25 II. tř. 6 chl. 7 d. = 13 cel. 38 = 66 žáků	Do jiné školy chodí 48 dětí. . Římsko-katolické = 39 dětí, československé = 26 dětí. Bez vyznání 1 žák.
Cetenov	1	5		
Vápno	25	17		
Kozmice	9	11		
	Cel. 114			

1937-38

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Třídy	Poznámka
Hlavice	23	22	I. tř. 12 ch. , 17 d. = 29 II. tř. 11 chl. 21 d. = 32 cel. 61	Do jiné školy chodí 55 dětí. . Do měšťanské šk. v Náhlově chodilo 28 žáků dle národnosti 59 Čechů, 2 Němců
Cetenov	3	6		
Vápno	28	16		
Kozmice	8	12		
	Cel. 118			

1938-39

Přiškolené obce	Dívky	Chlapci	Poznámka
Hlavice	23	19	Do jiné školy chodí 60 dětí. . Do měšťanské šk. v Náhlově chodilo 33 žáků v prosinci 1939 ubylo z Cetenova 6 dětí
Cetenov	3	7	
Vápno	27	15	
Kozmice	9	11	
	Cel. 114		

1939-40

Poznámka
Na konci šk. roku bylo v hlavické škole 86 žáků podle výnosu 18.6.1940, č. 4506/40 školní kroniky včetně roku 1939-40 se musí zabalit a zapečetit, jsou označeny za závadné knihy. Proto zápis kroniky zde končí.

1940-41

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. tř. 39 II. tř. 23 III. tř. 41 cel. 103	17 14 24	22 9 17	Během roku zemřely 3 děti.

1941-42

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci
Na počátku šk. roku	I. tř. 28 II. tř. 33 cel. 61	29	32

1942-43

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. tř. 42 II. tř. 30 cel. 72	34	38	Během roku zemřel 1 chlapec, 2 žáci přesídlili.

1943-44

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. tř. 29 II. tř. 31 cel. 60	32	28	Do jiné školy chodí 3 žáci.

1944-45

Do školy je přihlášeno 61 žáků. Během roku bylo přibráno 15 žáků.

1945-46

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. tř. 19 II. tř. 27 cel. 46	21	25	Odstěhovalo se během roku 12 žáků.

1946-47

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci
Na počátku šk. roku	I. tř. 18 II. tř. 24	19	23

	cel. 42		
--	---------	--	--

1947-48

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci
Na počátku šk. roku	cel. 41	16	25

1948-49

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci
Na počátku šk. roku	cel. 30	10	20

1949-50

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku	cel. 31	8	23	Škola je jednotřídní o 5 postupových ročnících a 5 odděleních. I. od.=6 žáků. II. od. =5 ž. III. od. =5 ž. IV. od. =8 žáků. V. od.=7 žáků.

1950-51

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku	cel. 26	7	19	Škola je jednotřídní o 5 postupových ročnících a 5 odděleních. I. od.=3 žáci. II. od. =7 ž. III. od. =5 ž. IV. od. =5 žáků. V. od.=6 žáků.

1951-52

Přiškolené obce	Dívky Chlapci	Poznámka	
Hlavice	7	Škola je jednotřídní o 5 postupových ročnících a 5 odděleních. I. od.=10 žáci. II. od. =3 ž. III. od. =7 ž. IV. od. =5 žáků. V. od.=5 žáků.	Římsko-katolické =15 dětí, československé =12 dětí. Bez vyznání =3 Během roku se přistěhovali 2 žáci.
Lesnovek	4		
Vápno	11		
Vystrkov	3		
Proseč	4		
Cetenov	1		
	Cel. 30		

1952-53

Přiškolené obce	Dívky Chlapci	Poznámka
Hlavice	7	Škola je jednotřídní o 5 postupových ročnících a 5 odděleních. I. od.=4 žáci. II. od. =10 ž. III. od. =4 ž. IV. od. =8 žáků. V. od.=5 žáků. Římsko-katolické =17 dětí, československé =10 dětí. Bez vyznání =4 Během roku se přistěhovali 2 žáci. Od 15. září do 22. září přibýlo 13 dětí
Lesnovek	4	
Vápno	12	
Vystrkov	1	
Proseč	4	
Končiny	3	
	Cel. 31	

1953-54

Počet žáků	Třídy	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. tř. (1,3) 18 II. tř. (2, 4, 5) 19 III. tř. (6, 7) 25 cel. 62	I. od.=8 žáci. II. od. =4 ž. III. od. =10 ž. IV. od. =5 žáků. V. od.=10 žáků. VI. od.=14 ž. VII. od.=11 ž.

1954-55

Počet žáků	Třídy	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. tř. (1,3) 17 II. tř. (2, 4, 5) 19 III. tř. (6, 7) 30 IV. tř. (8) 10 cel. 76	I. od.=13 žáci. II. od. =4 ž. III. od. =4 ž. IV. od. =10 žáků. V. od.=5 žáků. VI. od.=15 ž. VII. od.=15 ž. VIII. od. =10 ž.

1955-56

Počet žáků	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. od.=21 žáci. II. od. =21 ž. III. od. =4 ž. IV. od. =4 žáků. V. od.=10 žáků. VI. od.=10 ž. VII. od.=16 ž. VIII. od. =13 ž. Cel. 99

1956-57

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku	cel. 72	38	34	Škola byla vedena jako 4. třídní o 8 postupových ročnících.

1957-58

Počet žáků	Třídy	Dívky	Chlapci	Poznámka
Na počátku šk. roku	cel. 62	33	29	Škola byla vedena jako 4. třídní o 8 postupových ročnících. Během roku stoupl počet žáků na 71.

1958-59

Počet žáků	Třídy	Poznámka
Na počátku šk. roku	cel. 77	I. od.=4 žáci. II. od. =7 ž. III. od. =7 ž. IV. od. =9 žáků. V. od.=14 žáků. VI. od.=14 ž. VII. od.=5 ž. VIII. od.=14 ž. Škola byla vedena jako 4. třídní o 8 postupových ročnících.

1959-60

Počet žáků	Třídy	Poznámka
Na počátku šk. roku	cel. 72	I. od.=8 žáci. II. od. =5 ž. III. od. =6 ž. IV. od. =8 žáků. V. od.=9 žáků. VI. od.=15 ž. VII. od.=16 ž. VIII. od.=5 ž. Škola byla vedena jako 4. třídní o 8 postupových ročnících.

1960-61

Počet žáků	Třídy	Poznámka
Na počátku šk. roku	cel. 73	I. od.=5 žáci. II. od. =8 ž. III. od. =5 ž. IV. od. =8 žáků. V. od.=5 žáků. VI. od.=13 ž. VII. od.=13 ž. VIII. od.=16 ž. Škola byla vedena jako 4. třídní o 8 postupových ročnících.

1961-62

Počet žáků	Třídy	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. tř. (1,3) 16 II. tř. (2, 4, 5) 18 III. tř. (6, 9) 22 IV. tř. (7, 8) 23 cel. 79	V tomto školním roce došlo ke změně názvu z dosavadní osmileté střední školy se stala základní devítiletá škola.

1962-63

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1,2) 15 II. tř. (3, 4, 5) 18 III. tř. (6, 8) 23 IV. tř. (7, 9) 20 cel. 76

1963-64

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1,3) 15 II. tř. (2, 4, 5) 18 III. tř. (6, 8) 18 IV. tř. (7, 9) 21 cel. 72

1964-65

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1,4) 14 II. tř. (2, 3, 5) 18 VI. tř. 19 VII. tř. 20 VIII. tř. 17 IX. tř. 13 cel. 101

1965-66

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1,5) 14 II. tř. (2, 3, 4) 15 VI. tř. 16 VII. tř. 18 VIII. tř. 20 IX. tř. 14 cel. 88

1966-67

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1,5) 12 II. tř. (2, 3, 4) 20 VI. tř. 14 VII. tř. 16 VIII. tř. 16 IX. tř. 20 cel. 98

1967-68

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1,5) 13 II. tř. (2, 3, 4) 17 VI. tř. 17 VII. tř. 13 VIII. tř. 17 IX. tř. 12 cel. 89

1968-69

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1,5) 19 II. tř. (2, 3, 4) 16 VI. tř. 18 VII. tř. 18 VIII. tř. 13 IX. tř. 13 cel. 97

1969-70

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1,2) 17 II. tř. (3, 4, 5) 14 VI. tř. 15 VII. tř. 17 VIII. tř. 16 IX. tř. 11 cel. 90

1970-71

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 4) 15 II. tř. (2, 3, 5) 20 VI. tř. 9 VII. tř. 13 VIII. tř. 15 IX. tř. 16 cel. 88

1971-72

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 4) 16 II. tř. (2, 3, 5) 20 VI. tř. 12 VII. tř. 10 VIII. tř. 13 IX. tř. 12 cel. 83

1972-73

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 5) 15

	II. tř. (2, 3, 4) 20 VI. tř. 17 VII. tř. 12 VIII. tř. 10 IX. tř. 12 cel. 86
--	---

1973-74

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 4) 15 II. tř. (2, 3, 5) 16 VI. tř. 18 VII. tř. 17 VIII. tř. 12 IX. tř. 10 cel. 88

1974-75

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 2) 18 II. tř. (3, 4, 5) 19 VI. tř. 14 VII. tř. 19 VIII. tř. 14 IX. tř. 12 cel. 96

1975-76

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 3) 18 II. tř. (2, 4, 5) 19 VI. tř. 11 VII. tř. 14 VIII. tř. 21 IX. tř. 12 cel. 95

1976-77

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 3) 24 II. tř. (2, 4, 5) 28 VI. tř. 12 VII. tř. 11 VIII. tř. 14 IX. tř. 21 cel. 110

1977-78

Počet žáků podle tříd	I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	IX. třída	Cel.
	6	9	8	15	8	10	12	9	13	90

1978-79

Počet žáků podle tříd	I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	IX. třída	Cel.
	10	7	9	8	16	7	10	12	7	86
Poznámka	Během roku se odstěhoval 1 žák, na konci šk. roku bylo tedy 85 žáků.									

1979-80

Počet žáků podle tříd	I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	Cel.
	13	10	8	12	7	15	7	10	82

1980-81

Počet žáků podle tříd	I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	Cel.
	21	14	10	8	12	8	15	7	95

1981-82

Počet žáků podle tříd	I. třída III. třída	II. třída IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	Cel.
	17-12=29	20-10=30	9	12	8	13	101

1982-83

Počet žáků podle tříd	I. třída II. třída	III. třída IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	Cel.
	10-20=30	22-12=34	12	10	13	8	108

1983-84

Počet žáků podle tříd	I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	Cel.
	18	11	19	22	13	11	10	12	116
Poznámka	Protože na 1. stupni bylo 70 žáků, rozdělili se žáci do 3 tříd, poprvé od roku 1945.								

1984-85

Počet žáků podle tříd	I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	Cel.
	9	18	12	18	22	14	11	10	114

1985-86

Počet žáků podle tříd	I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	Cel.
	19	8	16	12	18	21	12	10	116

1986-87

Počet žáků podle tříd	I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	Cel.
	13	18	8	19	12	17	20	12	119

1987-88

Počet žáků podle tříd	I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	Cel.

	9	13	20	10	20	12	16	20	120
--	---	----	----	----	----	----	----	----	-----

1988-89

Počet žáků podle tříd	I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	Cel.
	9	9	12	20	10	19	11	17	107

1989-90

Počet žáků podle tříd	I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	Cel.
	13	10	11	13	22	8	19	11	107

1990-91

Počet žáků podle tříd	I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	Cel.
	10	12	12	11	13	22	9	19	108
Poznámka	Během roku přestoupili 3 žáci. Konečný stav byl tedy 105 žáků.								

1991-92

Počet žáků	Třídy	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 3) 19 II. tř. (2, 4) 22 V. tř. 11 VI. tř. 12 VII. tř. 21 VIII. tř. 9 cel. 94	Výuka náboženství je organizován, jako nepovinný předmět. Vyučovalo se 1 hod. týdně Římsko-katolické =8dětí, Československé -husitské =4 dětí.

1992-93

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 2) 20 II. tř. (3, 4) 20 V. tř. 13 VI. tř. 9 VII. tř. 12 VIII. tř. 19 cel. 93

1993-94

Počet žáků	Třídy	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 2) 13 II. tř. (3, 4) 19 V. tř. 10 VI. tř. 14 VII. tř. 9 VIII. tř. 12 cel. 77	Na konci šk. roku bylo 75 žáků.

1994-95

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 2) 11 II. tř. (3, 4) 17

	V. tř. 13 VI. tř. 10 VII. tř. 12 VIII. tř. 9 cel. 72
--	--

1995-96

Počet žáků	Třídy	Do školy docházely děti z těchto obcí	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 2) 16	Hlavice – 19 dětí	Na konci šk. roku bylo 74 žáků.
	II. tř. (3, 4) 15	Cetenov – 9	
	V. tř. 9	Strážístě - 5	
	VI. tř. 11	Všelibice - 21	
	VII. tř. 10	Jivina - 11	
	VIII. tř. 12 cel. 72	Chocnějovice - 9	

1996-97

Počet žáků	Třídy	Do školy docházely děti z těchto obcí
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 2) 20	Hlavice – 21 dětí
	II. tř. (3, 4) 13	Cetenov – 9
	V. tř. 14	Strážístě - 5
	VI. tř. 10	Všelibice - 28
	VII. tř. 11	Jivina - 16
	VIII. tř. 10	Chocnějovice - 10
	IX. tř. 11 cel. 89	

1997-98

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 3) 14 II. tř. 11 III. tř. (4, 5) 14 VI. tř. 14 VII. tř. 10 VIII. tř. 11 IX. tř. 10 cel. 84

1998-99

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 3) 14 II. tř. (2, 4, 5) 23 VI. tř. 6 VII. tř. 14 VIII. tř. 10 IX. tř. 10 cel. 77

1999-2000

Počet žáků	Třídy	Poznámka
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 2) 16 II. tř. (3, 4, 5) 24	Během šk. roku se odstěhoval jeden žák z 9. třídy

	VI. tř. 11 VII. tř. 5 VIII. tř. 16 IX. tř. 10 cel. 72	
--	---	--

2000-2001

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 2) 15 II. tř. (3, 4, 5) 22 VI. tř. 10 VII. tř. 10 VIII. tř. 5 IX. tř. 17 cel. 79

2001-2002

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 2) 13 II. tř. (3, 4, 5) 23 VI. tř. 12 VII. tř. 10 VIII. tř. 9 IX. tř. 5 cel. 72

2002-2003

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 2) 13 II. tř. (3, 4, 5) 20 VI. tř. 8 VII. tř. 11 VIII. tř. 11 IX. tř. 9 cel. 72

2003-2004

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 3) 12 II. tř. (2, 4, 5) 13 VI. tř. 6 VII. tř. 7 VIII. tř. 12 IX. tř. 9 cel. 59

2004-2005

Počet žáků	Třídy
Na počátku šk. roku	I. tř. (1, 2, 3) 10 II. tř. (4, 5) 12 cel. 22

7. MĚŠŤANSKÁ ŠKOLA V HLAVICI

V době druhé světové války byla do Hlavice přestěhována měšťanská škola z Náhlova. V Náhlově byla otevřena k 1. září 1928. Při zřizování bylo velkou částí veřejnosti žádáno, aby byla umístěna na lepším místě. Jedním z navrhovaných míst byla právě Hlavice, ležela téměř uprostřed okolních vesnic, ze kterých děti do školy docházely. Žádosti bylo vyhověno k 1. 10. 1938, kdy se měšťanka stěhovala do Hlavice. Téměř o rok později v září 1939 se škola opět stěhovala, tentokrát do Všelibic, kde byla výnosem české zemské školní rady ze dne 1. 9. 1941 změněna na školu újezdní. Po osvobození roku 1945 se do Náhlova měšťanka nevrátila, jak bylo původně předpokládáno. Byla opět přemístěna do Hlavice, která byla označena za „přirozené středisko pro zřízení nového ideálního školního újezdu“⁷⁴ Od roku 1945 se třídy umísťovaly nouzově v budově obecné školy (jedna třída o čtyřech ročnících) a v Kampeličce (3. třídy- I. III. ročník a jednorochní učební kurz). Žádné jiné prostory neměla škola k dispozici. Zařízení bylo ve špatném stavu. Část školního inventáře byla zadržována školní radou ve Všelibicích. Pravděpodobně se nesmířili s tím, že měšťanská škola nezůstala ve Všelibicích, ale byla přestěhována zpět do Hlavice. Přes veškeré snahy Hlavice nebyly žádosti o předání inventáře vyslyšeny. O školu se starala školská komise místního národního výboru. Školní újezd zahrnoval osady: Hlavice, Všelibice, Vápno, Březová, Loukovičky, Malčice, Janovice, Bohumileč, Vrtky, Namtiškov a Cetenov.⁷⁵ Počátky působení školy po válce nebyly jednoduché. Situaci stěžovalo nevhodné a nedostatečné umístění tříd. Špatné vybavení a nedostatečná příprava žáků ve válečném období. Přesto škola zajistila ošacení pro 14 dětí a vitamínovou akci pro 7 dětí. Pořádala předepsané oslavy státních svátků, udělovala drobnou vánoční nadílku. V rámci „Týdne dětské radosti“ uspořádala výlet do Českosaského Švýcarska. Na konci školního roku uspořádala společně s obecnou školou Dětský den. Druhý rok působení školy po válce byl téměř stejný jako rok před tím. Inventář ze Všelibic nebyl stále navrácen, škola používala pomůcky

---

⁷⁴ Kronika měšťanské školy v Hlavici, úvodní strana., uložena v základní škole v Hlavici. (dále už jen KmšvH).

⁷⁵ J., HOLEČEK, KmšvH, zápis za šk. rok 1946/47.

z místní obecné školy. Rodičovské sdružení bylo složeno převážně z rolníků, patřili sem předseda Š. Bárta z Vápna, místopředseda Fr. Klíma z Hrubého Lesnova, R. Hnídek jako jednatel, pokladník Jar. Tvrzník z Cetenova, J. Moc z Vápna a A. Nevyhoštěný z Vápna. Z jejich podpory byly uspořádány školní slavnosti, vánoční nadílka a ošacení pro 10 žáků. Děti se účastnily také několika divadelních představení a 24 přednášek s krátkými filmy. Žáci z nejvyšších ročníků navštívili Slovanskou zemědělskou výstavu v Praze.⁷⁶

Nový školský zákon, který byl vydán po únoru 1948, změnil měšťanskou školu v Hlavici na střední školu. Přejmenována byla k 1. 9. 1948. Ve školním roce 1948/49 se změnilo umístění školy, v Kampeličce (budova stále stojí, v dnešní době se v ní nachází obecní úřad a 3 byty) byly umístěny 3 třídy, šatna a ředitelna. Jednoroční učební kurz (JUK) byl umístěn v budově národní školy, kde byl v podkroví také jeden její kabinet. Vědomosti žáků se začínaly zlepšovat, jen někteří žáci z vyšších ročníků byli stále ovlivněni výukou v německých školách, kde se jim zřejmě nedařilo kvůli vyučujícímu jazyku všem věcem správně porozumět. Všechny děti byly pojištěny u československé pojišťovny a očkované proti tuberkulóze. Od listopadu do konce dubna probíhala stravovací akce. Vařily se polévky a kakao pro 61 dětí pět dní v týdnu. Devatenáct dětí bylo zproštěno placení za stravování, pravděpodobně ze sociálních důvodů. Ostatní děti platily 80 haléřů. Jako každoročně se prováděl povinný sběr. V tomto roce zařídil jeden z učitelů Al. Lhoták dopisování s dětmi ze SSSR, žákům se dopisování zalíbilo a celkem si vyměnili 6 dopisů. Nakoupeny byly některé nové učebnice. Nové osnovy zavedly zájmové kroužky. Měšťanka zavedla 4 kroužky zájmové a jeden doučovací. Všechny byly s radostí přijaty a některým žákům napomohly k doplnění nevědomostí. Rodičovské sdružení žádalo o zavedení kroužku vaření, ten škola ale odmítla pro nedostatek místa. Každý měsíc se žáci účastnili branného výcviku. Vznikla žákovská organizace, která se zúčastnila na rozhodování záležitostí, které se jich týkaly. V tomto roce vznikla také první žákovská výstava (především výkresy) v Hlavici, konala se v prostorách národní školy. Mimo žáků z obou hlavických škol se výstavy účastnili žáci z národní školy ve Strážišti a Vrtkách. Škola odebírala několik časopisů, jak studentské, tak

---

⁷⁶Tamtéž, šk. rok. 1946/47.

učitelské. Zakoupila také několik nových věcí do inventáře, jednalo se zejména o knihy, zakoupeno bylo také některé tělocvičné nářadí. V následujícím roce, byla uvolněna učebna v prvním patře národní školy, kam bylo nové nářadí uloženo. Ředitel národní školy dostal nový byt v Kampeličce a měšťanská škola mohla přemístit svou kuchyň do prázdné místnosti po panu řediteli v národní škole. Všechny děti měšťanské školy byly v Dorostu československého Červeného kříže. Do spolku přišli i někteří rodiče žáků a věnovali se činností jako jejich děti. Jako předešlý rok byla v zimních měsících zavedena stravovací akce. Přibýly některé zájmové kroužky- vaření a domácí nauky pro dívky, technický kroužek pro chlapce, psaní na stroji. V hodinách tělesné nauky nacvičovali žáci na tělovýchovné dny mládeže a na Tyršův odznak zdatnosti. Ročníky, které vycházely, navštívili čtyřikrát do roka zástupci úřadu práce. Někteří chlapci, po jedné z návštěv hornických učňů, se rozhodli pro toto povolání. Někteří se rozhodli pro další vzdělání, vesměs pro vyšší zdravotní, někteří pak pro školu výživy a školu rybníkářskou. Také tento rok se podařilo nakoupit nové věci do inventáře, vybavení školy se rok od roku zlepšovalo, stále však nebylo tak dobré jako na ostatních školách. V létě roku 1950 byla škola upravena pro menší počet žactva na neúplnou střední školu. Měla jen dvě třídy, které byly umístěny v Kampeličce. Uvolněné prostory v národní škole se využívaly pro aktivity žáků. V jedné třídě byl I. a II. ročník a ve druhé III. a IV. třída. Škola se jako každý rok účastnila pravidelných nařízených oslav, mezi něž patřily výročí Velké říjnové revoluce, narozeniny Kl. Gottwalda, J. V. Stalina, únorové události a další jiná jubilea. Jednou za měsíc byly žákům promítány české a sovětské filmy. Učitelé s dětmi několikrát navštívili divadlo v Liberci. Žáci v průběhu roku nacvičovali představení besídky a na Sokolský den. Účastnili se chmelové a bramborové brigády. Ve školním roce 1951/52 obsadila místní střední škola první místo ve školním spoření mezi středními školami. Odebírala téměř všechny vycházející pedagogické časopisy. Reorganizací školství v roce 1953 byla střední (měšťanská) škola v Hlavici zrušena.⁷⁷

---

⁷⁷ Tamtéž, 1946-1953.

7.1. Učitelé na měšťanské škole v Hlavici

Od počátku roku 1946, kdy se do Hlavice vrátila měšťanská škola ze Všelibic, zastupovala místo ředitele školy odborná učitelka Berta Hnídková. Nově ustanoveni byli Josef Krejčí, Vladislav Kobera a Jiřina Egerstová. Dosavadní učitelé Rudolf Jíra, Soňa Kunstová a Marie Bernátová byli přeloženi na jiný ústav. Počet učitelů byl tedy nedostačující, k 1. 10. 1946 se situace ještě zhoršila, na vojnu odešel pan Kobera. I přes tíživé nedostatky učitelů se vedlo vyučování ve čtyřech třídách. Na místo odešlého pana Kobery nastoupil Josef Píč, ten však musel také narukovat na vojnu, nastoupil za něho tedy Bohuš Sýkora. Také následující rok byl dostatečný počet učitelů pouhý měsíc, správu školy vedla stále Berta Hnídková. Dále zde byli Rudolf Hnídek, který byl poslán na dovolenou. Josef Krejčí a Jindřich Kraus museli v průběhu roku nastoupit na vojenskou službu. J. Píčová – Egertová nastoupila na mateřskou dovolenou. Zůstali zde dva učitelé -B. Hnídková a J. Píč, který se mezitím vrátil z vojenské služby, nově přibyl Vlastimil Jiroš. Předepsaný stav učitelů byl však jiný. Tři učitelé, kteří zde působili ve školním roce 1947/48 byla pouhá polovina předepsaného stavu. Následujícího roku se stav učitelů zlepšil. Nově byla ustanovena Jiřina Benešová, Jiřina (Kalkusová) Jará, Josef Kvaček, Alois Lhoták, Milena Procházková a z dovolené se vrátil Rudolf Hnídek. V letech 1949/50 byl za zatímního ředitele zvolen Josef Kvaček, odbornou učitelkou byla Berta Hnídková, nově nastoupili Božena Lásková, Jarmila Šourková a Jan Korba. Následující rok počet učitelů opět klesl, zůstali zde pouze B. Hnídková, která byla pověřena správou školy, R. Hnídek a J. Šourková (Kopalová). J. Kvaček odešel na místo odborného učitele na střední školu v Jablonci nad Nisou. Do jiné práce nastoupila také Božena Lásková (Hájková). Roku 1951/52 odešla do Velkých Hamrů J. Kopalová, místo ní nastoupil Milan Šlesinger ze Staré Boleslavi. Učitelský stav se více neměnil.⁷⁸

Učitelé se mimo výuky podíleli na vedení různých kurzů a kroužků pro žáky. Berta Hnídková vedla Dorost československého Červeného kříže, sběr vedli J. Benešová, A. Lhoták a J. Kvaček. Mezi zájmové kroužky patřilo psaní na stroji pod vedením J. Kvačka, A. Lhoták vedl sportovní kroužek a kroužek ruského jazyka (přesně nevíme, kdy byl jazyk vyučován jako povinný, lze ale předpokládat, že to

---

⁷⁸ Tamtéž, 1946-1953.

bylo v blízké době vzniku kroužku ruského jazyka). Doučovací kroužek matematiky vedla B. Hnídková. Českého jazyka B. Lásková a kroužek vaření J. Šourková. Na nacvičování žákovských představení na besídky se většinou účastnili všichni učitelé. Celkově si myslím, že aktivita učitelů byla velká.

O některých učitelích nám kronika přinesla více informací. Je to bohužel pouhý zlomek těch, kteří na měšťanské škole v Hlavici vyučovali. Zřejmě záleželo, jak se který zapisovatel kroniky rozepsal. U některých, kde byly zapsány nějaké informace, jsem se snažila vypsát to nejdůležitější, myslím ale, že i u ostatních učitelů, kteří nejsou podrobněji rozepsáni, můžeme očekávat podobné vzdělání na stejných učitelských školách.

Berta Hnídková (rozená Hužerová) se narodila 5. 4. 1908 v Jičíně. Studovala gymnázium v Jičíně, kde vystudovala také učitelskou způsobilost. Studia pro měšťanské školy vystudovala v Kutné Hoře. Vyučovala jako výpomocná učitelka na mateřské škole, na národních školách a na měšťanských školách. Do Hlavice přešla ze zrušené měšťanské školy v Náhlově.

Jiřina Kalkusová (rozená Jará) se narodila 30. 7. 1926. Vystudovala odbornou školu a školu pro výuku domácích nauk v Hradci Králové. Nejvíce se ve své profesi věnovala právě nauce domácích prací.

Josef Kvaček narozený 1. 3. 1901 ve Šlikově Vsi vystudoval také v Jičíně. Navštěvoval školu v Praze, kde nabyt způsobilosti pro školy střední (měšťanské) I. odboru, II. odboru v Soběslavi a ze IV. odboru v Jičíně. Jazyk německý pro národní školy vystudoval také v Jičíně.

Pro národní školy nabyt způsobilosti opět v Jičíně. Udělal si také kurz psaní na stroji a inspektorské zkoušky pro národní školy. Vyučoval na mnoha národních školách například ve Smržově, Bílé a v Proseči pod Ještědem. Na středních školách v Rovensku pod Troskami, v Novém Hrádku, v Hodkovicích a dalších. Na měšťanských školách v Chrastavě, Vlastibořicích a v Hlavici, kde nějaký čas vykonával funkci ředitele. Mimo školní profesi byl členem předsednictva sokolské župy Ještěd. Přispíval odbornými články do časopisů a vlastivědných sborníků. Mimo jiné napsal Dějiny vlastibořické školy, Příspěvek k dějinám obce Radimovice, Z pamětí obce Hlavice, Příspěvek k dějinám obce Kamení, k dějinám obce Soběslavic, průzkum k okresu turnovskému, k Újezdu Svijanskému.

Alois Lhoták vystudoval gymnázium v Turnově. Narodil se 20. 6. 1924 v Rokytnici. Roku 1945 absolvoval abiturientský kurz v Hradci Králové, měl specializaci na ruský jazyk. V Hlavici vyučoval po návratu z vojenské služby. Byl předsedou místní rady osvětové.

Milena Procházková (rozená Beranová) se narodila v Turnově 13. 9. 1922. Tam také vystudovala reálné gymnázium. Stejně jako pan Lhoták vystudovala abiturientský kurz v Hradci Králové. Měla zkoušku ruského jazyka. V Turnově začala svou pedagogickou kariéru, učila na národní a později střední škole. V Hlavici působila po odchodu pana Hnídky od roku 1948, ale po roce přestoupila zpět na střední školu do Turnova.

Božena Lásková (Hájková) narozena 18. 5. 1908. V Hlavici byla ustanovena jako zatímní odborná učitelka. Pocházela z Troskovic u Turnova. Učitelský ústav navštěvovala v Jičíně, kde absolvovala pro školy měšťanské I. odbor gramaticko-historický. Zpočátku své učitelské kariéry vyučovala domácí nauky v obecných školách ve Vlastibořicích, Rovensku a Vyskři. Do Hlavice přestoupila z měšťanské školy ve Všelibicích, kde byla umístěna v době války.

Jarmila Šourková narozena v Bohdalovicích absolvovala obor domácích nauk na učitelské škole v Mladé Boleslavi. Působila na mnoha obecných školách a po dva roky byla ustanovena na měšťanskou místní školu za Rudolfa Hnídky. Vyučovala domácí nauky.⁷⁹

7.2. Náboženství

V měšťanské škole v Hlavici se vyučovalo náboženství československé a římskokatolické. Římskokatolické vyučoval Antonín Řezáč, který působil jako farář v Hlavici. Vyučování probíhalo 2 hodiny týdně. Československé náboženství vyučovala Jiřina Drahoňovská, působila v duchovní správě v Českém Dubu, po roce 1949 ji vystřídal Josef Čihák. Taktéž pocházel z Českého Dubu. Vyučovalo se dvě hodiny týdně jako náboženství římskokatolické. Roku 1950 vystřídala Josefa Čiháka ve výuce náboženství československého Jarmila Hudcová. Tento stav se do konce působení školy nezměnil.

---

⁷⁹ Tamtéž, zápisy Josefa Kvačka z let 1948-1950.

Učitelé náboženství byli stejní, jak na měšťanské škole, tak na národní škole v Hlavici. Pouze Josef Čihák je v kronice zapsán jen na měšťanské škole, ale předpokládám, že do funkce vůbec nenastoupil, nebo opravdu je na několik týdnů jako výpomoc. V roce, kdy měl nastoupit, byla za učitelku náboženství ustanovena Jarmila Hudcová.

7.3. Přehled žáků na měšťanské škole v Hlavici⁸⁰

1946/47												
	1.9.1946				30.6.1947				náboženství			
	I.	III.	IV	JUK	I.	III.	IV	JUK	Řím-kat.	Československé	Bez vyznání	
Chlapci	5	10	11	4	7	10	10	3				
Dívky	8	9	9	9	4	8	8	8				
Celkem	65				58				30	31	4	
Hlavice	1		9	2								
Všelibice		1		1								
Malčice	1	1										
Přibyslavice		2	3	1								
Rostkov		1										
Strážišťe		4	1	2								
Vápno	4	6	2	1								
Cetenov	1		1	1								
Jiné	6	4	4	5								
1947/48												
	I.	II.	III.	JUK	I.	II.	III.	JUK	Řím-kat	Československé	Bez vyznání	
Chlapci	8	7	13	7	7	7	12	7				
Dívky	8	7	8	9	7	7	8	9				
Celkem	66				64				32	31	3	
Hlavice	5	1		9								
Všelibice			1									
Malčice												
Přibyslavice	2	2	2	3								
Rostkov												
Strážišťe		2	6	2								
Vápno	3	5	6	2								
Cetenov	4	2	1									
Jiné	2	2	4									
1948/49												
Chlapci	8	7	8	12	7	7	8	12				
Dívky	7	8	8	12	7	8	6	6				
Celkem	64				61				35	26	3	
Hlavice	3	3	3									
Výstrkov												
Lesnovek												
Doleček												
Vápno		3	6	5								

⁸⁰ Tabulku žáků sestavila Pavlína Hozáková na základě podkladů z Kroniky měšťanské školy v Hlavici.

Cetenov	2	1		1							
Dolánky			1								
Těšňov	1		1	1							
Kostřice		1		1							
Dehtárov		3									
Přibyslavice			2								
Vrtky	1	3		1							
Namtiškov	1										
Malčice	2										
Lísky			1	1							
Všelibice											
Hrubý Lesnov	1			1							
Strážiště	2	1	1	2							
Kozmice	1		1	5							
Náhlov	1										
Zaměstnanost rodičů- zemědělci	41										
dělníci	12										
živnostníci	11										
1949/50											
Chlapci	8	9	9	8							
Dívky	9	8	6	7							
Celkem	64							37	24	3	
	Chlapci		Dívky								
Hlavičky	2		2								
Vystrkov	-		1								
Lesnovek	-		3								
Doleček	2		-								
Vápno	6		5								
Cetenov	2		2								
Dolánky	2		1								
Těšňov	3		-								
Kostřice	3		-								
Dehtárov	1		2								
Přibyslavice	-		4								
Vrtky	3		2								
Namtiškov	-		1								
Malčice	-		2								
Lísky	-		1								
Všelibice	2		-								
Hrubý Lesnov	1		1								
Strážiště	5		2								
Kozmice	3		1								
Zaměstnanost rodičů- zemědělci	36										

dělníci	13										
živnostníci	15										
	I.	II.	III.	JUK	I.	II.	III.	JUK	Řím- kat	Českosl.	Bez vyznání
Chlapci	7	5	6	4	8	5	6	4			
Dívky	3	7	7	5	9	7	8	5			
Celkem	44				46				31	10	5
Hlavice	4	2	3	2							
Všelibice		1	1								
Malčice	1		2								
Přibyslavice	1	1	3	2							
Rostkov											
Strážistě		4	2								
Vápno	2	2		2							
Cetenov	1	2	1	2							
Jiné	2		2	1							
1951/52											
Chlapci	12	8	4	3	11	8	4	3			
Dívky	3	3	7	7	5	3	7	7			
Celkem	47				48				27	10	11
Hlavice	2	4	2	3							
Všelibice	4										
Malčice	1	1		2							
Přibyslavice	1	1	1	2							
Rostkov											
Strážistě	2	1	4	1							
Vápno	3	1	1								
Cetenov		1	3	2							
Proseč	3	2									
1952/53											
Chlapci	7	9	7	3	9	8	7	3			
Dívky	6	5	3	7	5	3	3	7			
Celkem	47				45				28	16	3
Hlavice	5	2	5	2							
Všelibice			2	4							
Malčice	2	1	1								
Přibyslavice			1	1							
Rostkov											
Strážistě		3	1	4							
Vápno	2	1	1	1							
Cetenov	1			2							
VVT	1	3	1								

Podle statistických přehledů byl počet žáků po celou dobu působení školy téměř stejný. Mírný pokles začíná rokem 1949, kdy byla přizpůsobena pro menší počet žáků. V letech působení Josefa Kvačka jsou zápisy podrobněji rozepsané, obsahují více informací o žácích, než je tomu v jiných letech. V průběhu dvou let jsou zmíněna povolání rodičů žáků a rozšířený popis obcí, odkud děti pocházely. V jiných letech tomu tak není. Zpočátku bylo vyznání žáků spíše československé, i když stav je téměř vyrovnaný, postupem času však začíná převládat náboženství římskokatolické a mírně se zvyšuje počet dětí bez vyznání. Myslím, že na nelehké podmínky, kdy byla škola přemístěna ze Všelibic a neměla dostatečné vybavení, byl počet žáků vysoký.

ZÁVĚR

Tématem mé bakalářské práce byl vývoj základní školy v obci Hlavice. Cílem práce byl popis vývoje školy od jejího počátku, až do jejího částečného zániku v roce 2010.

Práce uvádí kapitoly o žácích a jejich učitelích, pro přehled jsem do přílohy přiložila veškeré seznamy mnou zpracované, které obsahují počty žáků a jejich rozmístění ve třídách a základní údaje o učitelích. Významná je kapitola o měšťanské škole, která obsahuje taktéž přehled žáků a učitelů, důvody jejího přemístění z Náhlova, následné problémy s jejím umístěním, ale také snahu, která byla vynaložena k jejímu lepšímu zázemí. Práce dále zahrnuje základní údaje o zemědělské obci Hlavice. O jejím postavení ve 20. století, kdy byla považována za vhodné místo pro umístění měšťanské školy. Ale také jsem chtěla nastínit situaci z dnešní doby, kdy je pohled na obec zcela jiný, mladí lidé se stěhují do měst a v Hlavici zůstávají spíše starousedlíci.

Roku 2010 proběhly první veřejné diskuze o zrušení hlavické školy. Většina obyvatel byla pro zachování školy, ale někteří naopak zastávaly názor, aby se škola z ekonomických důvodů zrušila. Proto bych výsledek mé práce viděla nejen v tom, že si lidé mohou vytvořit obrázek o „nějaké škole na vesnici“, ale také v tom, aby lidé pochopili, že Hlavice kdysi patřila mezi jednu z obcí, která podporovala vznik školy, ve které bylo poskytnuto základní vzdělání mnohým generacím z vesnice a jejího okolí. Dovolila bych si říci, že se zánikem školy by zanikla také významná kapitola z dějin obce Hlavice.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

A) Prameny

Státní okresní archiv Liberec, Archiv obce Hlavice, 1880-1945(1951), 57/25.

Státní okresní archiv Liberec, Obecná a měšťanská škola Hlavice, 1883-1947, 343/24.

Státní okresní archiv Liberec, kronika: Dějiny obce do r. 1910, (1145-1925), Josef Kvaček.

Základní škola Hlavice, kronika: Pamětní kniha školy Hlavické, 1882, (1878-1940), 283 s.

Základní škola Hlavice, kronika: Školní kronika, (1940-1972).

Základní škola Hlavice, kronika: Měšťanská škola v Hlavici, (1946-1953).

Základní škola Hlavice, kronika: Skupinová kronika PS v Hlavici, (1975- 1983).

Základní škola Hlavice, kronika: Skupinová kronika PS v Hlavici, (1983-1990).

Základní škola Hlavice, kronika: Kronika školy, (1972-2005).

Základní škola Hlavice, Hlavická pamětní kniha.

B) Literatura

ANDĚL, Rudolf a kol. *Český Dub*, Ústí n. Labem: Severočeské nakladatelství 1991, 205 s.

BOSÁK, František, *Česká škola v době nacistického útlaku*, vyd.1., Praha: SPN, 1969, 65 s.

EDEL, Tomáš, *Českodubsko v památkách 12. - 20. století*, Podještědské muzeum, 2006, vyd.1. 167 s.

JODAS, Zdeněk, *Český Dub a okolí na dobových obrázcích*, Liberec 2009, vyd. 1., 183 s.

KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství*. Díl 1. Praha: Sfinx Bohumil Janda, 1929.

KÁDNER, O. *Vývoj a dnešní soustava školství*. Díl 2. Praha: Sfinx Bohumil Janda, 1931.

KASPER, Tomáš - KASPEROVÁ, Dana. *Dějiny pedagogiky*. vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 224 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2429-4 (brož.)

MARKOVIČOVÁ, Lenka, *Seriál o obcích a městech – Hlavičky*, Liberecký den, roč. 12, č. 199, s. 19.

MORAVEC F. V., *Česká politika obecněškolná*. In: *Česká politika V. Kulturní, zvláště školské úkoly české politiky*. (red. Z.V.Tobolka) Praha 1913, 198 s.

LUKEŠ, Josef, *O starých podještědských kantorech*, Sdružení rodáků a přátel kraje

Karolíny Světlé, č. 29, 1993, s. 26-29.

LUKEŠ, Josef, *O starých podještědských kantorech*, Sdružení rodáků a přátel kraje Karolíny Světlé, č. 28, 1992, s. 29-31.

E. POCHE, *Umělecké památky Čech – A/J*, Praha: Academia 1977, 643 s.

PROFOUS, Antonín, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny*. Díl I. (A-H). Praha: Česká akademie věd a umění, 1947.

RŮŽKOVÁ, Jiřina, *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. II. díl, Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005, Praha: Český statistický úřad, 2006, 623 s.

ŠAFRÁNEK, Jan. *Školy české. Obraz jejich vývoje a osudů*. II. svazek 1848 – 1913. Praha: nákladem Matice české 1918. 455 s.

VÁŇOVÁ, R., RÝDL, K., VALENTA, J. *Výchova a vzdělání v českých dějinách IV*. Praha: Karolinum, 1996.

VÁŇOVÁ, Růžena, *Školský systém v českých zemích – vývoj a současný stav*, in: *Pedagogika pro učitele*, Praha: Grada Publishing 2007, 456 s.

Použité zdroje:

www.czso.cz

SEZNAM ZKRATEK

JUK = Jednoroční učební kurz

JZD = Jednotné zemědělské družstvo

KmšvH = Kniha měšťanské školy v Hlavici

MDŽ = Mezinárodní den žen

MNO = Místní Národní výbor

PkšH = Pamětní kniha školy Hlavické

PO = Pionýrská organizace

PO SSM = Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže

SOkA = Státní okresní archiv

SPO = Sbor pionýrského oddílu

SSSR = Svaz sovětských socialistických republik

ŠK = Školní kronika

Šk. r. = Školní rok

ZdoH = Z dějin obce Hlavice

ZO KSČ = Základní organizace Komunistické strany Československa

ZŠ = Základní škola

SEZNAM PŘÍLOH

- *Ilustrace 1: Pohled na budovu školy z roku 1939*

Fotografie od místního obyvatele

- *Ilustrace 2: Školní rok 1958/59. První třída s učitelkou M. Kunstovou*

Školní kronika 1940-1972

- *Ilustrace 3: Spartakiádní cvičení dětí roku 1959*

Školní kronika 1940-1972

- *Ilustrace 4: Výlet do jižních Čech, květen 1960 (před Hlubokou)*

Školní kronika 1940-1972

- *Ilustrace 5: Záběr z oprav školní budovy v srpnu 1959*

zleva: p. Nedvěd, J. Brož, F. Brož, F. Louda, J. Cimrman, J. Vlk, a p. Mach

Školní kronika 1940-1972

- *Ilustrace 6: Pohádka o sněhu, prosinec 1959*

Na snímku žákyně Flanderková a Tvrzníková

Školní kronika 1940-1972

- *Ilustrace 7: Pohled na obec, rok 2011*

- *Ilustrace 8: Pohled na starou budovu školy, novou budovu školy a tělocvičnu, rok 2011*

- ROZHOVOR

- GRAF ZNÁZORŇUJÍCÍ POČET ŽÁKŮ

PŘÍLOHY

Ilustrace 1: Pohled na budovu školy z roku 1939

Fotografie od místního obyvatele

Ilustrace 2: Školní rok 1958/59. První třída s učitelkou M. Kunstovou

Školní kronika 1940-1972

Ilustrace 3: Spartakiádní cvičení dětí roku 1959

Školní kronika 1940-1972

Ilustrace 4: Výlet do jižních Čech, květen 1960 (před Hlubokou)

Školní kronika 1940-1972

Ilustrace 5: Záběr z oprav školní budovy v srpnu 1959

zleva: p. Nedvěd, J. Brož, F. Brož, F. Louda, J. Cimrman, J. Vlk, a p. Mach

Školní kronika 1940-1972

Ilustrace 6: Pohádka o sněhu, prosinec 1959

Na snímku žákyně Flanderková a Tvrzníková

Školní kronika 1940-1972

Ilustrace 7: Pohled na obec, rok 2011

Ilustrace 8: Pohled na starou budovu školy, novou budovu školy a tělocvičnu, rok 2011

ROZHOVOR

V rozmezí let 2005-2010 nejsou ve školní kronice vedeny žádné zápisy. Proto jsem se rozhodla použít metodu orální historie. Rozhovor jsem vedla s ředitelkou školy Ing. Romanou Pytlounovou. Své otázky jsem záměrně pokládala tak, aby se z nich dala porovnat dnešní situace školy s dobou dřívější.

Metoda orální historie

Metoda orální historie se ještě stále rozvíjí a dotváří postupy a způsoby, jimiž se badatel v různých společnostech snaží získávat ústní informace. Lidé, kteří byli svědky nějaké události nebo procesu, který badatel zkoumá. Můžeme také zachytit postoje a názory, které člověk na určitou událost má. Metodu orální historie můžeme použít v historii, sociologii, antropologii, etnologii a v řadě dalších disciplín. Touto metodou můžeme získat jedinečné informace, které doposud nejsou známy. Je to jedna z nejvyužívanějších metod v soudobých dějinách, kdy účastníci různých událostí ještě žijí. V rámci soudobých dějin nepředstavuje orální historie samostatný obor, ale pouze výzkumnou metodu. Uplatňuje v historických, kulturních hospodářských a dalších dějinách, jejichž účastníci a vědci stále žijí.⁸¹

Rozhovor

P. H. *„Kolik žáků navštěvovalo školu od roku 2005 do roku 2010? Kolik bylo otevřeno v těchto letech tříd“?*

R. P. „Ve školním roce 2005/06 byla škola vedena pro tři ročníky“. „Do školy docházelo 12 dětí, následující rok se otevřely také tři třídy, počet žáků byl téměř stejný jako v roce předešlém, nastoupilo 13 žáků“. „V roce 2007 byla škola rozšířena na čtyřtřídní, počet dětí stoupl na 16“. „Od roku 2008 a po současnost má škola otevřeno pět tříd“. „Počet žáků je však stále nízký, ve školním roce 2008/09 navštěvovalo školu 18 dětí, následující rok pouhých 15 a dnes do školy dochází 17 žáků“.

---

⁸¹ VANĚK, Miroslav a kol. *Orální historie: Metodické a „technické“ postupy*, Olomouc 2003, s. 5.

P. H. *„Určitě se zde vyučují stejné předměty jako na jiných základních školách, je tomu tak“?*

R. P. „Ano, vyučují se zde stejné předměty jako na jiných školách“.

P. H. *„Jaký je vyučován cizí jazyk? Pokud vím, do roku 2004 byly vyučovány dva cizí jazyky, jazyk německý a anglický“.* „Je tomu tak i dnes“?

R. P. „Ne, od roku 2005 se zde vyučuje pouze jazyk anglický“. „Od roku 2007/08 je povinný od 1. ročníku“. „V 1. a 2. třídě se vyučuje jednu hodinu týdně, ve 3., 4., 5. třídě tři hodiny týdně“.

P. H. *„Jaký je aktuální stav učitelů“?*

R. P. „Škola je dvoutřídní o pěti postupných ročnících, na škole jsme dvě“. „Štěpánka Sichrovská vede 1. a 2. třídu. „A já (Romana Pytlounová) vyučuji ve 3., 4. a v 5. třídě“.

P. H. *„Vedou se ve škole také zájmové kroužky“?*

R. P. „Ano, děti mohou navštěvovat sportovní, výtvarný a počítačový kroužek“.

P. H. *„Za mých školních let jsme se starali o školní zahrádku a pěstovali zeleninu, vede se i na dále tato činnost“?*

R. P. „Ne, ne.“ (úsměv) „Dnes se jen staráme o pozemek školy“. „Je spíše okrasný“. „Ale záhonky se už nevedou“.

P. H. *„Pořádáte školní besídky, nebo jiné podobné akce“?*

R. P. „Ano, pro rodiče a přátele školy děti pořádají vánoční besídku a tradičně se pořádá dětský den“. Mezi další oblíbené činnosti žáků patří sběr papíru a PET láhví,

každoročně obsazují 2. místo v kraji“. „Dále pro ně pořádáme výlety do přírody a jednodenní výlety na předem stanovené místo“. „Na svátek sv. Valentýna probíhá „valentýnské“ vyučování, děti jsou hodnoceny srdíčky“. „V červnu mohou žáci přespát jednu noc ve škole“.

P. H. *„Jaké jsou další vyhlídky působnosti školy“?*

R. P. „Ano, tato situace je stále aktuální, zatím budeme zachováni, ale jak tomu bude za pár let, dnes nikdo neví“. „Nedávno jsme zde měli diskuzi o působnosti mateřské školy“. „Do budoucnosti byl podán návrh na přemístění mateřské školy do základní školy“. „Budova mateřské školy by se prodala a za získané peníze by byla ke školní budově přistavěna školní jídelna“. „Umístila by se do bývalého bytu“.

Zhodnocení

Z rozhovoru vyplývá, že počet žáků je v posledních letech nejnižší za celé působení školy od roku 1882. Výlety jsou tradičně pořádány do přírody, jak tomu bylo dříve. Na dvoudenní výlety se nejedí právě pro malý počet žáků. Naopak akce pro děti jsou jiné, podle mého názoru zábavné a jejich více než dříve. Určitě je to způsobené jinými zvyky, které se v průběhu let změnily.

Příjemně mě potěšila zpráva o přemístění mateřské školy do budovy školy. Myslím, že by takováto změna přispěla k dalšímu zachování školy.

GRAF ZNÁZORNŮJÍCÍ POČET ŽÁKŮ

